

list studenata Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru

godina II. broj 4.

<http://www.list-sef.org>

primjerak je besplatan

SEF

List studenata
Ekonomskog fakulteta
Sveučilišta u Mostaru

Nakladnik
Studentski zbor Ekonomskog
fakulteta Sveučilišta u Mostaru

Uredništvo
Nikola Papac,
Glavni i odgovorni urednik
Josip Pušić,
Zamjenik glavnog urednika
Ivan Kelava, marketing
Igor Bradara, web-design
Anita Gilja
Hrvoje Jozinović
Tomislav Raič
Saša Kljajić
Ivana Ramljak
Bojan Čerkuč

Suradnici
Davor Stipić, Mate Logara, Josipa
Čarapina, Fran Galetić, Marijana
Novaković, Ana Džidić, Josip Marušić,
Vedran Šimunović-Cave, Josip Dragić,
Blaž Kelava, Ivica Skender, Dalibor
Arapović, Renato Pejić, Mario Glibić,
Jelica Ćurić, Maja Pehar, Ilkan Babić,
Anton Pehar, Ivan Petrović.

Lektor
Hrvoje Jozinović

Naslovница
Igor Bradara

Adresa
Matrice hrvatske b.b.
88000 Mostar

Žiro račun
UniCredit Zagrebačka banka d.d.
3381002200372369
uz naznaku "ZA NOVINE"

www.list-sef.org
e-mail: list_sef@net.hr
gsm: 063 372 771 (urednik)

*P.S. Tvrđnje i mišljenja u objavljenim
radovima izražavaju isključivo stavove
autora i ne predstavljaju nužno stavove i
mišljenja uredništva*

Naklada
1000 primjeraka

Grafička priprema i tisk
FRAM, Mostar

Otvoreno s dekanom o početku i novostima u ovoј akademskoj godini	4	Mladi konačno u akciji!	29
Brain drain gubitak najboljih.....	6	...još jedna nezaboravna priča iz Prahe ...	30
Javno ili tajno mnijenje?.....	7	Kapuzar	32
Time is money!.....	8	Što je to turnusna nastava?	34
Potrošači: Kako se zaštитiti?	10	Studenti govore	35
Trošiti, trošiti i samo trošiti.....	11	brže, više, jače	36
Te divne "plavuše"	12	EURO 2004	38
Trgovci oprez, dolaze kupci špijuni!.....	13	Sport na sveučilištu, a i dalje...	39
Psihopati oko nas	14	Velikani hrvatskog sporta	40
SEF—sexy economist fraud (seksipilna ekonomski prijevara!)	15	Matica hrvatska Mostar –Odjel za mlade ..	41
Nanotehnologija	16	Ganga ili ti hercegovački blues.....	42
35 godina mu je tek	17	Sarajevo film festival.....	43
Slow motion	18	Biznis, spektakl i marketing u glazbi.....	44
Uragani	20	Studiranje u Zagrebu	46
Krv nije voda, a bogami ni nafta	21	Stari most	47
Ex-YU Conference	22	Kava — šalica profinjene arome i nezaboravnog okusa	48
Memorandum o suradnji listova Info Efo i SEF	24	Noći u crvenom	49
Predstavljamo G—tour.....	25	Coca-Cola ubija bube bolje od pesticida..	50
Pregled aktivnosti SZEFA.....	26	Dio pitanja iz finala studentskog kviza Genius, koji se održao u lipnju 2004.	50

Uvodna riječ

SEF ide dalje...

Cijenjeni čitatelji(ce),

Pred vama je još jedan SEF, četvrti po redu, broj u kome se zaokružuje jedno razdoblje, odnosno jedna generacija koja ga je pokrenula i učinila ovakvim kakav jest, a kakav je to vi sami ocijenite. Nadam se da smo postali prepoznatljivi, nadam se da ćete pronaći barem nešto za sebe i u ovom broju, jer smo se zbilja trudili, jer smo zbilja pokušali i ovaj put pružiti maksimum u prezentaciji našeg fakulteta i naših studenata, ali i biti jedno od središta okupljanja za sve one koji imaju što konstruktivno reći, kritizirati, opomenuti, da bi postigli neki pomak nabolje.

Ako bi se vratili godinu i pol unatrag, kad smo se po prvi put počeli okupljati, bez jasne ideje, tehničkih i materijalnih sredstava za uspješnu realizaciju, nismo ni slutili da uopće možemo ovoliko izdržati uz sve te probleme. Međutim danas u potpunosti možemo reći da smo premašili naša očekivanja. Danas imamo osim odličnih uvjeta za rad i pune podrške Fakultetskog vijeća, također i odlične kontakte i preduvjete za međunarodnu suradnju. Prije svega bih tu istakao memorandum o suradnji s listom Info Efo sa osječkog Ekonomskog fakulteta, zatim dogovore o međusobnoj pomoći s listom Moj kamen iz Zagreba, kao i listom Manager sa Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, te naravno dobre odnose sa svim studentskim udrugama i listovima u okolini. Sve ovo nas hrabri da će SEF i dalje biti promotor našeg fakulteta i studenata, te otvara i dosta mogućnosti za budući napredak.

Od sljedećeg broja ovaj list će uređivati i voditi "djelomično nova" ekipa. Djelomično nova, zato što je upravo njena glavnina bila aktivna i kroz dosadašnje brojeve. SEF međutim ostaje otvoren i dalje za sve one koji imaju kroz njega nešto novo reći, pokazati, posebno se to odnosi na brukoše koji će, nadam se, uskoro postati njegov temeljni oslonac. Ovim putem vas pozivam da se priključite, da iskoristite prilike koje vam se pružaju, ali i da pružite svoj doprinos u cijelokupnom studentskom životu i događanjima na našem fakultetu.

I evo, još bih se jednom zahvalio svima koji su omogućili da i ovaj SEF izade, a ponajprije: dekanu i Fakultetskom vijeću našeg fakulteta na materijalno i administrativnoj podršci, sponzorima i donatorima na sredstvima i povjerenju bez kojeg zasigurno ne bi ničeg ni bilo, te naravno Studentskom zboru i svim ostalim koji su pomogli i stalno pomažu, te svima vama koji ste nas čitali i poticali na daljnji rad.

Na koncu u moje osobno ime veliko hvala cijelom dosadašnjem uredništvu na potpori, razumijevanju i radu, ali i lijepom druženju i iskustvima koje ste mi pružili.

Još jednom ću vas pozvati, postanite dio buduće SEF-ove ekipe, jer svi su vaši komentari, sugestije i prijedlozi dobrodošli.

S poštovanjem,

Urednik
Nikola Papac

www.list-sef.org

Otvoreno s dekanom na početku akademске godine

JOSIP PUŠIĆ I NIKOLA PAPAC

Za ovaj broj SEF-a razgovarali smo s dekanom Ekonomskog fakulteta prof. dr. Danom Kordićem, o trenutnom stanju na fakultetu, planovima za budućnost, odnosima sa studentima te o nekoliko odluka Fakultetskog vijeća koje su prouzročile oštре reakcije studenata.

SEF: Nalazimo se na početku nove akademске godine, što nam možete reći o novostima o izvođenju nastave (zgusnuta nastava), te o ostalim planovima za ovu akademsku godinu?

Bosna i Hercegovina je potpisala Bolonjsku deklaraciju, a temeljni cilj Deklaracije je ujednačavanje uvjeta i kriterija studija u zemljama Europe. U tom kontekstu treba promatrati i izvjesne novine u sustavu studija na našem Fakultetu. Od ove 2004./05. akademске godine počinje se primjenjivati sustav tzv. "zgusnute nastave". To znači da će se nastava i vježbe iz većine predmeta izvoditi u tijeku jednog semestra, a ne tijekom cijele godine kao što je to bila praksa do sada. To će redovitim studentima omogućiti polaganje ispita kada se završi nastava, odnosno imat će više rokova. Istodobno profesori i asistenti će imati više vremena za znanstveni rad u vrijeme kada nemaju nastavu.

U ovoj akademskoj godini na Sveučilištu i na fakultetima vode se ozbiljne rasprave o Nacrtu Zakona u visokom obrazovanju u BiH te o sustavu studija po načelima Bolonjske deklaracije. Između ostalih aktivnosti, na Fakultetu je imenovano Povjerenstvo koje ima zadaću pripremiti prijedlog novog Nastavnog plana Fakulteta.

SEF: Vidjeli smo da je naš fakultet tijekom ljeta dijelom obnovljen, kako trenutni radovi napreduju i što je u planu da se još radi?

U tijeku ove godine morali smo obaviti nužne radove na održavanju instalacija i zgrade Fakulteta. Posebno želim naznačiti rekonstrukciju elektroinstalacija koje su predstavljale veliku opasnost za zgradu Fakulteta, za studente i sve zaposlene. Opremljeno je pet novih kabinetova, okrećene su učionice itd. Za ove radove Fakultet je izdvojio oko 60.000 KM.

Vrlo značajna investicija je rekonstrukcija našeg amfiteatra u video salu (učenje na daljinu). Radovi su pri samom kraju i mogli bi biti završeni za 15-20 dana. Ove radove financira Vlada Republike Hrvatske u iznosu od 280.000 KM.

S obzirom da je zgrada Fakulteta stara i da je u tijeku rata znatno stradala, potrebne su stalne popravke i dopravke. Sljedeći hitan zahvat bila bi rekonstrukcija sanitarija i zamjena većeg broja prozora. Za ove radove trebalo bi izdvojiti oko 100.000 KM (donatori javite se).

SEF: I ove godine je vladao veliki interes za upis na naš fakultet, možete li nam prokomentirati upise i ukupni broj studenata na fakultetu?

Da, točno je da je i ove godine bilo veliko zanimanje za studij na našem Fakultetu. Mislim da je to rezultat bar dva čimbenika. Prvo, u tržišnom gospodarstvu ekonomski fakulteti i ekonomski stručnjaci su vrlo cijenjeni. Takvi trendovi se osjećaju i kod nas. Drugo, naš Fakultet studentima daje solidno znanje, tako da ekono-

misti i diplomirani ekonomisti nakon zapošljavanja mogu obavljati složene zadaće.

U 2004./05. akademskoj godini ispunjen je plan upisa u prvu godinu studija: 250 studena na VII/I stupanj (4 godine) i 170 studenata na VI/I stupanj (2 godine) od čega je 120 studenata u Mostaru i 50 studenata u našem Centru u Vitezu. Ukupan broj studenata na Fakultetu kreće se oko 2.000. U tijeku mjeseca studenog o. g. počet će predavanja za studente poslijediplomskog studija.

SEF: Pred upise doneseno je nekoliko odluka o uvođenju dodatnih finansijskih opterećenja za studente koji obnavljaju godinu, koje su istovremeno prouzročile veliko negodovanje studenata, pa tako možete li nam reći razloge i opravdanost tih odluka?

Na Sveučilištu i po fakultetima mnogo se pričalo o dodatnom finansijskom opterećenju studenata. Ne želim govoriti o stanju na drugim fakultetima, nego samo o stanju na našem Fakultetu. "Sporna" Odluka o plaćanju ne položenih ispita odnosi se samo na studente koji obnavljaju godinu a studiraju uz potporu Ministarstva. U 2003./04. godini bilo je 125 ovakvih studenata. Ako imate u vidu ukupan broj studenata od oko 2.000, znači Odluka se odnosi samo na 6% studenata. Trebalo bi biti jasno da 6% studenata ne može izazvati veliko nezadovoljstvo među ukupnim brojem studenata. Nezadovoljstvo čine pojedinci. Po mojoj saznanju, studente koji sami plaćaju svoj studij a njih je 94%, ne zanima naznačena Odluka.

Nadalje, pojedini studenti pogrešno razumiju odredbe Statuta Sveučilišta i Fakulteta, gdje jasno piše: student koji studira uz potporu Ministarstva može obnoviti godinu studija a uvjete upisa donosi Fakultetsko vijeće. Dakle, nema tu ništa mimo Zakona niti mimo Statuta Fakulteta. Nadalje, usvojen je povoljan model za studente, "model minus dva". Primjer, ako student nije položio četiri ispita, samo za dva ispita

plaća po 100 KM. Moje je mišljenje, student ne može provesti na istoj godini studija besplatno dvije godine. Koliko je meni poznato ovakav model studija ne postoji ni u daleko bogatijim zemljama nego što je naša.

SEF: Naš fakultet je sklopio niz sporazuma sa Ekonomskim Fakultetima u zemlji i inozemstvu, možete li nam ih pojasniti i što one konkretno donose Fakultetu i studentima?

Između našeg Fakulteta i fakulteta u Republici Hrvatskoj postojala je velika suradnja i za vrijeme rata, a ta suradnja nastavljena je i dalje. Svaka ozbiljna suradnja ima višestruke koristi. Našim studenima osiguravamo kvalitetnu nastavu. Dalje, kada naši studenti prelaze na neki od fakulteta s kojima imamo ugovore znatno im je olakšan proces priznavanja ispita. Naravno, surađujemo i s drugim ekonomskim fakultetima van Republike Hrvatske.

SEF: Na Fakultetu djeluju sada dosta aktivno više studentskih udruženja Studentski zbor, list SEF, AIESEC, koliko ste zadovoljni vašim odnosom sa njima, i kako ocjenjujete njihov rad?

Suradnjom između dekana odnosno poslovodstva i studentskih udruga osobno sam zadovoljan. Mišljenja sam da pozitivne aktivnosti studentskih udruga treba poticati i podržavati. Istodobno o ovom pitanju bi trebalo čuti mišljenje i druge strane.

SEF: Vaša poruka studentima na početku ove akademске godine!

Poruka studentima; prvo, svaki student zna svoje obveze i svoj cilj, a to je redovito pohađanje nastave i redovito polaganje ispita; drugo, o svim temama možemo otvoreno razgovarati.

Ipak, pored rečenog, želim poručiti jednom broju studenata, a to su pušači, poštovite nas nepušače vašeg uživanja u dimu cigareta. Podvlačim, u većini zemalja Zapadne Europe pušači su tretirani kao neki niži stalež društva. Pa, izvolite pušiti i dalje.

Nerazvijene zemlje pred velikim problemima zbog odljeva mladih obrazovanih kadrova

Brain drain gubitak najboljih

NIKOLA PAPAC

Razvoj velikih gospodarstava, napredak tehnologije, te stalni i sveprisutni proces globalizacije, učinio je da intelektualni kapital postane jedan od temeljnih faktora rasta. Imajući u vidu vrlo niske stope nataliteta, ali i mortaliteta koje pogadaju najrazvijenije zemlje zapada, prije svega zemlje EU-a, SAD-a, Japana, kao jedino rješenje javlja se uvoz mladih visoko obrazovanih stručnjaka iz manje razvijenih zemalja Afrike, bivših komunističkih zemalja, te južne Amerike, ili obrazovanja istih u tim visoko razvijenim zemljama, radi zadržavanja na raznim poslovima. Ovo bi se moglo učiniti paradoksalno, ako se uzme činjenica da i najrazvijenije zemlje EU-a imaju veliki broj nezaposlenih, prije svega Njemačka (oko 4,5 mil.), Francuska (oko 4 mil.), gdje se radi pretežno o mlađem, ali i manje obrazovanom kadru koji živi od visokih socijalnih davanja države, što upravo i uzrokuje visoke budžetske deficite tih zemalja, te naravno nezaobilazne političke krize i nestabilnosti vlada. Stručnjaci kažu da će bez obzira na tako veliki broj nezaposlenih, zbog niskog prirodnog prirasta i zadržavanja ravno-pravnog omjera između radnika i umirovljenika u zemljama EU-a, do 2050. g. zajednički morati uvesti nevjerojatnih 13 mil. novih radnika. I tako, dok europska komisija uvodeći oštре sankcije za ilegalne useljenike, pri tom pritiskujući Maroko, Tursku, te nove članice da obustave vizni režim za susjedne zemlje i spriječe da se preko njihovog teritorija uvlače novi ilegalni imigranti na teritorij zemalja EU-a, s druge strane njemački kancelar Gerhard Schroeder zatražio je da se u Indiji i istočnoj Europi unovači

dodatah 20.000 specijalista za softver, dok je španjolska vlada dopustila da svake godine 20.000 visoko kvalificiranih Marokanaca može tražiti posao diljem Španjolske. Irska Vlada razmatra prijedloge da u sedam godina uveze oko 20.000 kvalificiranih radnika. Britanska vlada također razmatra mogućnost ubrzavanja procesa dodjeljivanja radnih dozvola stranim obrazovanim radnicima radi nadoknađivanja nedovoljnog broja radnika. Ako bi ovu situaciju pogledali s druge strane nerazvijene zemlje ovim putem gube najveći dio svoje mlađe obrazovane populacije, koja odlazi kako naši ljudi rado kažu "trbuhom za kruhom" u razvijene zemlje, bez doprinosa vlastitoj domovini koja je obično znatno nerazvijenija. Ovu nam situaciju najbolje objašnjavaju podaci o broju studenata iz nerazvijenih zemalja koji studiraju u razvijenim zemljama gdje uglavnom i ostaju. Tako je otprilike 750.000 visoko obrazovanih Indijaca, posebno iz po-

dručja informatike, studiralo u SAD-u gdje je i ostalo raditi, oko 30% visoko obrazovanih Ganaca i stanovnika Siera Leonea živi izvan domovine, radeći u struci visoko odgovorne i napredne poslove. SAD su pravi magnet za mlađe i visoko obrazovane ljude, pa tako neslužbene statistike kažu da 1/3 ukupnih stranih studenata živi upravo u SAD-u, koji ima politiku otvorenih granica za mlađe i visoko obrazovane, koja uključuje stipendiranje i pomoći tim mlađim doseljenicima. Istraživanja tako kažu da 12% visoko obrazovanih Meksikanaca živi u SAD, a čak 75% Jamajčana. Slični problemi sve više zahvaćaju i Kineze, Ruse, te mlađe stanovnike istočne Europe čije zemlje u tranzicijskom vremenu nisu pronašle pravi put i strategiju razvoja gospodarstva. Tako npr. više od 10% mlađih Rumunja koji tek završe fakultet napusti zemlju. Ako se pitamo gdje je BiH u svemu tome, dvije do tri činjenice jasno će nam pokazat trend koji trenutno traje. Nezaposlenost približno 40%, niska stopa rasta GDP-a, nestabilno gospodarstvo uzdrmano ratom, učinili su da veliki broj mlađih osoba sa srednjim obrazovanjem napušta zemlju, dok oni sa visokim obrazovanjem koji studiraju izvan granica BiH u postotku manjem od 50% se vraćaju kući, uz situaciju da oni koji završavaju na domaći fakultetima odlaze tražiti posao u susjednim zemljama ili preko raznih programa čak i u prekoceanske zemlje.

Na koncu može se jednostavno zaključiti, razvijene zemlje primamljivim ponudama postupno odvode najbolje, najobrazovanije i najstručnije mlađe kadrove iz nerazvijenih zemalja, ostavljajući upražnjena radna mjesta za lude njihovih karakteristika u nerazvijenim zemljama iz kojih potječu, te mase neobrazovanih koji uopće ne mogu naći posao ili otpotovati jer je tržište radne snage sve zasićenje takvim ljudima. Za brain drain ili odljev mozgova, ili kako neki kažu odljev najboljih, jedino rješenje bi bilo izjednačavanje plaća i standarda života u razvijenim i nerazvijenim, što je apsolutno nemoguće, kao i zaustavljanje ovoga negativnog i crnog trenda iseljavanja mlađih visoko obrazovanih stručnjaka iz nerazvijenih zemalja.

Što je to što zapravo zovemo javno mnjenje i koliko je ustvari ono javno?

Javno ili tajno mnjenje?

DAVOR STIPIĆ

Pedagoški fakultet Mostar

Umedijima skoro svakodnevno "naletimo" na termin javno mnjenje ili kraće javnost. Pa kroz izjave brojnih političara, gospodarstvenika, kulturnih djelatnika, novinskih komentatora čitamo ili slušamo kako javnost odlučno protestira protiv neke odluke ili s druge strane, podržava nečije postupke. No, obično kada se određeno stajalište javnosti treba potvrditi u stvarnosti, javno mnjenje kao da se u trenu raspline i ostaje samo kao fraza - mrtvo slovo na papiru. Prethodne tvrdnje, naravno, ne odnose se na Njemačku, Francusku ili neku drugu zapadnu zemlju, nego na državicu u kojoj živimo - Bosnu i Hercegovinu.

Definicija i vrste javnosti

A sad malo teorije. Evo jedne definicije javnosti. Filozof John Dewey definira javnost kao aktivnu jedinicu društva koju čine svi oni koji prepoznaju zajednički interes i mogu za njega tražiti zajedničko rješenje. On smatra da postoje četiri tipa javnosti i to:

1. svestrane javnosti - aktivne su bez obzira o kojoj temi je riječ
2. apatične javnosti - nepazljive i neaktivne su bez obzira na to o kojoj temi je riječ
3. jednotemne javnosti – aktivne su kada je u pitanju određena tema

4. javnosti vrućih tema - postaju aktivne tek kada mediji razotkriju gotovo sve aktere, a teme postanu predmetom široke društvene rasprave.

Ako prethodnu podjelu prenesemo na prostor BiH, nameće se mišljenje da kod nas prevladavaju ove posljedne, javnosti vrućih tema (sjetimo se samo slučaja Severina). Takvu javnost "pale" samo ekskluzivne, senzacionalističke vijesti kojima se onda pristupa sa primjerom ozbiljnošću. A ozbiljnije teme kao da su pale pod veo nebrige i zabrava. Nitko se neće zauzeti za drugoga, osim ako nisu ugroženi njegovi interesi. U procesu tranzicije sve je privatizirano, opći interes pretvorio se u pojedinačni. Tu i tamo o solidarnosti se nešto progovori, no teško ju je prepoznati u svakodnevnici. Ljudi su "zakopčani" u sebe, obuzeti vlastitim problemima i jednom jedinom mišlju: kako preživjeti?

Studentska javnost - postoji li?

Dotaknimo se malo i nas studenata. Poznato je da glas javnosti kroz povijest "najgrlatije" izražavala mlada populacija, odnosno studenti. Dovoljno je sjetiti

se 1968. i velikih studentskih nemira, Hrvatskog proljeća... lako možda i nije primjereno (svako vrijeme ima svoje zašto i zato) možemo povući paralelu i vidjeti gdje smo danas. Postoji li studentska javnost? Odgovor na prethodno pitanje lako je predvidjeti. Bojim se da mi studenti nismo spremni zauzeti se za vlastita prava, o tuđima da i ne govorim. Kao da ne želimo biti "označeni". Jer, puno je bezbolnije ostati utopljen u masi, gomili koja "predstavlja" nekakvo studentsko javno mnjenje koje svoj glas diže potiho, onako "u četiri oka".

Iznimke, naravno postoje. Pojedini studenti angažiraju se u javnom i društvenom životu i tako, na neki način, predstavljaju glas studenata. No, nažalost, riječ je o zanemarivom broju ljudi, nedovoljnom da bi se moglo govoriti o studentskoj javnosti. Usto, mnogi im zamjeraju da ne zastupaju studente, već vlastite interese koji se kriju pod brigom za studentska prava. Ipak, kada im se pruži prigoda da javno dignu svoj glas, kritičari "zašute". I tako, sve se vrti u krug, u nedogled...

Izgleda da zajednički interes (vidi goru definiciju javnosti) još uvijek nismo prepoznali.

TIME IS MONEY!

MATE LOGARA

Preuzeto iz lista Moj Kamen, Zagreb, br. 15.

*Izbezumljeni otac
sa izgladnjelom
kćerkicom ide
pustom ulicom od
trgovine do trgo-
vine, pokušava-
jući kupiti barem
koricu kruha, ali
sve je uzalud, sve
je zatvoreno! Više
sreće nije imala
ni očajna majka
pokušavajući doći
do malo mlijeka za
sinčića kojega je
ostavila plačući u
stanu jer je morala
ići kilometrima do
najbliže dežurne
trgovine, budući
da ona u njezinoj
zgradи također nije
smjela raditi...*

Ovo nije prizor iz "Pobješnjelog Maxa" ili nekog drugog djela sa apokaliptičkom tematikom, nego ponešto karikirana slika kako su naši mediji opisali situaciju u prvoj nedjelji koju je većina trgovina provela neradno poštjujući Zakon o ograničavanju rada trgovina nedjeljom. Doduše, bilo je onih koji su se vrlo brzo snašli, koristeći rupu u zakonu i proglašili turističku sezonom i ondje gdje godišnje dođe 10 turista (i to ako kojim slučajem zalutaju). Ipak, dobar dio trgovina je poštivao zakon. Ja se u ovom članku ne želim baviti rupama u zakonu nego se ukratko osvrnuti na iskrivljivanje situacije i izvrtanje činjenica od strane pojedinih hrvatskih medija.

Kao što je uglavnom poznato, zakon je donesen na inicijativu Hrvatskog Caritasa, Franjevačkog instituta za kulturu mira i Sindikata trgovine. Odmah nakon pokretanja inicijative, u medijima su se javili "zaštitnici" sekularne države koji su, eto, zabrinuti zbog ponovnog buđenja klerikalizma i pokušaja Crkve da preuzme upravljanja države od izabranih civilnih institucija (makar su sve gore spomenute udruge civilne, a Crkva je samo podržala inicijativu).

I tada počinje zamjena teza. Na sva se zvona prijeti (ili kako se to lijepo kaže: upozorava) otpuštanjem radnika koji bi mogli pomisliti da imaju pravo na slobodan dan. Slučajno su zaboravili spomenuti koliko je malih trgovina i radnih mjeseta izgubljeno njihovim dolaskom na naše tržište. Uzalud su iz sindikata trgovine upozoravali da bi provođenje zakona povećalo broj radnika, jer kad bi svi prekovremeni sati i rad nedjeljom bio plaćen, velikim trgovackim lancima bi bilo isplativije zaposliti nove radnike. Malo tko je prenio primjer trgovkinje koja je radila 72 nedjelje uzastopno, ali su svi zato prenijeli vapaje vlasnika tih velikih lanaca da ih se, jadne, zaštiti. Jedan od glasnijih u protivljenju zabrani nije spomenuo da ionako nema dovoljno radnika pa su mu blagajnice zbog velike gužve (radnim danom) u Zagrebu radile do iza 22 sata iako je radno vrijeme bilo do 21.

U nekim se novinama orio "glas naroda" kako je nekome uskraćeno pravo da nešto dodatno

zaradi, a prigušeno bi se samo ponegdje pojavila i neka, valjda primitivna, radnica koja bi željela nedjelju provesti s obitelji. Također, do izražaja nije došla ni jednostavna logika da ljudi ako im nešto treba to svakako moraju kupiti, svejedno bilo u nedjelju, bilo u srijedu.

"Europa" ovaj put nije bila tako aktualna jer se tamo nedjeljom uglavnom ne radi, a da ne spominjemo one stanke u trgovinama i obrtima od 13.30 – 15.30., što je uobičajena praksa čak i u jednom turističkom mjestu kakvo je Lurd (koji je, usput rečeno, u vjerojatno najsekulariziranijoj europskoj državi).

Ipak, treba biti realan i vidjeti da ovdje nije sukob samo oko prava radnika nego da se tu kriju mnogo dublje stvari. Ovo je bio očiti primjer sukoba svjetonazora koji zacijelo još nije došao do svoga vrhunca. Crkva, podržavajući ovu inicijativu, sigurno nije očekivala da će zabrana rada nedjeljom povećati broj ljudi u crkvama, ta praktični katolici ionako (valjda) ne idu u kupovine nedjeljom. Jedino bi možda nekome od radnika u trgovinama bilo omogućeno da ispuní svoju vjersku dužnost i sjeti se da svetkuje dan Gospodnji.

Jednostavno se pokušalo barem donekle stati u kraj divljem kapitalizmu, iskorištavanju ljudi, pretvaranju trgovina u hramove današnjeg vremena i zaustaviti velike, uglavnom strane, trgovacke lance da u ovoj zemlji diktiraju uvjete tržišta što ne mogu raditi u matičnim zemljama. Tako nam jedna "svremena" gospođa, doslovno vukući dijete za sobom, kaže na televiziji: "Nedjeljom treba raditi jer drugim danima nemam vremena za kupovinu". Nastranu to što (valjda) i trgovci trebaju malo slobodnog vremena, samo mi nije jasno kako joj nije palo na pamet da bi barem nedjelju mogla provesti za obiteljskim stolom ili

na izletu s obitelji, ako kroz cijeli tjedan nema vremena. Pokušalo se pokazati da ono što je ekonomski najisplativije nije uvijek korisno za društvo i da može imati dalekosežne štetne posljedice.

Ignorirajući sve ovo, Ustavni sud je (glasujući 8 : 5) ukinuo zakon, a jedan dio obrazloženja te odluke kaže da je 'prava radnika nepotrebno štiti Zakonom o trgovini budući da su već zaštićena među-

narodnim konvencijama, Zakonom o radu, kolektivnim ugovorima, te Ustavom'.

I zaista: Ustav kaže da je radnicima u Republici Hrvatskoj zajamčeno pravo na tjedni odmor i da se oni toga prava ne mogu odreći. Hrvatska je i potpisnica jedne od međunarodnih konvencija koja kaže da se razdoblje tjednog odmora mora, kad je moguće, podudarati s danom u tjednu koji je prema tradiciji i

običajima te zemlje ili okruga određen kao dan odmora.

Obrazloženje Ustavnog suda bi bilo smisleno da nije jednog detalja: u ovoj državi je, izgleda, važno samo provoditi zakone o PDV-u, suradnji s Haagom i povratku izbjeglica (barem jedne nacionalnosti).

Razmišljajući kršćanski, zaključio bih sljedeće: jasno je da ovakav bezobzirni kapitalizam u sebi nema ništa izravno protiv vjere ni protiv Boga, nego jednostavno pokušava izgraditi kulturu koja će njemu služiti ignorirajući ovo dvoje. Ipak, svi primjeri u povijesti pokazuju da društvo i kultura bez Boga okreću ljude jedne protiv drugih i razdvajaju ih. Mislim da će se svi koji realno razmišljaju složiti da masovni shopping nedjeljom razdvaja ljude i obitelji. A obnova obitelji je jedan od prioriteta ako ovo društvo želi opstat. Ohrabruju naznake da bi se nova "demokršćanska" vlada mogla početi barem malo ponašati demokršćanski i uputiti u Sabor novi dorađeni zakon o ovoj problematici.

Pismo kolege iz Londona

Biti broker u LONDONU

ANTON PEHAR

Stjecajem okolnosti imao sam jedinstvenu priliku otici u London na trening program iz područja trgovine reosiguranjem rizika koji se obavlja u manifestaciji brokera. Poniješi sa

sobom stare dobre navike višesatnog ispijanja kave, u Londonu sam doživio pravi šok. U finansijskom središtu Londona ljudi doslovno trče ulicama. Rijetkost je vidjeti nekoga bez odijela i kravate.

Zgrade su više nalik na NLO, nego na nešto što je čovjek napravio. Moj ured se nalazi na desetom katu u kojem radi oko 50-ak brokera i cijeli je ured tipa "open office". Ured direktora odijeljen je samo stakлом tako da svatko ima pregled tko što trenutno radi. Ako zakasnji na posao nema pravdanja zbog čega si i kako zakasnio, jednostavno to prihvaćaju kao najnormalniju stvar. Radno vrijeme nije fiksno, ali svi paze da

ne zloupotrebljavaju tu pogodnost. Na zaslonu vašega kompjutera svako jutro vas dočekaju najnovije vijesti vezane za posao (inače tvrtka ima vlastiti intranet) i poruke (slično e-mailu) od kolega, tako da ovdje nema nepotrebnog zivkanja i nadvikivanja. Na zaslonu možete naći sve vijesti vezane za područne uredske širom svijeta (od Bermuda do Hong Konga), sve o novim članovima tvrtke, o trening programima, o strategiji nastupanja na burzi toga dana itd.

Možete zaviriti u biografiju svakog pojedinca u tvrtci. Svi u uredu će ti pomoći baš onoliko koliko moraju. Npr. broker koji sjedi do mog stola ustručavao se danima kazati i hello, ali kad je morao po rasporedu pokazati svoj dio posla (imao sam unaprijed napravljen raspored za tri tjedna), ponašao se poput najboljeg prijatelja. Poslije toga opet sve po starom, samo hello i to je to. U uredu se nalaze kinezi, japanci, poljaci, švedjani, hrvati, grci, francuzi, englezi i svi skladno rade.

Ovdje nitko nema predrasuda prema ikome, jer su ljudi prezauzeti da bi razmišljali o

nepotrebnim stvarima. Prednost Londona u odnosu na ostale europske megalopolise jest da ovdje imate sve na jednom mjestu, naročito burze - od vrijednosnih papira, metala, ribe, reosiguranja itd. Ovu potonju sam imao priliku uživo vidjeti i stvarno je nevjerljatan osjećaj biti dijelom mase od oko 4000 ljudi u odijelima koji odlično obavljaju svoj posao. Posao nije nimalo lak, ali kad znate da je plaća prosječnog brokera u mojoj tvrtci otprilike 20.000 KM mjesечно, onda se sve lako podnese.

Vidješi sve ovo uhvati vas tuga od spoznaje koliko smo mi miljama daleko od bilo

čega ovdje. Unatoč svemu, ne može ništa zamijeniti toplinu ljudi u Hercegovini, klimu, pa ako hoćete i žene. A ja sada žurim na ručak s kolegom Indijcem.... vidimo se raja!

POTROŠAČI: Kako se zaštитiti?

JOSIPA ČARAPINA

Zakon o zaštiti potrošača već odavno imaju zemlje zapadne Europe, SAD, čak i Albanija, Rumunjska, Bugarska, Srbija i Crna Gora... Susjedna nam Hrvatska također je uvela taj zakon, dok se naša zemlja još uvijek ne može pohvaliti dobrom zaštitom potrošača. Kako je Hrvatska ušla u WTO logično je da zadovoljava uvjet kao što je ovaj, s obzirom da je zaštita potrošača jako važna za sve razvijene zemlje.

Trgovci varaju na razne načine; deklaracije na uvoznim proizvodima ne sadrže sve propisane podatke na hrvatskom jeziku, tehnički složeni proizvodi nisu

opskrbljeni propisanom dokumentacijom... Problem se krije u iskrivljenim potrošačkim navikama, ali i nedovoljnoj edukaciji ljudi.

Čak je i sv. Toma Akvinski rekao: "samo se nemoralni ljudi mogu baviti trgovinom", da bi ipak zaključio da se bez nje ne može.

Treći milenij će se najvjerojatnije temeljiti na tri osnovna zakona: zaštiti okoliša, zaštiti potrošača i ljudskih prava. Tako će oni organizirati odnose svih ostalih zakona. Obično su prijevare od strane trgovaca svjesne, namjerne prijevare. Npr. kada trgovci mijenjaju rok trajanja proizvoda da bi ga mogli prodati, a tako ugrožavaju zdravje ljudi; kada trgovac na original stavlja svoju naljepnicu, na kojoj je naznačena veća težina od stvarne, a još primitivniji oblik je kada trgovci varaju na vagi. S tim smo se svi sigurno susreli na tržnici. Problem se sastoji u tome što potrošač, ako se nađe u situaciji da treba tužiti proizvođača ili trgovca, to neće učiniti zbog nedostatka novca za sudske takse i dugotrajnog procesa. Zakoni i propisi postoje, ali tek kada se primjenjuju u praksi. Tek tada bi proizvođačima i trgovcima bilo u interesu da se nagode i nadoknade štetu potrošačima, umjesto da plaćaju visoke kazne.

Kod nas je upravo obrnuto, građani sklapaju poslove s neovlaštenim obrtnicima, pa kada budu prevareni nemaju pravo na zaštitu. Tako potiču rad na crno, ujedno varajući sebe i državu! Mnogima je to jedino rješenje, s obzirom da je vjera građana u ovdašnje političare odavno poljuljana, mnoga su obećanja olako dana, a naravno, nisu ispunjenja. Tako građanima ostaje jedino da se sami pobrinu za sebe!!!

Osnovna prava potrošača su: obveza da cijene budu točno ispisane, da postoji pravo na zamjenu robe (ako ima grešku), na povrat novca ili popravak robe koju je potrošač kupio...

Neke stvari koje naši potrošači trebaju naučiti su: kao prvo, čitati deklaraciju na proizvodu te se tako što bolje informirati o proizvodu, o sastavu, kalorijama, trajanju... Tako će donijeti bolju odluku za sebe. E tu je i račun! Trgovac je obvezan kupcu dati račun. Račun trebamo uzeti i sačuvati neko vrijeme, jer nam predstavlja potvrdu na temelju koje se možemo žaliti.

Nadalje, kupovina se obično obavlja "šturo", tako da nakon što izademo iz prodavaonice i analiziramo košaricu, zaključujemo da smo kupili 20 posto robe koja nam uopće ne treba, a zaboravili smo kupiti ono što nam treba! Tako da je danas velika mudrost kupiti dobro, po razumnoj cijeni.

Danas se javlja i problem genetski modificirane hrane. Kupci trebaju dobiti dovoljno informacija o takvoj hrani i sami odlučiti o konzumaciji. Njezin uvoz je nemoguće zabraniti, ali se zato može zahtijevati stroga kontrola i jasno deklariranje takvih proizvoda.

CARD PROGRAM ZA POVEZIVANJE

Ovaj sustav informatički povezuje Društvo potrošač, Državni inspektorat, Ured za potrošače Ministarstva gospodarstva, razne institucije i dr. CARD program je u osnovi poboljšanje pravnih, institucionalnih i administrativnih okvira za provođenje aktivne politike zaštite potrošača.

FRAN GALETIĆ

List Manager,
Ekonomski fakultet Zagreb

Premda izvještaju "State of the World 2004", u izdanju "Worldwatch Institute", potrošačka manija sve se više seli u nerazvijene zemlje Azije. Među 1,7 milijardi ljudi koji žive načinom bogatih zemalja nalazi se, prema njihovim istraživanjima, 240 milijuna Kineza i 120 milijuna Indijaca. Sa socijalnog stajališta taj je podatak pozitivan, međutim sa stajališta ekologije i iscrpljenja prirodnih resursa – podatak je zabrinjavajući.

To se najbolje može ilustrirati na primjeru potrošnje flaširane vode za piće. Njezina potrošnja u svijetu raste po godišnjoj stopi od 12 %, a u Indiji čak 50 %, što je na prvi pogled dobro s obzirom na vladajuće higijenske uvjete. S druge strane to znači 7,5 milijardi praznih plastičnih boca godišnje u Indiji. Od toga broja možda se 10 % reciklira, a sve ostalo odlazi na smetlište. A upravo na smetlište prosječni stanovnik razvijene zemlje dnevno odlaže 1,8 kilograma otpadaka.

Prije deset godina samo je 1 % svjetskog stanovništva imalo mobilni telefon. Danas ga ima 18 %, odnosno 1,14 milijardi ljudi. 10 % od toga broja završava na smetlištu, iako je poznato da su mobilni telefoni prepuni nerazgradivih materijala i teških metala. Slična stvar događa se i sa računalima, kojih prema računici ima oko pola milijarde u svijetu, a od ove godine svako novo računalo istiskuje jedno staro, koje opet odlazi na smetlište.

Godišnje se proizvede 5 bilijuna vrećica koje se dobivaju u trgovinama. Samo 1 % tih vrećica napravljeno je od razgradivih materijala. U SAD-u se troši 331 kilogram papira po stanovniku godišnje,

Što donosi povećana potrošnja?

Trošiti, trošiti i samo TROŠITI

U SAD-u se troši 331 kilogram papira po stanovniku godišnje, a od toga samo 7 % odlazi u reciklažu, dok ostatak završava na smetlištu.

a od toga samo 7 % odlazi u reciklažu, dok ostatak završava na smetlištu. Kako stručnjaci predviđaju, u doglednoj budućnosti ćemo živjeti na gomilama smeća.

Ako se zna da je još u Platonovo vrijeme, a to je bilo u 4. stoljeću prije Krista, u Grčkoj vladao strah da će Atenu zatrpati smeće, a vidimo da to ni danas nije slučaj, osim kada štrajkaju komunalne službe, izgleda da crne prognoze ne treba shvaćati suviše tragično. Ljudi ipak nalaze rješenja za sve ono što ih muči. Ipak ne treba sve to ni ignorirati, jer je dobar signal što treba raditi. Zanimljiv je podatak da je tzv. T-shirt majice (one s kratkim rukavima) još 1913. godine izmisnila američka mornarica i da su od 1938. postale nezamjenljiv dio odjeće u cijelom svijetu. A za njihovu proizvodnju godišnje se troši 19 milijuna tona pamuka.

Fascinantan je industrijski napredak o kojem se govori u Izvještaju. Ukupna tjedna svjetska industrijska proizvodnja danas, jednak je četverogodišnjoj proizvodnji iz 18. stoljeća. U industriji čipova jedan megabajt je 1970. godine koštao 20 000 dolara, a prošle godine samo 2 centa! Potpuno je normalno da takav razvoj donosi sa sobom i velike nejednakosti

kako u proizvodnji, tako i u potrošnji. Stanovništvo SAD-a i Kanade čini samo 5,2 % svjetskog stanovništva, ali u privatnoj potrošnji ono zauzima udio od 31,5 %. Slijedi Europa sa 6,4 % stanovništva i 28,7 % potrošnje. Samo još Australija ima sličan status: 0,4 % stanovništva i 1,5 % svjetske potrošnje. Svi ostali dijelovi sveta, sa izuzecima pojedinih država i slojeva u njima, troše osjetno manje. Tu leži socijalni problem. Dobar dio zapadnog svijeta ne zalaže se za jednak raspodjelu, jer i te najrazvijenije zemlje i najveći potrošači prolazili su kroz razdoblje teške bijede i surovog rada dok nisu stvorili svoje bogatstvo. Međutim, činjenica je da danas stvari stoje tako i da to izaziva razne oblike zavisti. Stanovništvo središnje Azije i Saharske Afrike, koje čini jednu trećinu ukupnog stanovništva svijeta, u ukupnoj svjetskoj potrošnji sudjeluje sa samo 3,2 %.

Mnoštvo svjetskih skupova i institucija susreće se sa problemom ravnomjerne raspodjele. Razvijene zemlje radije poklanjaju jedan dio svog bogatstva siromašnima, nego da im otvore put do stvaranja vlastitog bogatstva. Dugoročno gledajući, mnogo je korisnije pomoći siromašnima tako da se obrazuju za razinu proizvodnje današnjeg vremena, nego davati novac često korumpiranim režimima u nerazvijenim zemljama. Još prije dvadeset godina Milton Friedman zastupao je ideju da treba ukinuti pomoći državama i taj novac pretvoriti u kredite za otvaranje proizvodnje. No, ni danas to nije pravilo. I za kraj još jedan zanimljiv podatak iz Izvještaja: u razvijenom svijetu godišnje se 46 milijardi dolara troši na kozmetiku i na hranu za pse i mačke. Taj iznos bio bi dovoljan da svatko na svijetu stekne pravo na pitku vodu i pohađanje škole.

TE DIVNE "PLAVUŠE"

MARIJANA NOVAKOVIĆ

Naslov vas je vjerojatno privukao da видите što će to pisati o plavušama. Morat ću vas razočarati, ipak se ne radi o tim plavušama, iako su ove možda čak i poželjnije. Naime, radi se o onim lijepim četvrtastim "plavušama" šuškavog sadržaja, bez kojih je danas gotovo nemoguće zamisliti obavljanje određenih poslova, odnosno rješavanje konkretnih problema.

Jer upravo ta "plavuša" svakome navlači smiješak na lice i u sekundi se od namrgodene i neljubazne osobe stvara izuzetno ljubazno biće, koje jedva čeka da vas usluži ili da vam bilo kako pomogne. Pa tako može gotovo svaku mission impossible pretvoriti u lako moguću. Oni koji mogu opremiti više "plavuša" nekako postižu bolje rezultate u životu. Iz nama nepoznatih razloga lakše završe fakultet, dobiju bolji posao... Tako imamo slučaj da je sin jednog našeg poduzetnika nakon što je napustio srednju školu (vjerojatno zbog prevelikog "potencijala" koji bi tu samo bio sputavan), u idućoj godini ne samo završio srednju, nego već bio i na drugoj godini prestižnog fakulteta. Pa kad je čovjek genije, što se tu ima komentirati? Mi obični smrtnici nismo ni do koljena, nama treba čitava godina, a nekad i više da završimo tek jednu godinu fakulteta. No ipak trebamo biti sretni, jer vjerojatno će to čudo od djeteta ostati kod nas, tj. neće biti odljeva mozgova. Ostat će, da nam svojim radom i zalaganjem još više poboljša i onako dobro političko i gospodarsko stanje BiH.

Ovaj način poslovanja se uvelike primjenjuje i u zdravstvu. Neki pacijenti odmah

dođu na red za operaciju, dok drugi nikako ne mogu dobiti termin, jer je raspored "prenatrpan". I tako čekaju danima, a neki čak i tjednima. Ne znam je li to slučajnost, ali nekako uvijek ispadne da su na čekanju oni koji imaju dosta plitak džep. I kada shvate da im nema druge, istresu sve džepove i kasice što imaju da bi nekako skupili tu "plavušu". Kad "plavuša" konačno dođe u prave ruke, termin odjednom "sasvim slučajno" iskrse. Koga briga što ti ljudi nemaju za kruh, uostalom, kao što je rekla francuska carica, ako nemaju kruha uvijek mogu jesti kolace.

Stručni naziv za ovaj način poslovanja je "poslovanje ispod stola" ili još stručnije mito i korupcija, i prisutan je na svakom koraku. Razlozi ovolikoj rasprostranjenosti su prije svega u izvanrednom ekonomskom stanju BiH, dobrom provođenju i poštovanju zakona, te jako izgrađenoj moralnoj svijesti pojedinca.

Ovaj suvremeni način poslovanja je jedan od sigurnih dokaza da smo na pravom putu do toliko željene EU. Do kada će nam "plavuše" biti zakonski i gotovo jedini mogući način poslovanja nitko ne zna. Dok čekamo da se nešto promjeni, ne preostaje nam drugo, nego imati na umu: Plavuša, plavuša, to je ona prava, bijele, žute, dobre su al' plava je plava...

Trgovci oprez, dolaze kupci špijuni!

FRAN GALETIĆ
Ekonomski fakultet Zagreb

Brojne su metode istraživanja. Ovo je priča o jednoj od njih, ali za razliku od većine ova je metoda orijentirana na prodavače, a ne na kupce.

Što je Mystery Shopping?

Mystery Shopping ili tajno kupovanje je kvalitativna istraživačka metoda koja pomaže da na licu mjesta, u potpuno stvarnoj situaciji, ocijenite proces pružanja usluge. Naime, tom metodom može se promatrati i kontrolirati poštuju li zaposlenici i partneri unaprijed postavljene standarde i propise poslovanja u procesu usluživanja. Kao metoda procjene kvalitete ona također pomaže pri uspoređivanju razine kvalitete usluge s kvalitetom koju pruža konkurenca.

Mystery Shopping nastao je u SAD-u 1950-ih godina nakon donošenja zakona o zabrani diskriminacije, kad je američka vlada počela provjeravati da li pripadnici drugih rasa mogu unajmiti stan u četvrtima bijelaca.

Mystery Shopping danas

Danas Mystery Shopping predstavlja menadžerski alat pri čemu se, na zahtjev klijenata, tajni kupci pretvaraju da su redovni kupci i iz vlastite perspektive ocjenjuju kvalitetu klijentovih i konkurenckih usluga s ciljem njezina poboljšanja.

U procjenu ulaze izgled prostora, uslužnost osoblja, poznavanje proizvoda, pristup prodavača, prodajne vještine i vještine zaključivanja prodaje, način postupanja s reklamacijama i pritužbama kupaca, način promoviranja novih proizvoda, telefonsko komuniciranje, prodajni proces preko Interneta, te brzina i kvaliteta odgovora kupcima putem e-mail komunikacije. Prema potrebama i zahtjevima klijenata, s obzirom na specifičnost posla kojim se bave, mogu se procjenjivati i drugi elementi.

Kada je terenski dio posla gotov, priprema se izvještaj. On sadrži podatke

o ukupnim rezultatima po trgovinama i po zaposlenicima, kao i sve komentare tajnih kupaca. Tu su naravno i savjeti za poboljšanje usluge te preporuke daljnjih aktivnosti koje daje tvrtka koja provodi istraživanje.

Korisnici istraživanja

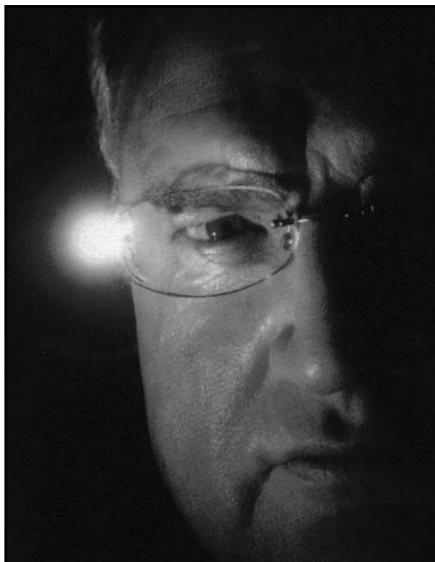
Mystery Shopping je namijenjen svim tvrtkama koje drže do svojih kupaca. McDonald's, Pizza Hut, Amazon.com, Nike i Burger King samo su neke od brojnih svjetskih kompanija koje redovito primjenjuju metodu tajnog kupovanja s ciljem kontinuiranog poboljšanja kvalitete usluge kupcima. I naša poduzeća polako prepoznaju vrijednost ove usluge.

Prednosti Mystery Shoppinga su mnogobrojne. Povećava se zadovoljstvo kupaca uz istovremeno povećavanje prodaje i profita. Motiviraju se zaposlenici za pružanje izvrsne usluge kupcima i to cijelo vrijeme i svim kupcima jer nikad ne znaju koji je kupac tajni kupac tako da će svaki kupac imati koristi od poboljšane kvalitete usluga. Prate se cijene i kvaliteta konkurenckih usluga, te se gradi sveukupna svjesnost o važnosti odnosa s kupcima.

Mystery Shopping u Hrvatskoj

Mystery Shopping u Hrvatskoj unazad 4 godine koriste uglavnom strana poduzeća, budući da to rade i u ostalim zemljama gdje posluju. Uglavnom su to banke, auto saloni, kurirske službe, maloprodaja, benzinske crpke i fast food restorani.

Naše vodeće agencije za istraživanje tržišta između ostalog nude i uslugu Mystery Shoppinga koji im predstavlja manji dio aktivnosti. Za očekivati je da će Mystery Shopping postati jedno od glavnih istraživanja koje će provoditi svi trgovaci centri kojima je stalo do kvalitete svojih usluga i koji žele imati zadovoljne kupce.

PSIHOPATI oko nas

HRVOJE JOZINOVĆ

Sigurno se svi nadate danas sutra dobiti kakav lijep posao nakon završetka studija, po mogućnosti da mlatite pare u kakvoj velikoj tvrtki gdje bi postojala prilika za napredak u karijeri... Ali, zapitate li se ikad kakvi vas ljudi tamo čekaju?

Nedavno je razvijen test nazvan "Business scan 360", koji bi trebao opisati svih 360 stupnjeva ljudske osobnosti, tj. sve što se opisati dade. Ovaj test uključuje razgovor s ljudima koji rade s promatranom osobom, kako bi se dobila što potpunija slika o njenoj osobnosti. Test je dizajniran kako bi pomogao u izboru novih zaposlenika, kao i menadžera koji

imaju potencijala da razvijaju poduzeće i da rastu skupa s njim. Dr. P. Babiak, industrijski psiholog i dr. R. Hare, profesor sa Sveučilišta British Columbia, koji su i razvili ovaj test tvrde da je sve veći broj psihopata u poslovnom svijetu. Psihopatička se definira kao *trajni poremećaj ličnosti, odnosno stanje koje se u ponašanju više ili manje razlikuje od prosjeka*. To uglavnom nisu ljudi poput Hannibala Lectera kako možda prepostavljate, nego ljudi koji bi vam se čak i svidjeli na prvi pogled. "Ljudi kažu da je netko psihopat ako je nasilan, dok za istu takvu nenasilnu osobu kažu da je uspješan biznismen", navodi prof. Hare. Psihopati se uglavnom žele svidjeti drugima, imaju visoko mišljenje o sebi, vole novac i moć. To su šarmantni ljudi,

slatkorečivi, jako inteligentni. Često manipuliraju drugima pričajući dobru priču, pa nerijetko stignu do samih vrhova hierarhije poduzeća, jer ostavljaju dojam čovjeka s vizijom, sigurnog vođe, pravog lidera. No nije im samo njihova osobnost omogućila napredak u karijeri, nego i suvremena poslovna okolina potaknuta željom za kratkoročnim uspjehom takve ljude dovodi na vodeće pozicije s obzirom da ne prezaju od donošenja brzih, često teških odluka poput zatvaranja poduzeća, otpuštanja ljudi...

Dr. Babiak ocjenjuje da će psihopat na odgovornom položaju, premda može biti koristan za poduzeće, postati problem na dulje staze zbog gubitka ljudskog kapitala. Takvi ljudi nisu sposobni za svakodnevni posao, oni drugima "piju krv" i često prisvajaju tuđe zasluge, krive druge za neuspjeh... što dovodi do nesnošljive radne atmosfere. Stoga ne čudi podatak da ljudi najveći stres doživljavaju upravo na radnom mjestu.

Od stotinu istraživanih slučajeva bilo je osam psihopata, a samo jedan od njih nije napredovao u poslu, ističe dr. Babiak, napominjući kako psihopata ima u svim zanimanjima ali čini se da ih posebno privlači poslovni svijet. Psihopati su jako usredotočeni na posao, visoko motivirani i uspješni, osobito u finansijskom i poslovnom smislu, ali takvi ljudi su i hladni, nemilosrdni, "društveni predatori" koji se ne obziru na osjećaje i potrebe ljudi oko sebe.

Ipak, nije sve ni tako crno, jer je prema njihovim istraživanjima tek oko 1% ljudi u SAD koji bi se mogli opisati kao psihopati, a kako smo mi mala zemlja i kako barem 30 godina zaostajemo u svim "dobrim" stvarima za zapadom, nadajmo se da i u ovome neće biti iznimke.

Na kraju ću napomenuti da ovaj tekst nije napisan kako bi izazvao paranoju, prekid studiranja, odgađanje diplomske ili odbacivanje svih pokušaja da dobijete posao u kakvoj dobrostojećoj tvrtki. On je napisan da ne možete reći kako niste znali što vas čeka.

Biti privlačan je zapravo biti sexy...

SEF-SEXY ECONOMIST FRAUD (seksipilna ekonomska prijevara!)

JOSIP MARUŠIĆ

Fakultet vanjske trgovine Dubrovnik

Jao, došle su nove majice u *****, jao, moram imati nove ***** tenisice... Evo ti je sniženje tamo u *****! Odo' u Split u kupovinu! Moram naći one... Poleti 'vamo, poleti tamo. Čas ču ovo, čas ču ono! Novčanici se prazne, roditelji jadni štancaju, a poneko i od nas, mi trošimo, rijetko kad se pitamo ima li tome kraja...

Želim, hoću, MORAM imati! To je pravi opis potrošačkog, manjakalnog življenja danas. Nije bitno tko smo mi zapravo, bitno je da moramo biti trendy, kako bi nas ljudi zapazili ili prihvatali, kako bi se netko u nas zaljubio, kako bi dobili bolju ocjenu ili dobili posao. Sve je odavno na prvoj impresiji, na tom prvom dojmu koji ostavimo našim nastupom i našom odjećom. Odjeća može puno toga reći o čovjeku, iako ga tobože ne čini. Možemo odmah vidjeti je li ta osoba "seljak" ili ne, kakvo joj je imovinsko stanje, kakav joj je đir, kakvu glazbu sluša, po kakvim se krčmama skita. Sve se kao nekako odmah vidi. Da li se doista vidi, to ćemo ostaviti po strani, jer o tome ne pišem ovaj put. Svi mi, neki to nerado priznaju, blejimo u sebe dugo pred ogledalom i svi mi želimo što bolje izgledati, a za to nam treba novac. Neću ni o novcu previše. Evo dobro, biti trendy i nije možda toliki grijeh, ali što nas to tjera da i na gluposti trošimo dosta novca?! Idoli, ideali, zasljepljenost, glupost, reklame? Reklame?! Onih pet minuta šarenih sličica svako pola sata, oni jumbo plakati na cestama dok se vozimo, oni fenomenalno dizajnirani oglasi po časopisima! To nas tjera da se prvo zarugamo, zakolutamo očima na novu glupariju, ali nas isto tjera da taj isti proizvod u sljedećih nekoliko dana sramežljivo ubacimo u košaru. Sramimo se samih sebe, jer znamo da smo i ovaj put nasjeli na jednu te istu foru. Meni je recimo dovoljno da prepakiraju neki keks, koji mi se baš i ne sviđa, naprave mu jednu od onih "ubojitih" reklama i da ga ja ponovo kupim. Oh, da prekrašni su!

Sve je novo, novije i naprednije. Uvijek neka nova revolucionarna formula, rađena najsuvremenijom tehnologijom na bazi ovoga i onoga, testirana od strane laboratorijsa za koje nitko nikad nije čuo, odobrena od nekakve misteriozne zdravstvene organizacije... Kupi, kupi, kupi i gotovo! Nema ni u svijetu reklama originalnosti. Što to općenito već odavno nije prezvana na ovaj ili onaj način?! Pa evo i zimus kad je Justin strgnuo pola grudnjaka sa Janet Jackson, meni ni tu nije bilo razloga za nekakvu veliku pompu. Čak sam se i zapitao, zar je ona već davnio nije javno izvalila?! Ali eto, očito nije. Vidjeli smo joj i to, kao što smo joj vidjeli nešto drugo prije par godina, isto pred izlazak novog albuma, kojega sam kupio (na piratu, molim lijepo!), jer me Janet kupila s tim "ispadom". Možda mi digresija i nije bila na mjestu, no hajde... seks je danas prisutan svugdje. Sve se

vrti oko ovoga ili onoga, a sve to skupa prodaje aludiranje ili otvoreno pozivanje na seks. Tako su i autogume sexy, baš kao što to može biti i umak od povrća!!! Bez toga ništa. Jadni ti su proizvodi koji se reklamiraju baš kao to što jesu. Te ostavljamo na polici, a uzimamo one koje smo sinoć gledali između omiljene nam serije, a koje su "prodavali" privlačni mladi ljudi koji doživljavaju ekstazu koristeći nove krpe za prašinu! To su prave krpe! Što će nam stare odrezane majice! Moramo biti trendy! Dobro, to je još i pristojno trošenje... mislim na cifru. Hrana, kućne stvarčice i tako to. Parfemi i kozmetika, odjeća i auti... U to ne trebam valjda ni ulaziti. Neke cure su se već snašle i dobine ime – sponzoruše. Ne mogu same sebi osigurat život kakav želete, pa polako... kad ima želje, ima i načina. Momci vise u kladionici, pa kad upali – upalilo. Za kakvu sitnicu ili ušminkavanje auta. Moram li uplesti i religiju u sve ovo?! Da, jer ona je kod nas sastavni dio svakodnevnog života. Želim reći da nam je i s tog aspekta pogotovo jasno da je današnja kupovina, materijalizam, vanjština i pridavanje važnosti svim tim stvarima, da činimo grijeh. Ne možemo baš kupiti nešto, a da nam glavom ne proleti neka "kriv sam" misao ili da se počnemo pravdati drugima kako nam to treba, kako nećemo to ponoviti zadugo ili slične laži. Znamo mi jako dobro, da nam to i ne treba i da ćemo to ponoviti čim nas u džepu zasvrbi koji dinar viška, a možda i ne višak.

Mucalo pjeva "na kredit". Ima nas i takvih. Život preko vlastitih mogućnosti. Što možemo, kad su nam marketinški stručnjaci to tako fino upakirali, namirisali požudom, slatkorječivo nas obratili da ćemo doživjeti nešto fantastično samom uporabom, te nam sve to skupa demonstrirali sa mršavim, polugolim ljudima?! Prevare nas, svaki put, ali čine to na seksipilan način!

I na kraju nam ostaje pitanje: što učiniti i da SEF bude sexy i privlačan svojim čitateljima?! Imate li prijedloga?

NANOTEHNOLOGIJA

ANA DŽIDIĆ

Znanost i tehnologija su promijenili svijet u zadnjih 100 god. Već smo se navikli na brojne tehničke proizvode i većina nas danas koristi barem neke kao što su mobitel, računalo, Internet itd. Razvoj tehnologije napreduje nevjerojatnom brzinom.

Ono o čemu ću govoriti je tehnologija puta deset na minus desetu ili NANO-TEHNOLOGIJA.

U središtu njenog istraživanja je molekularna proizvodnja. Sve oko nas, zemlja i svemir sve je načinjeno od atoma.

Karakteristike nekog proizvoda se razlikuju samo po tome kako su ti mali atomi raspoređeni. Izraz nanotehnologija koristi se za opis istraživanja tehnologije čije su dimenzije manje od mikrometra.

Nanotehnologija ustvari znači da se svaka kemijska struktura koja nije ograničena zakonima fizike može konstruirati.

Ona omogućuje znanstvenicima da poslože atome u oblik koji požele! S trenutačnim tehnološkim dostignućem teško se može uraditi ovakvo nešto, ali je to prisutno i sve je stvar dalnjeg usavršavanja. Kad ovladamo nanotehnologijom, tehnologija koju danas koristimo bit će upotrebljiva još nekoliko desetaka godina.

Da bi takav svijet funkcionirao mora se ispuniti sljedeće:

- moramo biti sposobni da svaki atom postavimo na određeno mjesto
- moramo stvoriti strukturu koja je u skladu sa zakonima fizike
- troškovi proizvodnje ne bi trebali biti veći od sirovina i utrošene energije koju smo potrošili za proizvodnju jednog takvog proizvoda.

Prve tragove ove nove tehnologije nalazimo 1959. godine kada Richard Feyman govori o svojoj knjizi "Još ima mesta na dnu".

Prvi proizvod bila je gitara. Možda nam zvuči smiješno ali su sve velike stvari nastale iz zabave!

U medicini će se vjerojatno konstruirati mali nanoboti koji će se ubrizgati u krvotok čovjeka i time pomoći u liječenju raznih virusa, bakterija, možda će se moći izlječiti i do sada neizlječive bolesti.

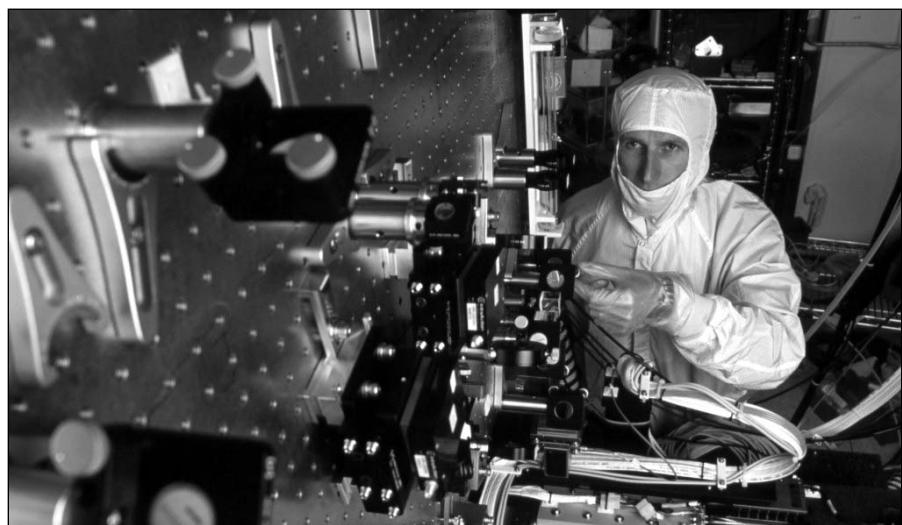
Npr.: čovjeku koji boluje od karcinoma pluća ubrizgat će se mali nanoboti koji će potpuno uništiti karcinom i svaki njegov trag. Na tom mjestu će obnoviti tkivo koje će moći ponovno vršiti svoju funkciju u čovjekovu organizmu.

Nanotehnologija će omogućiti da čuda postanu stvarnost!

No upravo zbog brojnih prednosti koje ona ima sa sobom će donijeti i veliki rizik. Rizici mogu biti politički, ekonomski, osobni.... Ako nevjerojatno jeftina proizvodnja dovede do sniženja cijena može doći do poremećaja u ekonomiji. Problem postaje veći ako se pojedini rizici promatraju zajedno, jer u pokušaju da se spriječi jedan rizik kao što su zloupotreba nanoproizvoda, može se povećati drugi kao što je stvaranje crnog tržišta.

Vjerojatno će je zloupotrebljavati zbog proizvodnje oružja koje će biti opasnije od bilo kojeg oružja koje postoji danas. Koristit će je i teroristi, a opasnost koju oni donose mogli smo vidjeti 11. rujna u Americi i nedavno u Rusiji. Nanotehnologija će takvima samo olakšati ostvarenje njihovih bolesnih ideja.

Bez obzira na sve nanotehnologija predstavlja budućnost i ubrzo će zamjeniti tehnologiju s kojom svijet danas raspolaže i sigurno će utjecati na daljnji razvoj civilizacije. Nama tek ostaje da видимо kako će sve to izgledati i maštati da ćemo se jednog dana moći teleportirati, recimo, u daleki New York !!!!!!!

35. godišnjica Interneta

35 godina mu je tek

IGOR BRADARA

Dana 2. rujna 1968. grupa studenata pod vodstvom profesora Leonarda Kleinrocka u laboratoriju američkog sveučilišta UCLA povezala je međusobno dva računala kabelom dužine 5 m kako bi testirala prijenos podataka putem mreže. Rezultati su bili ohrabrujući pa je nekoliko mjeseci kasnije ova mreža proširena na još tri jednostavna čvora. Upravo ti eksperimenti smatraju se začetkom Interneta kakvog ga danas, 35 godina kasnije, poznajemo.

U tom periodu Internet je evoluirao iz vojne i obrazovne domene, za koje je prvotno razvijen, u poslovnu i privatnu sferu svakodnevnicu. Danas je Internet uistinu prisutan u svakom aspektu naših života, no njegov razvoj je daleko od završenog. Zahtjevi za multimedijalnim sadržajima u stalnom su porastu što predstavlja trenutno najveći izazov. Veliki napor u ulazu se na usavršavanju postojeće infrastrukture Interneta, no ima i pokušaja postizanja velikih brzina prijenosa podataka izgradnjom zasebnih sustava paralelnih postojećem Internetu. Na taj način se aplikacije koje zahtijevaju prijenose velikih količina podataka ne moraju natjecati s električnom poštom i web stranicama za dragocjenu prpusnost. Primjeri takvih samostalnih sustava za prijenos podataka su National Lambda Rail i nova mreža Internet 2, čije su vrtoogle brzine prijenosa podataka trenutno rezervirane samo za obranu sveučilišta, tvrtke i institucije. Analitičari očekuju da će dostignuća postignuta unutar tih zatvorenih sustava biti potpuno preslikana i na javni Internet.

U među vremenu u razvijenim zemljama u punom zamahu je širenje širokopojasnog pristupa Internetu (pod pojmom "širokopojasnog" misli se na prijenos podataka brzinom većom od 56 kbps). Tvrta Nielsen/NetRatings objavila je rezultate istraživanja prema kojim je u SAD-u po prvi puta broj korisnika Interneta sa širokopojasnim pristupom (50% ili 63 milijuna korisnika) veći od broja korisnika s uskopolojasnim pristupom (49% ili 61 milijun korisnika).

Prije godinu dana ovaj omjer je iznosio 62% prema 38% u korist uskopolojasnog pristupa. Usprkos ovim brojkama, SAD je još daleko iza razvijenih zemalja Azije i Europe. Isti izvor navodi kako je tijekom lipnja broj ko-

risnika sa širokopojasnim pristupom u Japanu iznosio čak 91%.

Ovakvo širenje širokopojasnog pristupa prvenstveno je posljedica dostupnosti odnosno snižavanja cijena na raznu koja je prihvatljiva velikoj većini korisnika. Kao primjer iz Europe, s kojom se tako često uspoređujemo, navest će švedski Bredbandsbolageta koji svojim korisnicima nudi, među ostalim, vezu brzine 100 Mbps za 80-ak dolara mjesечно. Svaki daljnji komentar je suvišan...

Što se ranije spomenute multimedije tiče, glazba je davno počela koristiti Internet kao medij za prijenos. Predviđa se da će idući na redu video, a u prilog toj teoriji ide činjenica kako su troškovi prijenosa 1 GB podataka 2001. godine pa do danas pali s 30-ak dolara na manje od 1 dolara. To potencijalno vrlo unosno tržište prepoznala je tvrtka Akimbo System koja pokušava izboriti vodeću poziciju na području Internet-to-TV usluga. Njihovim korisnicima potreban je Akimbo player (cijena 229 dolara) koji može pohraniti 80 GB podataka (oko 200 sati video zapisa) te za 10 dolara mjesечно dobivaju osnovnu uslugu pristupa raznim video sadržajima.

No Akimbu neće biti lako izboriti vodeće mjesto budući da konkurenca ne spava. Tvrte SBC Communications i EchoStar udružile su se kako bi iduće godine zajednički pokrenule movie-on-demand uslugu. Pionir digitalnog snimanja videa TiVo također užurbano radi na proizvodu koji povezuje web sadržaj s televizijskim prijemnikom.

Nema sumnje da nam razvoj Interneta donosi lijepo stvari, no postoji i tamna strana priče, a to je internetski kriminal. Stoga vesele vijesti da je američko pravosuđe objavilo kako je više od stotinu osoba uhićeno u globalnoj akciji "Web Snare" usmjerenoj protiv krađa identiteta, online prijevara i hakerskih napada. Procjenjuje se da su uhićeni oštetili više od 150.000 osoba nanijevši im štetu u visini od oko 215 milijuna dolara.

Za kraj zanimljivost koja nam dolazi iz Finske. Finske obrambene snage objavile su kako je dio njihovih vojnih obveznika privremeno oslobođen obveze služenja vojnog roka zbog utvrđene ovisnosti o Internetu. U priopćenju se navodi kako je riječ o mladićima koji igraju igre na Internetu cijele noći te nemaju prijatelja, pa im odlazak na služenje vojnog roka predstavlja prevelik šok. Oslobođeni ročnici dobili su odgodu služenja vojnog roka od 3 godine.

SLOW MOTION

IGOR BRADARA

Iako se u lijenom informatičkom ljetu činilo kao da stvari pomalo idu u slow motion – ipak jesen dočekujemo u punoj brzini! Napokon je izašao Service Pack 2, dugo očekivana sigurnosna zakrpa. Preko 270 megabajta donijelo je neke nove funkcije i poboljšanu sigurnost, ali i nove probleme: Microsoft je objavio popis aplikacija koje nisu potpuno kompatibilne sa SP2, a mnogi vlasnici Athlon 64 računala, koji su očekivali da im kompjutori budu sigurniji sa EVP (Enhanced Virus Protection, unaprjeđenje koje je AMD uveo u 64-bitne procesore i time prije Intela iskoristio nove mogućnosti SP2) pretvorile su se u razočaranje kad su se računala poslije instalacije restartala ili se OS čak nije htio niti “podići”. Iz takvog osobnog iskustva mogu izvući i jednu dobru informaciju: Microsoftov centar odlično radi i telefonska aktivacija je brza! :-) Je li stvar u mpegport.sys driveru (nemam ga) ili možda u mojoj Terratec kartici, u antivirussnom ili firewall softveru, teško je reći, no savjetujem samo jedno: SP2 nikako nemojte izbjegavati, obvezno ga instalirajte za vašu sigurnost – ali napravite backup!

Pitanje je: koliko nas je koji trebamo vezu na Internetu koju ćemo plaćati dvije stotine i više konvertibilnih maraka? Za sada, tek nekoliko tisuća. Je li to dovoljno za širu internetizaciju nacije? Ne bih rekao. Treba li i država tome pomoći, npr. Subvencijama?

Microsoft je odlučio pokazati Apple-u zube na glazbenom terenu, ponudivši (za sada u testnoj fazi) online kupovinu gla-

zbe po 99 centi, naravno) u MSN Music Storeu, za korisnike Windows Media Player 10. Uz mogućnosti poput chata, koje bi korisnike trebale što dulje zadržati uz novi Player te dućan s glazbom, počeo je medijski rat. Zašto se Microsoft odlučio na takav potez, posebno kad ga Real Networks tuži radi monopol-skog ponašanja (favoriziranje Media Playera u Windowsima), a zarada od online glazbe ne prelazi nekoliko centi po pjesmi? Milijunski iznosi sigurno ne, ali prodaja Windowsa, kao i svih drugih “medijskih” verzija OS-a (“Reloaded” verzije XP-a...), te uređaja zvanih Portable Media Centar, koji će omogućiti korištenje Windows Media Format-a i na prijenosnim uređajima (Creative Labs je već izbacio na svoj Portable Media Centar uređaj!) pokazuje drugu stranu priče, jer tek su prijenosni uređaji ono što može stvarno oživjeti WMF. Naime, različiti MP3 playeri te razglašeni iPod velika su podrška drugim formatima, no u sljedećim mjesecima vidjet ćemo što će biti...

Iako je ADSL kod nas tek početak, korisnici se ne guraju u redu za instalaciju. Moje osobno mišljenje je da su korisnici koji žale brzu Internet vezu jako uskraćeni za to. Naime, iz osobnog iskustva smatram da ni jedan komercijalni proizvod koji omogućava spajanje na Internet (satelitski, kabelski, ADSL...) nije ni minimum onoga što obećava?! Pristup Internetu u BiH, ukratko bi se mogao opisati kao: sporo ili skupo – ili sporo i skupo. Mnogi su od kabelskog Interneta očekivali čuda, no kad od prvog paketa 64 kbps dobijete brzinu o 12-15 kbps došlo je do velikog razočarenja. Brzina: Slow Motion. Pitanje je: koliko nas je koji trebamo vezu na Internet koju ćemo plaćati od pedesetak do stotinjak maraka. Za sada tek nekoliko tisuća. Je li to dovoljno za širu internetizaciju nacije? Ne bih rekao? Zato se pridružujem pozivu: želimo jeftiniji Internet! Treba li se i država tome pridružiti - možda subvencijama?

I na kraju riječ dvije o novostima na hardverskom i softverskom planu...

Matične ploče sa integriranim grafikom oduvijek su bile sinonim za drugorazredno društvo. No od danas više nije tako. Razni testovi novih matičnih ploča su pokazali da matične ploče koje imaju integrirane grafiku, zvuk i mrežu dolaze na velika vrata u high-end društvo.

Microsoft planira požuriti s kreiranjem Longhorna i očekuje kako će ga korisnici imati do kraja 2006. godine. Protekli mjesec ova je kompanija objavila nove planove za Longhorn, nasljednika Windowsa XP, kao i neke promjene – uklanjanje nekih mogućnosti, njihovu zamjenu drugim opcijama... Svakako, Microsoft računa kako će testna verzija softvera

ugledati svjetlo dana sljedeće godine, dok će finalni proizvod biti na tržištu 2006. godine. Serverska verzija izaći će 2007. godine. "Kako bi smo stigli izdati Longhorn do 2006. godine morat ćemo pojednostaviti neke stvari", izjavio je potpredsjednik Microsofta Jim Allchin u intervju za CNET News.com.

Menadžeri kompanije okarakterizirali su Longhorn kao gigantski korak naprijed u svjetlu operativnih sustava i bili su objavili kako datum izlaska neće biti ključan u razvoju softvera, već spremnost – drugim riječima, namjeravali su ga napraviti bez žurbe, što se, izgleda neće dogoditi. Microsoft je izdao Windows XP 2001. godine, a od tada je izdao i specijalizirane verzije – Tablet PC i Media Centar izdanja.

Na Apple Expo u Parizu Apple je predstavio novu generaciju iMac računala koji se dizajnom ponovo vratio na all-in-one princip integrirajući sve komponente u ekran.

Novi iMac izgleda poput najnovije linije Appleovih LCD monitora. Optički pogon, DVD-ROM/CD-RW ili DVD-RW, smješten je sa strane monitora u obliku utora umjesto standardne ladice koja se dosad koristila. Prikљučci za VGA, composite video, modem, 10/100 Mbps Ethernet, digitalni audio/analogni slušalice, analogni audio in, napajanje kao i dva 400 MBps Firewire, te tri USB 2.0 utora nalaze se sa stražnje strane iMaca. Što se tiče snage bit će ponuđena tri modela bazirana na 1.6 GHz i 1.8 GHz PowerPC G5 procesorima s 512 KB L2 cachea. 1.6 GHz model ima 533 MHz FSB sabirnicu, a oba modela na 1.8 GHz sabirnicu od 600 MHz. Svi modeli se isporučuju s 256 MB DDR SDRAM-a na 400 MHz, proširivo do 2GB. Dva slabija modela dolaze s 80 GB Serial ATA tvrdim diskom, dok top model dolazi s 160 GB SATA tvrdim diskom. Za grafiku zadužena je Nvidia AGP 8x GeForce FX 5200 Ultra grafička kartica sa 64 MB DDR SDRAM-a. Slabiji modeli sa 17" ekranima prikazuju maksimalnu rezoluciju od 1440 x 900 piksela, a top model s 20" monitorom ima rezoluciju od maksimalno 1680 x 1050 piksela. Sva tri modela imaju podršku za Wi-Fi, imaju antenu i utor za AirPort Extreme karticu koja se mora dodatno kupiti. Također, i interni Bluetooth modul je dodatna opcija. Cijene još nisu definirane, ali pretpostavlja se kako će u SAD-u

koštati 1329, 1629 i 1899 dolara, ovisno o modelu.

Tvrtka Končar - INEM predstavila je novo prijenosno računalo zasnovano na Intel Pentium 4 HT procesoru. Karakteriziraju ga napredne tehničke mogućnosti čime s punim pravom služuje naziv "multimedijski centar".

NIKA17 ime je novog prijenosnog računala što ga je izradila tvrtka Končar - INEM, a namijenila profesionalcima koji žele moćan ali kompaktan stroj sa snažnim procesorom te naprednim multimedijskim mogućnostima. Osim što tehnološkim karakteristikama prati najmoćnije suvremene trendove industrije, NIKA17 može se pohvaliti i vrlo konkurentnom cijenom prilagođenom kupovnoj moći domaćeg tržišta. Cijena NIKA 17 prijenosnog računala sa operacijskim sustavom Microsoft Windows XP Professional se kreće od 3.333,25 KM za osnovnu do 3.999,75 KM za naprednu konfiguraciju (bez PDVa). NIKA17 kao osnovu koristi provjerenu matičnu ploču sa SIS M648FX + 963

čipsetom, a pogoni ga Pentium 4 procesor sa HyperThreading tehnologijom. U osnovu inačicu smješten je procesor od 3,0 gigaherca, tvrdi disk kapaciteta 60 GB, 512 MB radne memorije i optički combo uređaj. Naprednija inačica je implementirana procesorom od 3,2 gigaherca, 1 GB radne memorije i DVD-RW uređajem uz dodatak Bluetooth modula i aktivne UKW/VHF/UHF mini antene. U grafičkom podsustavu koristi se već legendarna ATI Mobility Radeon 9600 Pro kartica sa 128 MB zasebne memorije i UltraAGP 8x sučeljem. Također je implementirana mrežna kartica brzine 1000 Mbps, 56 Kbps V90 modem, te bežična mrežna kartica (wLAN). O multimedijskim mogućnostima ovog računala nadalje svjedoče integrirana Web-kamera, TV-tuner, VGA priključak za vanjski monitor, optički audio izlaz, integrirani mikrofon, dva USB 2.0 utora, PCMCIA utor, infracrvena veza, FireWire (IEEE 1394), paralelni port (IEEE 1284), te šesterostruki čitač memorijskih kartica. Multimedijiska funkcionalnost ne bi bila potpuna bez kvalitetnog 17-inčnog zaslona formata 16:9 i razlučivosti 1600x1200 točaka, kvalitetnih zvučnika te zasebno implementirane bas jedinice.

Kao dodatke valja navesti torbu te daljinski upravljač kojim je moguće upravljati multimedijskim funkcijama ovog prijenosnika. Težina računala NIKA17 je 4,3 kilograma sa baterijom, a jamstvo na ovaj proizvod je 24 mjeseca (odnosno 6 mjeseci za bateriju).

BLAŽ KELAVA

Uragani su osobitost Zemljine atmosfere, jer premještaju toplinu i energiju od ekvatora prema polovima. Međutim, kada ove prirodne pojave stupe u kontakt s ljudima i njihovom okolinom, mogu prouzročiti gubitke života i mnogo pustoši. Ova rušilačka i ponekad smrtonosna pojava prijeti samo u stanovito doba godine: primjerice, od siječnja do ožujka u Indijskom oceanu gdje ga zovu tajfun, ili od lipnja do studenoga na zapadnom Atlantiku gdje ga nazivaju uraganom. Veći dio planeta nije ugrožen tom prirodnom katastrofom, jer su za nastanak uragana potrebnii specifični uvjeti, koji su karakteristični za područje srednjeg Atlantika, Karipskog mora i Meksičkog zaljeva, koje su i poharali u zadnja dva mjeseca. Naime, zrak zagrijan toplom oceanskom vodom ubrzano se diže od površine vode, rotira u smjeru kazaljke na satu i stvara podru-

Razorna igra prirode

Ubrzan rast tehnologije posljednjih četrdesetak godina pogodovao je razviku znanosti o uraganim. Razvijeni su sofisticirani uređaji koji daju sve točnije prognoze kretanja uragana i određivanja

jer su se početne procjene njihovih ekonomskih analitičara o mogućoj šteti kretale oko 35 milijardi američkih dolara. Također, uragani Charley, Francis, Ivan i Jeanne koji su ovog ljeta harali, mogli bi dugoročno nanijeti mnogo štete turizmu, jer, ako sljedeće godine sezona uragana bude slična ovogodišnjoj, ljudi definitivno neće dolaziti ljetovati na Floridu.

Najveća "štetočina" među uraganimi koji su pogodili Ameriku jest Andrew. Radi njega su 1992. godine osiguravajuća društava isplatila više od 15 milijardi dolara, dok je ukupna počinjena šteta od Andrewa iznosila preko 30 milijardi. Globalno bi zagrijavanje moglo ubuduće uzrokovati još jače i razornije uragane, te bi oni mogli postati čak i veći problem od terorizma. U prilog tome ide činjenica da je među deset finansijski najpogubnijih uragana u Sjedinjenim Državama, čak njih sedam haralo od 1991. godine do danas.

URAGANI

čje slabog tlaka. Poslije područje slabog tlaka postaje "oko oluje". Isparavanja iz oceanske vode ubrzano pojačavaju njihovu moć. Isti postupak već se tisućljećima ponavlja i naziva se sezona uragana. Snaga vjetrova se kreće od 119 km/h (1. kategorija) pa sve do nezamislivih 249 km/h (5. kategorija).

Prirodne katastrofe odnose mnoge ljudske žrtve i nanose golemu štetu svijetu. No, one su sastavni dio života, čovjek uči o njima i pokušava nevolje smanjiti na najmanju moguću mjeru. Pouka iz takvih slučajeva je bolna, ali može biti poticajna! Tako su Amerikanci pokušali sve ne biti oslabili djelovanje uragana. No nakon niza neuspjeha šezdesetih godina prošlog stoljeća, državna organizacija za proučavanje oceanske atmosfere je odustala. Otad su se usredotočili na proučavanje nastanka i kretanja uragana ne bi li smanjili štetu nastalu razornim djelovanjem.

mjesta udara centra oluje. Premda je time smanjen broj ljudskih žrtava, jer se stanovništvo na vrijeme evakuira iz ugroženih područja, materijalna je šteta i dalje izuzetno velika. Florida je npr., prema podacima Newarka, kalifornijske podružnice Risk Management Solutionsa, koji se specijalizira u utvrđivanju rizika od terorizma, prirodnih nesreća i ekstremno loših vremenskih uvjeta, suocena s gubicima u visini od 25 milijardi američkih dolara zbog šteta uzrokovanih prolaskom četiri uragana u zadnja dva mjeseca. Procjena je da bi se ovakvi gubici mogli pojavljivati u prosjeku svakih 25 do 40 godina na Floridi. Važno je kazati da izračun ovih gubitaka uključuje samo štete na osiguranoj imovini, no ne i štete na infrastrukturi, poput prometnica i mostova, gubitke u poljoprivredi, posljedice poplava ili manje štete. Ipak, osiguravajuće kuće mogu biti "sretne"

KRV NIJE VODA, A BOGAMI NI NAFTA

BOJAN ČERKUĆ

Možda bi bilo najbolje da ovaj tekst počнем s pitanjem: Koja je najvažnija tekućina na svijetu? Po onome što čujemo i vidimo oko nas, dalo bi se zaključiti sljedeće:

Nafta, crno zlato kako ga nazivaju bio je, jeste i bit će razlog za vođenje ratova diljem svijeta koji na svoju (ne)sreću ima tog resursa u većim količinama. Amerikanci, bolje reći SAD od davnina vode "osvajačke" ratove po cijelom svijetu ne bi li se dokopali i stavili pod svoju kontrolu, što izravnu, što neizravnu, bušotine nafte. Normalno, prvo su iscrpili svoje izvore, onda krenuli preko Meksika, pa u novije vrijeme i do Iraka (kojeg većina Amerikanaca ne zna uopće pokazati na karti op. a.). No, zašto tolika zbrka oko nafte. Ona je trenutno pokretač većine svjetskih ekonomija, samim tim je potražnja velika, a ponuda je relativno mala, pa samim osnovnim ekonomskim znanjem možete zaključiti da to zajedno uzrokuje porast cijena. Stvar je u tome, što bi po pravilima u trenutku zasićenja porasta cijene, trebalo doći do opadanja potražnje, te do pada cijena. Ali, ovo vam je još jedan izuzetak koji potvrđuje pravilo. Nije ljudi sve u ponudi i potražnji.

Voda, tekućina koja život znači. Naš organizam je ovisan o vodi. Bez vode čovjekovo tijelo može izdržati (preživjeti) nekih tjedan dana. I sami ste upoznati da je samo 1% silne vode koja nas okružuje podobno za piće. Sve se više priča da su se počeli voditi ratovi, i da će se u budućnosti voditi upravo oko ove tekućine. Da će ono što je predstavljala nafta u budućnosti predstavljati voda. Novi razlog za ratovanja. Čitao sam nedavno da je u čovjekovim genima zapisano da je rat osnovno stanje, a da je mir poremećaj u univerzumu. Tko zna, možda je tako.

Treća i po meni najvažnija tekućina je **krv**. Ta tekućina koju posjedujemo u relativno malim količinama. Od četiri do pet litara pogonskog ulja koje podmazuje ove naše organizme. Ne vjerujem da bi nestankom nafte, nestao i svijet kakvog poznajemo. Pretpostavljam da su pametne glave već smislile nove izvore energije koji će lako zamijeniti to tzv. crno zlato. Mi smo svjedoci samo nekih od mnoštva prijedloga, a ja se pitam gdje su oni silni koji se čuvaju duboko u podzemnim bunkerima, daleko od svjetla i očiju ljudi iza tona čelika i betona. Voda nije toliki problem, jer nama je najvažnija

pitka voda. I sam sam se uvjerio da već postoje aparati koji bilo kakvu vodu pomoći obrnute osmoze (na ovom principu i biljke "rade" op. a.) pretvaraju u čisti H₂O, bez trunke primjesa. A to nam je dovoljno da bismo preživjeli. U ovom slučaju nema tvrdih i mekih voda, sve se svodi na obični H₂O. Što mislite kako veliki nosači zrakoplova dobivaju vodu. Uzimaju morsku vodu, te je prerađuju pomoći ove metode i tako dobivaju pitku vodu za te "ploveće gradove".

Tako da nam na kraju ostaje samo jedna jedina tekućina – KRV. Da, ta tekućina koja nema svoju zamjenu (barem još ne!). Ne postoji sintetička krv. Ne prodaje se krv po prodavaonicama i ne možete otici ovlaštenom serviseru i naručiti zamjenu krvi. Neću vam pojašnjavati koliko dugo traje proces obnove krvi, jer pretpostavljam da to svi već znate. Zato apeliram na sve vas, da dobro razmislite o pitanju s početka teksta. I kad vidite sljedeći put poziv na dobrovoljno (u nas ne postoji nikakvo drugo op. a.) darivanje krvi, odazovite se. Jer vaša krv može spasti nečiji život. Zar vas sama pomisao da vaša krv teče drugim žilama i da u neku ruku imate moć da održite nečiji život ne ispunjava moralnom satisfakcijom?

ex-YU Conference

IVICA SKENDER

Većina nas je već čula za međunarodnu, neprofitnu, neovisnu studentsku organizaciju koja omogućuje studentima da unapređujući sebe, odnosno prepoznavanjem svojih mogućnosti, doprinose razvoju društva kroz međunarodnu suradnju i razumevanje. Glavni zadatak AIESEC-a je međunarodna razmjena studenata kroz osiguravanje prakse u tvrtkama širom svijeta.

Nakon Motivacijskog seminara (member motivational seminar) održanog na Igmanu u prosincu prošle godine, studenti našeg fakulteta bili su pozvani

na sudjelovanje na ex-YU Conference u trajanju od 11. do 14. svibnja tekuće nam godine, s ciljem nastavljanja reaktiviranja tj. ponovnog oživljavanja "lokalnog centra" (LC-Mostar).

Ova konferencija se ponovno održala na olimpijskoj planini Igman u planinarskom domu "Prijatelj prirode", a glavni cilj ove konferencije bio je zbližavanje i uspostavljanje dobrih odnosa te razmjena iskustava o AIESEC aktivnostima. Na konferenciji su sudjelovali predstavnici lokalnih komiteta iz Republike Hrvatske (i to iz Osijeka, Dubrovnika i Rijeke), zatim iz Srbije i Crne Gore (Beograd), iz Švicarske (iz lokalnog komiteta St. Gallena), zatim iz Argentine (iz Cordobe)

te organizatori, predstavnici lokalnog komiteta iz Sarajeva.

Zahvaljujući vodstvu našeg fakulteta i mi smo bili u mogućnosti otići na ovu konferenciju, i tako sudjelovanjem i dolaskom na konferenciju izrazili smo želju da i mi budemo dio globalne studentske organizacije, te za ponovnim aktiviranjem AIESEC-a i u našem gradu.

11. travnja 2004. god. ranim jutarnjim vlakom krenuli smo u ovu misiju u sljedećem sastavu: Josip Pušić, Zoltan Ćorić, Igor Bradara, Mia Galić, Ivana Opačak i moja malenkost Ivica Skender. U Sarajevo smo stigli oko podneva gdje smo se odmah s kolodvora prebacili do Ekonomskog fakulteta u Sarajevu. U lokalnom uredu u Sarajevu srdačno su nas dočekali, par sati koje smo imali iskoristili smo za šetnju gradom, ručak i naravno kavicu u blizini fakulteta.

Poslije toga smo se kombijem prebacili do našeg konačnog odredišta planine Igman i planinarskog doma "Prijatelj prirode", s čije se terase rasprostirao pogled prema Olimpijskoj skakaonici i predivnoj borovoj i četinarskoj šumi sa svih strana.

Do popodneva su došli svi članovi i počelo je svečano otvaranje na kojem su govor održali Nedžad Kozadra (MCP - predsjednik AIESEC-a u BIH), Damir Kreso (MCP - izabrani predsjednik AIESEC-a BIH za novi mandat) i Merima Baralić (LCP - predsjednica lokalnog komiteta, AIESEC-a u Sarajevu). Nakon svečanog otvaranja počelo je međusobno upoznavanje. Ubrzo su uslijedile

prezentacije svih lokalnih komiteta koji su sudjelovali na konferenciji.

Pred večer, poslije interesantnih prezentacija slijedio je organizirani roštilj za sve delegate, a nakon toga i večernja predavanja koja su bila pretežno informativnog karaktera.

Poslije predavanja navečer počela je luda zabava, iskreno jedan od najboljih partya kojima sam prisustvovao, i jednostavno nitko ne može ostati ravnodušan u atmosferi koja uslijedi do kasno u noć. Mislim da će mi ovaj dio ostati dugo u pamćenju...

Sljedećeg dana 12. 05. 2004. god. ustali smo rano zbog sadržaja koji su nam organizatori priredili i koji nam nije dao ni trunku vremena da razmišljamo o nekim drugim stvarima. Krenuli smo u razgledavanje grada, zatim je uslijedila prezentacija o kulturi Bosne i Hercegovine u prostorijama Ekonomskog fakulteta u Sarajevu, a nakon toga obilazak zgrade fakulteta.

Nakon ovoga obilaska fakulteta krenuli smo na ručak na Baščarsiju, naravno na tradicionalno poznate nam čevape.

Poslije ručka krenuli smo u posjet Bošnjačkom institutu, čiji je obilazak trajao dva sata i nagledali smo se mnogo kulturnih znamenitosti što se mene osobno jako dojmilo. Predvečer, zbog lijepog vremena obišli smo i Vrelo Bosne, koje je poznato po ljepoti koju je majka priroda stvorila na ovom mjestu, te obiteljskim izletima vikendom, a nakon ovoga uslijedio je povratak na planinu Igman.

Poslije večere uslijedilo je zajedničko gledanje prve finalne večeri Eurosonga, svih delegata zajedno, a naravno nakon ovoga i još jedan nezaboravni party.

Ovo je bila naša zadnja večer s našim kolegama, pa smo pokušali ostaviti najbolji mogući dojam, a nadam se da smo u tome i uspjeli.

Ujutro 13. 05. 2004. počelo je lagano pakiranje, dok su drugi kolege održavali predavanja i vršili uspoređivanja vezana za prakse. Zbog obveza koje su nas čekale kod kuće morali smo se vratiti prije drugih. Dok smo se pozdravljali s ostalim delegatima u glavi su mi prolazili svi lijepi trenutci koje sam doživio s ljudima s kojima smo bili pod istim krovom tri dana.

Na povratak prema našem voljenom gradu sjećali smo se lijepih trenutaka u autobusu i razmjjenjivali smo komentare o tome što nam se dogodilo posljednjih par dana.

Ipak, na kraju bih zaključio da smo uspješno obavili svoju zadaću i da smo se dolaskom na ovu konferenciju približili i našem skorom reaktiviranju ili ponovnom otvaranju. Također zahvalio bih se u ime čitave delegacije iz Mostara našim kolegama iz AIESEC-a Sarajevo koji su nas zaista bez ikakvih primjedbi ugostili i priuštili nam nezaboravne i lijepе trenutke. Nadamo se skoroj suradnji.

Ovim putem kao glavni predstavnik AIESEC-a u Mostaru u prijelaznom razdoblju pozivam sve zainteresirane studente da se priključe našoj dobroj namjeri da i mi postanemo dio svjetske platforme mladih ljudi koji žele promjeniti svijet i steći ogromno iskustvo te upoznati prijatelje širom svijeta.

Sve detaljnije informacije možete dobiti u uredu Studentskog zbora i AIESEC-a na našem fakultetu.

Memorandum o suradnji listova Info Efo i SEF

NIKOLA PAPAC

Beskrajna pitoma ravnica, bez i jedne uzvisine, kamena, za sve nas koji dolazimo iz krševite Hercegovine zvuči pomalo nevjerojatno. E pa to je upravo Osijek, smješten u srcu ravne Slavonije, jedan od najvećih i svakako "najpitomijih" i najkulturnijih hrvatskih gradova. Smješten na obalama rijeke Drave, koja je zapravo i odredila njegov oblik i smjer širenja. Danas je Osijek zapravo upravno i administrativno središte Osječko-baranjske županije, te veliko industrijsko i gospodarsko, ali i kulturno i svakako, sveučilišno središte regije Slavonije.

Memorandum o suradnji

Ipak glavni razlog posjete uredništva SEF-a i Studentskog zbora Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, osječkom Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera, odnosno Studentskom zboru Ekonomskog fakulteta u Osijeku i listu Info Efo, bio je potpis memoranduma o suradnji ovih časopisa.

Nakon suradnje i međusobne pomoći u pripremi i izdavanju posljednjih brojeva naših listova, te dogovora o međusobnim posjetima krajem ove godine, kao logičan slijed nametnulo se pitanje i daljnje suradnje. Prema tome, upravo ovaj memorandum predstavlja jamac da će i sljedeća generacija uspostavljati kontakte i ostvarivati zajedničke uspješne projekte na obostrano zadovoljstvo.

Memorandum je zaključen u prostorijama dekanata Ekonomskog fakulteta u Osijeku, uz punu potporu dekana i nastavnog osoblja i jednog i drugog fakulteta, a potpisani je između urednika ovih dvaju listova. Ovaj memorandum je zaključen s ciljem razvijanja suradnje u području nastavnih i izvannastavnih aktivnosti studenata, kroz različite kulturne, športske, znanstvene i svake druge studentske projekte. Može se još tu reći da je on dodatak na sporazum o suradnji koji su zaključili dekani naših fakulteta, prije nekog vremena, što je potvrda velikih očekivanja iz ovih odnosa u narednom razdoblju.

Ovaj cijelokupni posjet organizirala je podružnica Studentskog zbora Ekonomskog fakulteta u Osijeku, na čelu s Jerkom Glavašom, naravno uz veliku pomoći i potporu uprave osječkog Ekonomskog fakulteta. Na koncu moramo istaknuti, da smo se i ovaj put uvjerili u dobro poznatu slavonsku gostoljubivost, koju su nam studenti ovaj put u potpunosti pružili, na čemu im zahvaljujemo i vjerujemo da ćemo im to uskoro uzvratiti.

Posjet memorijalnom groblju žrtvama Domovinskog rata

U sklopu ovog susreta, posjećeni su osim Osijeka i njegovih povijesnih i kulturnih znamenitosti, još i park prirode Kopački rit i Vukovar.

Prilikom posjete gradu heroju, Vukovaru, posjećeno je groblje vukovarskim žrtvama, koje su pronađene na Ovčari i okolnim mjestima nakon pada Vukovara. Na groblju su upaljene svijeće i postavljeno cvijeće svim vukovarskim žrtvama. Tu se mora napomenuti da su na mjestu vukovarskog Novog groblja od travnja do svibnja 1998. godine ekshumirani posmrtni ostaci 938 žrtava iz Domovinskog rata. To je nažalost jedna od najvećih masovnih grobnica u Europi nakon II. Svjetskog rata.

Ovo memorijalno groblje podijeljeno je na četiri aleje, i to braniteljima, žrtvama rata, invalidima i njihovim obiteljima kao vječno sjećanje na njih i njihove najbliže, te za sve što su učinili za svoju zemlju.

Predstavljamo

g-tour međugorje

TRAVEL AGENCY

Nedavno je u prostorijama Srednje turističko-ugostiteljske škole sa radom počela poslovnička turistička agencija G-tour. Točnije, agencija nosi naziv Gaudeamus. Poslovnička ima više-struku namjenu, tako pored svoje osnovne komercijalne djelatnosti, ona ima i edukativni karakter. Naime, kao sastavni dio posla, ove za sada jedinstvene poslovnice u našem gradu, je i edukacija učenika Srednje turističko-ugostiteljske škole. Učenici će tako moći stići osnovna znanja rada na računalu, te će imati priliku da se upoznaju sa radom turističke agencije. Ne možemo završiti ovaj članak, a ne spomenuti i restoran Europa čiji je sastavni dio i sama agencija. Ono što je zanimljivo za restoran je svakako jedinstveno, a radi se o tom da u sklopu restorana učenici provode svoju praktičnu nastavu. U svakom slučaju navratite u ovaj restoran i turističku agenciju koji se nalaze neposredno do zgrade vlade HNŽ-a.

g-tour međugorje

TRAVEL AGENCY

Bijaković b.b., 88266 Međugorje, BiH
tel.: +387 36 650 126; 650 127
fax: +387 36 650 156
e-mail: davor@globtour-medjugorje.com

Pregled aktivnosti Studentskog zbora Ekonomskog fakulteta

JOSIP PUŠIĆ

Predsjednik SZE

Poštovani čitatelji u ovom tekstu vam želim predstaviti najznačajnije aktivnosti Studentskog zbora Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru u protekljoj akademskoj godini.

Pored osnovne aktivnosti, rada na promicanju studentskih prava i poboljšanju studentskog standarda SZE se aktivno uključio u izgradnju civilnog društva kroz niz seminara i radionica za mlade.

Potrebno je istaći da su studenti Ekonomskog fakulteta na inzistiranje naše organizacije po prvi put ove godine imali jasan pregled svih ispitnih rokova tijekom cijele akademske godine.

Aktivnosti na promicanju blokovske i seminarске nastave vidljive su u planu nastave za tekuću akademsku godinu.

Nažalost studentski standard je naorušen najnovijim odlukama vodstva fakulteta o uvođenju dodatnih finansijskih opterećenja za redovite studente. Studentski predstavnici su se oštro usprotivili ovakvim odlukama, ali nisu naišli na potrebnu dozu razumijevanja.

Ujedno koristim i ovu priliku da ukažem na sramotan odnos vlada županija prema našem sveučilištu kojeg su dužne financirati.

Posebno smo ponosni na ovaj naš "SEF" kojim smo iskoračili naprijed i kvalitativno i kvantitativno u prethodnoj godini. Udvоstručili smo nakladu i aktualnom ekonomskom tematikom postali prepoznatljivi i jedinstveni u BiH.

Organiziranjem tečaja poslovnog engleskog jezika omogućili smo našim kolegicama i kolegama studentima da

donekle pokrpaju rupe nastale u ovom segmentu naobrazbe, a ujedno i ukaže- mo na ovaj problem vodstvu fakulteta.

Prezentacija poslovnih subjekata je projekt koji je naišao na velik odziv studenata, a cilj mu je bio povezivanje gospodarstva i studenata i upoznavanje s modernim kretanjima u poslovanju. U ovom segmentu izdvojio bih prezentaciju PINCOM BIZ poslovnog portala i INSIGHT SUCCESS metode za procjenu ljudskih potencijala.

Uz već spomenute aktivnosti mnogo smo radili na povezivanju sa sličnim udruženjima studenata u zemlji i inozemstvu. Iznimno dobru suradnju smo uspostavili sa studentskim listom INFO EFO Osijek, Manager Zagreb i Moj kamen Zagreb. Posebnu zahvalnost dugujemo Zavičajnom klubu hercegovačkih studenata u Zagrebu.

Kroz UNDP/UNV Integrirani program za mlade, predstavnici SZE-a su dali veoma konstruktivne prijedloge koji su postali dio završnog dokumenta "Prijedlozi rješenja osnovnih problema mladih u BiH". Ovaj dokument možete pronaći na našoj web stranici, i on služi kao preporuka vlastima u rješavanju položaja mladih u našoj zemlji.

Ponosni smo također i na oživljavanje AIESEC-a na našem fakultetu i uključivanje što većeg broja studenata u razne organizacije i projekte kojima se promiče njihova kreativnost i organizacijske sposobnosti. Sudjelovanje na AIESEC EX-YU CONFERENCE je samo jedan od dokaza da smo na pravom putu.

Tradicionalnom manifestacijom "Druženje studenata i profesora" nastojali smo kroz neformalno druženje i opušte-

nu atmosferu još više približiti studente i profesore. Popularna "roštiljada" je i ove godine održana na izletištu Buna uz veliki odziv studenata i simboličan odziv profesora.

Organiziranje apsolventskog putovanja je projekt koji je dobio puni smisao zajedničkim putovanjem sa studentima srodnih fakulteta i iznimnim druženjem i provodom. Ovogodišnje odredište naših apsolvenata je bila srednjoeuropska metropola - Prag.

Uz već spomenute aktivnosti student-ski predstavnici organizirali su i dvije humanitarne akcije, tradicionalno darivanje krv i prikupljanje finansijske pomoći za djecu s posebnim potrebama.

Naši predstavnici su dali značajan doprinos i aktivnostima središnjice Studentskog zbora Sveučilišta u Mostaru.

Nabrojao bih samo nekoliko značajnijih projekata: borba za opstojnost i neovisnost Sveučilišta kroz Okvirni zakon o visokom obrazovanju, izrada Nacrt-a zakona o krovnom studentskom organiziranju, učešće u procjeniteljskim skupinama EU-a, poboljšanje studentskog standarda u Studentskom centru Mostar, potpora akademskom pjevačkom zboru, promicanje međunarodne suradnje i dr.

Svaki studentski predstavnik je u skladu sa svojim mogućnostima dao određen doprinos u razvoju ove naše organizacije. Brojne aktivnosti i obujam urađenog po-

Tečaj engleskog jezika

sla jasno ukazuju na činjenicu da je SZEf najaktivnija podružnica na Sveučilištu, što nas još više ohrabruje u dalnjem radu.

Koristim ovu prigodu da pozovem sve kolegice i kolege studente da na studentskim izborima 17. studenog izaberu najbolje studentske predstavnike koji će i u ovoj akademskoj godini 2004./2005. nastaviti uspješan rad naše podružnice.

U našem radu imali smo iznimnu potporu vodstva fakulteta i pratećih službi te im se ovim putem i zahvaljujemo.

Članovi predsjedništva podružnice studentskog Zbora Ekonomskog fakulteta, saziv za akademsku 2003./04. godinu:

- 1. godina: Zoltan Čorić i Ivica Skender;
- 2. godina: Marin Kordić i Vedran Šimunović;
- 3. godina: Damir Gilja i Josip Pušić;
- 4. godina: Nikola Papac i Ivan Kelava

Tradicionalna "roštiljada" na Bunici

Kratki pregled aktivnosti Studenskog zbora Ekonomskog fakulteta u akademskoj 2004./05. godini:

- ♦ Rad na promicanju studentskih prava i poboljšanju studentskog standarda
- ♦ Izdavanje lista SEF
- ♦ Organizacija tečaja engleskog jezika
- ♦ Prezentacija poslovnih subjekata i organiziranje seminara o ekonomskim temama
- ♦ Uspostavljanje međunarodne suradnje (Osijek, Zagreb)
- ♦ Organiziranje druženja studenata i profesora na Buni
- ♦ Organiziranje apsolventske ekskurzije
- ♦ Ponovno oživljavanje studentske organizacije AIESEC
- ♦ Sudjelovanje u radnim skupinama UNDP/UNV
- ♦ Organiziranje humanitarnih aktivnosti (darivanje krvi i prikupljanje novca za djecu s posebnim potrebama)
- ♦ Aktivna suradnja s drugim nevladitim organizacijama na izgradnji civilnog društva (Gender centar, Milenijski razvojni ciljevi)
- ♦ I čitav niz drugih aktivnosti kroz središnjicu Studentskog zbora

sa svih strana svijeta

www.bljesak.info

EUROHERC

EUROHERC

Osiguranje kojem vjerujem!

Ukažite nam POVJERENJE

Mi Vam nudimo SIGURNOST

I vrijedne NAGRADE

Mladi konačno u akciji!

JOSIP PUŠIĆ

Potaknuti teškim položajem mladih i njihovom zapostavljeniču od strane organa vlasti, odlučili smo u ime mladih koje predstavljamo, dati preporuke za rješavanje aktualnih problema, te uspostavu omladinske politike u BiH.

Smatramo da je krajnje vrijeme da se problemi mladih stave na popis prioriteta kako bi smanjili negativnu tendenciju odlaska mladih iz BiH i stvorili uvijete za njihov kvalitetniji život, a samim time i bolju budućnost BiH.

Gore spomenute misli samo su uvdan dio integralnog dokumenta "Prijedlozi rješenja osnovnih problema mladih u BiH" koji je rezultat zajedničkog djelovanja mlađeži političkih stranaka, nevladinih i studentskih organizacija i njihov doprinos izradi prijedloga za sustavno rješenje problema mladih.

U organizaciji UNDP/UNV integriranog programa za mlade i pod pokroviteljstvom Vijeća ministara BiH organiziran je niz sastanaka na kojima su putem konsenzusa doneseni konačni zaključci koji predstavljaju konkretnе korake ka rješenju problema mladih u BiH. Zaključci ujedno predstavljaju zahtjeve mladih prema vlastima.

Sastanci su organizirani tematski i učesnici su bili podijeljeni u sedam skupina koje obuhvaćaju sve segmente društva. Obrazovanje i informatička edukacija, zapošljavanje i poduzetništvo, socijalna politika prema mladima, zdravstvena zaštita i reproduktivno zdravlje, aktivno učešće mladih u društvu, mlađi i civilno društvo, kultura sport i slobodno vrijeme. Naše sveučilište u ovom projektu predstavlja je Studentski zbor aktivnim učešćem i konstruktivnim prijedlozima.

Potaknut nedovoljnom informiranošću mladih o vlastitom položaju u društvu, našim pravima, teškoćama i perspektivama, a vođen vječitim optimizmom u narednim recima iznosim temeljne zahtjeve mladih u BiH:

- U oblasti obrazovanja potrebna je žurna reforma, poboljšanje postojećeg nastavnog procesa, uključivanje mladih u reformu, povećanje nivoa tehnološke opremljenosti obrazovnih institucija i ostvarivanje prava na neometano pohađanje nastave na jezicima konstitutivnih naroda u BiH.
- Promjenom zakonske regulative omogućiti zapošljavanje mladih ljudi kroz porezne olakšice, priznavanje i promicanje volonterskoga, zapošljavanja kvalitetnih mladih kadrova u administraciji, promicanje poduzetničkog duha, povoljnije kreditiranje i druge olakšice.
- U ostvarivanju ovih aktivnosti neizostavna je koordinacija ministarstava, obrazovnih institucija, poduzetnika i mladih.
- Socijalna politika prema mladima osim zapošljavanja kao temelja, daje naglasak na povoljnijem stambenom zbrinjavanju, ujednačavanju zakona o socijalnoj zaštiti, ravnopravnosti spolova, prevenciji nasilja u obitelji i socijalnoj integraciji mladih s posebnim potrebama.
- U ovom dokumentu jedan od glavnih zahtjeva je i osiguranje zdravstvenog osiguranja svim mladim ljudima, poboljšanje odnosa između liječnika i pacijenta, kao i uvođenje obveznog predmeta u škole "Zdravlje mladih ljudi".
- Problem neaktivnog učešća mladih u društvu trebao bi se riješiti osnivanjem vijeća za mlađe koji bi na lokalnoj razini bio paralelna institucija općinskim i gradskim vijećima i kroz

svoj rad ukazivao na temeljne probleme mladih na lokalnom nivou.

• Odnos mladih prema civilnom društvu regulirao bi se izgradnjom, podrškom i osnaživanjem organizacija i institucija koje potiču mlađe na aktivniji društveni angažman u sredinama u kojima žive, edukacijom o civilnom društvu i promicanjem prava na civilno služenje vojnog roka.

• U oblasti sporta potrebno je raditi na donošenju zakona o sportu, regulirati državna izdvajanja za sport, promovirati i podupirati vrhunske sportaše, raditi na omasovljenju sporta u cilju promicanja zdravog življenja.

• Reguliranje izdavačke i nakladničke djelatnosti, potpora kulturnim institucijama, promoviranje kreativnosti i stipendiranje mladih umjetnika samo su dijelovi zahtjeva iz područja kulture.

Gore spomenute crtice predstavljaju samo dijelove mnogo opsežnijih zaključaka dokumenta "Prijedlozi rješenja osnovnih problema mladih" kojeg možete pronaći na SEF-ovoј web stranici.

Kako doznajemo od koordinatorice projekta Zehre Kačapor ovaj dokument predstavlja samo temelj za daljnje lobiranje ka poboljšanju položaja mladih.

Integrirani program za mlađe Razvojnog programa Ujedinjenih nacija (UNDP) i Volonteru Ujedinjenih nacija (UNV) uz podršku DFID-a (Odjela za međunarodni razvoj, Britanska ambasada) planira organizirati niz debata pod krovnim nazivom "Krajnje je vrijeme – pet do dvanaest!"

U studenom će biti organizirano sedam debata, sve sa početkom u 11:55 sa specifičnom tematikom vezanom za mlađe.

Cilj debata je upoznati javnost s nastojanjima mladih ljudi Bosne i Hercegovine da izgrade moderno i zdravo društvo. Na debate će biti pozvana mlađe političkih stranaka, nevladinih organizacija, te mlađi novinari i suradnici medija koji na najbolji način mogu predočiti značaj ovih tema svojim vršnjacima ali i široj javnosti. S obzirom na veliki doprinos koji mogu dati kao ravnopravni učesnici debata, uloga mladih novinara u ovom procesu je od velike važnosti. Zajedničko djelovanje mladih ljudi koji imaju mogućnost da utječu na društvene promjene u korist cjelokupne populacije je ključni element planiranih debata.

...još jedna nezaboravna priča iz Prahe...

IVAN, JOSIP & NIKOLA

Nakon mjeseci detaljnih priprema i dogovora, popraćenih mnogo-brojnim odustajanjima i promjenama mišljenja u posljednji čas, odgovor na stalno pitanje, gdje i s kim se ide na apsolventsko putovanje bio je napokon spreman. - Prag!!! Po mnogima najprihvativija odredište za provode, ali i za naše skromne džepove, a i pored toga, Prag je prelijepi grad mostova, umjetnosti, kulture, tradicije, ujedno i suvremena prijestolnica Češke države.

Odluka za Prag zapravo je pala na nagovor naših starijih kolega koji su već tamo bili ranijih godina i koji se zbog toga nisu ni najmanje pokajali. Za razliku od većine putovanja, skepse i neizvjesnosti, pomiješane sa ne prevelikim očekivanjima, ovaj put nije nedostajalo, što zapravo i nije bilo tako loše, jer su konačni dojmovi bili sasvim suprotni. Ovdje moram napomenuti da se ekipa sastojala od 55 studenata Ekonomskog, Pravnog i Pedagoškog fakulteta i asistenata s Pravnog fakulteta.

Prvi dan... Napokon se polazi, najviše su odahnuli upravo sastavljaći ovih redaka koji su u samoj organizaciji i podnijeli podosta tereta. Sunčano mostarsko proljetno predvečerje, blaga nervoza i neizvjesnost na licima većine. Prva upoznavanja ekipe međusobno. Mnogi

se do tada nisu skoro ni vidjeli, osim u prolazu negdje u disku ili na Starom igralištu. Upoznajemo i vodiča, Baku, ali ne običnog i dosadnog vodiča, kakvi često i jesu, nego jednog vrhunskog znalca, odličnog animatora, ali i nadasve velikog mangupa, koji je ujedno i glavni "krivac" za dobro raspoloženje koje je kasnije uglavnom vladalo.

Drugi dan... Dolazak u Beč, blagi kulturnoški šok kod većine, ipak postajemo svjesni, bez obzira koliko ponosni bili na rodni kraj, da dolazimo iz jedne skromne provincije u ovu povjesnu metropolu. Nakon kraćeg razgledavanja nastavljamo prema Pragu, iako umorni od 20-satnog puta, ipak sa dobrom raspoloženjem pratimo krajolike uz auto-put, lagano komentirajući i pomalo sarkastično uspoređujući s našim domaćim. Jedini problemčići su zapravo nastali na graničnom prijelazu između Austrije i Češke, gdje smo morali čekati neko vrijeme da

se provjere naši spiskovi. Složena i nemuljiva birokracija je po ocjeni većine jedina stvar koju Česi nisu uspjeli reformirati prije ulaska u EU, inače po svim ostalim pokazateljima Česima je mjesto u EU-u bilo još i prije 5 – 6 godina.

Dolazak pred hotel kod svih je stvorio veliko olakšanje. Hotel Dum, nekada hotel za smještaj ruskih vojnih časnika sa službom zaštite režima i očuvanja tekovina socijalizma u Češkoj, danas je pretvoren u jedno od glavnih prenoćišta turista sa slabijim džepom u Pragu. S McDonald'som, kao simbolom suvremenog izrabljivačkog kapitalizma smještenim ispred njega, predstavlja jednu čistu suprotnost tom vremenu. To zapravo pokazuje bogatstvo razlika koje su donosila vremena oblikujući Prag, svaka svojim najsajnijim i najvažnijim simbolom.

Treći, četvrti, pa sve do zadnjeg sedmog dana, bili su zapravo kao jedan dan, - trenutak. To je bilo vrijeme koje

je bilo ispunjeno stalnim izletima povijesnim znamenitostima Praga koje su nas sve redom ostavljale bez daha. Od veličanstvenih trgova, od kojih ču navesti Karlove, Vaclavske i Starometske namesti (trg), preko posjeta katedrali svetog Vida, te brojnim crkvama i sinagogama kojima Prag obiluje. Prag je smješten na rijeci Vltavi, (na kojoj smo imali i ručak na brodu, uz razgledavanje grada vozeći se nekoliko kilometara uzduž rijeke) i obiluje brojnim mostovima od kojih svaki ima neku svoju priču, a među kojim bismo istaknuli veliki i impozantni Karlov most, s 27 spomenika povijesnim ličnostima Češke smještenim duž njega. Tu svakako moramo spomenuti i posjete Hračanima, praškoj četvrti u kojoj je bio

smješten zloglasni zatvor za sve političke neprijatelje ondašnjih vladara. U njemu je jedno vrijeme bio smješten i književni junak, dobri vojak Švejk, ali samo u romanu Jaroslava Hašeka, velikog češkog pisca, koji je stvorio ovog svjetski poznatog književnog junaka. Među ostalim posjetili smo i Praški hrad (dvorac), danas rezidenciju predsjednika Češke, i vidjeli smjenu straže, zatim Zlatnu uličku, u kojoj je kuća gdje se rodio još jedan poznati pisac Franc Kafka, muzej voštanih figura, najveći stadion na svijetu na kojem nije odigrana niti jedna utakmica, Strašnji, predviđen za sletove komunističke mlađeži i mnogo toga zašto bi nam trebalo puno više prostora za opis. Sigurno se pitate, a gdje je noćni život? E pa to je

posebna priča u kojoj nas je Prag u potpunosti pozitivno iznenadio. Od tradicionalnih izlazaka, kao npr. u pivnicu kod Fleka (uz neizostavno crno pivo), gdje je osnovan HNK Hajduk davne 1911., do ludih i nezaboravnih barova (Banana, Aperitiv bar, Karaoke bar), te kažu, najvećeg disca u Europi, Karlove lazine (ima 10 podija sa različitom glazbom), a koji su radili svaki dan, što bi mi rekli, kao da je subota, sa cijenama sličnim našim. Ludilo! Cijeli put na kraju je zaključen povratkom na mjesto odakle je "pravo" putovanja i počelo, i to posjetom Beču i Schoenbrunnu, rezidenciji Habsburgovaca tijekom njihovog carevanja.

Na koncu što reći, nitko nije ostao ravnodušan, svi su donijeli sa sobom osim prelijepih uspomena i trajnih prijateljstava, još nešto. Poneki još trajnija prijateljstva, poneki suvenirčić za sebe i svoje, mnoštvo slika. Jedno je sigurno, svi su se vratili praznih džepova, ali tko to i mari nakon ovako provedenog tjedna. Prema tome, što reći nego, Praha vidimo se opet!!!

Popis sponzora i donatora apsolventskog putovanja:

SZEF
ALUMINIJ d.d.
KROR Posušje
Općinsko poglavarstvo Grada Stoca
Grad Mostar – Općina Jugozapad
Croatia osiguranje d.d. Mostar

Monet Mostar
Pizzeria Hollywood
Club Stolica
Hotel Zenit Neum
CD Shop Shupa Shop
Tiki's bar
Unis Mostar

Bare commerce Čitluk
Holly d. o. o. Medugorje
M&D d. o. o. Čitluk
Hard rock caffe Posušje
Vican Trade Posušje
Suma Posušje

MBG Trade Posušje
Vučipolje Posušje
Bašić Export Posušje
Naš dom Posušje
MIS Benz Posušje
Biško Posušje
Stević Posušje
Općina Tomislavgrad
HT Mostar
Antonio Commerce Mostar
Malex music Mostar
Hercegovina auto Mostar

Svim sponzorima i donatorima jedno **veliko hvala!**

KAPUZAR

CAVE

D opiip... su mi priče o smislu postojanja, ljubavi, sreći i transcendenciji, boljem, lošijem, patnjama, tlaku, pi-piip događajima koji se ne tiču nikoga. Dragi profesori pročitajte ovo molim vas. Na vas se odnosi. Vi dovodite čitave generacije do ludila, frustrirate ljudе, hvališete se titulama i glu-postima okupirate i oblikujete mlade mozgove. Čemu sve to kada nije na pravi način. Ovo vam je priča svakog studenta. Nitko to neće reći vama, ali tako je. I to ne samo obična priča već svakodnevna, a zahuktava se za vrijeme ispita. Tenzije rastu.

Opet se vraćam onome piiip o životu - što s njim. Malo sam učio organizaciju i jedna teorija mi se posebno svidjela, tj. dvije ili tri zavisi kako se gleda. Jedna je teorija x, a druga y. Po iksu prosječan čovjek ne voli rad, izbjegava ga i ne voli odgovornost, i da bi se na to natjerao potrebna mu je motivacija u smislu kazne, nagovaranja, otkaza ili oduzimanja statusa, nepolaganja ispita, nedavanja stipendije i slično. Po ipsilonu prosječan čovjek voli raditi, to mu je urođeno i većina ih želi odgovornost i može se naučiti na odgovornost. Onda mi dolazi organizacijska teorija koja malo zvuči kao oprečna od ove prihváćene. Organizacija je svrshodna skupina ljudi koji uz najmanji mogući napor želi doći do ostvarenja cilja. Koja je točna nije ni važno, ali po kojoj god se ravnali svejedno ljudi kada dođu do nečega bilo im mjesto tu ili ne, prihváćaju alternative i ostaju tu na povoljnem mjestu što duže mogu. Samo, obavljaju li svoj posao s najmanjim naporom? Mislim da obavljaju, a to se posebno odnosi na političare i slične.

Želim reći da nikome nije jasno koji je smisao života, a mi toliko prihváćamo neodgovornost i miopiju (sljepilo u organizaciji izazvano voljnim neprihvaćanjem realne stvarnosti i rezignacijom te iste stvarnosti) da nije ni važno.

Da li je ljubav možda taj smisao? Mogao bih slatkorječivo srati o ljubavi, o Romeu i Juliji, o dvoje zaluđenih tinejdžera, golupčićima i golubovima, ružama, pjesmama i plesovima sa voljenim, poljupcima vrućim i žestokim da ih se uvijek sjećaš, o mišljenju na jednu osobu svaki dan, i o svemu tome satima i siguran sam da svatko može, ali na vašu sreću - neću. Odavno sam zaljubljen, ali ne mislim da je to smisao tj. sigurno nije, jer spremam si da daš sve, da odustaneš od svega i učiniš sve, ali to nije smisao.

Što je smisao mrava u njegovom životu. Sada jedan od mnogobrojnih picuna (hmmm vrsta ribe) kritički govori, ah evo ga sveo se na mrava, patetika... E pa picune prva stvar je da postoje previše komplikiranih stvari, a ovu komplikiraju od postanka. Smisao života jednog mrava je da živi za maticu, da radi za nju čitav život i on je sretan u tome. Živi, radi, hrani se i luta bez misli o ubijanju, krađi, učenju, uništenju, ljutnji, ljubavi, pričama

ili bilo čemu... Pa u čemu je sad fora... nemam pojma... Mene jedino fascinira da mrava ima bezbroj i ni jedan ne smeta onom drugom, niti ga sprječava u napredovanju... Nije to odlika ljudi dragi moji profesori, političari, studenti, svi - svih spolova, nacija, vjera i svih ostalih sranja u koja i ja pripadam... Sve je postalo komplikirano, sje...o... Da ne bih pričao o istim sranjima kao i svi, jednostavno ču navesti neke probleme, a zatim ču konkretno reći što ja mislim o tom postojanju, životu, misteriji, nepoznanci i sličnim sranjima, a možda se misli stope u jedno, tko zna...? S obzirom da volim govoriti pozitivno, hmm... ovo će biti jako pozitivno ako se promijeni na bolje....

Svi ispiti su prije i nakon ljeta, to je činjenica... Ljeto propada, svi su u isto vrijeme... probajte vi naučiti 5 knjiga od 200 strana za 20 dana, u prosjeku, kojih imamo raspoloživih za ispite... Znam, znam, pa što ne učite tijekom čitave godine dragi studenti samo trebate biti marljivi... K....c, to isto ti dođe na više načina kada svaki dan imaš predavanje iz pet, šest predmeta... nemaš pojma što bi učio, a kada čitaš sve u isto vrijeme isto ne znaš ništa..., pa dok se odlučiš za određene predmete ništa. A kad odaberesh to su dva koja naučiš dobro, a ostalih 5 moraš naučiti u 15 dana maksimalno... To bi se trebalo promijeniti blokovskom nastavom i nadam se da hoće...

...Sljedeća stvar je način na koji se po-lažu ispiti... Da li oni uistinu testiraju naše znanje? Jer kada izademo sa ispita ma 30 do 35 sekundi maksimalno znamo nešto, poslije nemamo pojma ni na kojem smo ispit bili, a to bi nam znanje trebalo služiti za praktičnu primjenu Zašto, tko je krivac za to..., pa profesori...

U stranim zemljama profesori shvaćaju da su oni tu radi studenata, a ne studenati radi njih (da nema nas, znate dragi profesori što bi vi radili i za što bi vi plaću dobivali?)... Ovakvi ispiti pokazuju da mi samo gomilamo nepotrebne podatke koji apsolutno ne koriste ničemu (hipotetički), a do njih se može lako doći... Ne kažem ja da tih podataka ne bi trebalo

biti, ali ima načina da se oni integriraju na bolji način... Uzet ću banalan primjer gdje ja kao student dolazim raditi u banku, a nemam pojma kako se išta praktično radi..., ali zato znam izvesti drugu derivaciju, jeeeeee).

Predavanja (ooooo my god) - pa kojeg god studenta se pita bio je na predavanjima za koja nema pojma kako se profesor zove, kako izgleda, a i da zna o čemu je pričao - Bože sačuvaj.... Osobno sam bio na predavanjima, kada kažem na predavanjima mislim na SVAKOM predavanju iz predmeta o kojem ni sada nemam pojma... Da ovo malo i naglasim nemam apsolutno pojma, ne znam ništa o tom predmetu, ništa, a bio sam na svim predavanjima... Jel' to do mene - vjerojatno jeste. Ja sam jedan od onih glupih studenata što ne slušaju pomisliti će profesor, ali jedna je činjenica, tko god je bio tu nema pojma ništa o tom predmetu i ništa nikad nije naučio od profesora direktno... Sada se postavlja pitanje da li je na takvom predmetu uopće potreban profesor... Ako studenti ništa ne nauče od njega, a na kraju kod njega polože ispit onda mogu i sami učiti... Ti profesori sami sebe isključuju, a toga nisu ni svjesni...

Idemo dalje - kakav profesor treba biti? Onda što je? Trebali bi puštati sve, pa da ljudi izlaze glupi s fakulteta? Jel' to ja zagovaram? Ne daj Bože, ali zagovaram da svakom fakultetu treba psiholog za profesore, za studente i organizirani plaćeni seminari za sve profesore barem jednom godišnje iz predmeta psihologija ljudskog uma, motivacija i usmjeravanje...

Ima profesora čija su predavanja toliko zanimljiva da se na njih dolazi u 8 ujutro, iako on sam kaže ne morate dolaziti ako nećete, da slušate niste obvezni... Zašto onda studenti dolaze? Jer to je tip profesora da poslije njegovih predavanja studenti ne da izlaze nadograđeni u znanju, nego izlaze i želeniji za znanjem.... Dobiju zanimanje, potakne im maštu, dadne upute u isto vrijeme gdje mogu zadovoljiti tu želju da znaju više i oploditi svoj um nečim boljim i korisnim.... Takav profesor treba biti!!!

Ne postoji dosadan predmet, samo postoje ljudi koji misle da su profesori, ali ne znaju prenijeti znanje, što je u stvari smisao postojanja profesora.... Profesor je tu da studentu prenese znanje i tu je zbog njega, a studenti su smisao njegova

postojanja, a on u isto vrijeme nije smisao postojanja tih studenata... Mada se neki nameću da budu upravo to... Svi koji nameću ideologiju, svoja mišljenja i ideale nekome na pogrešan način su mentalni teroristi, no o tome ću drugi put...

Vraćam se na organizaciju.... miopiju, menadžerske sposobnosti, ljubav prema onome što tko radi, mogućnost izbora, kvalitetnu referadu, nove tehnologije, napredak i ostale sitne stvari neću ni spominjati, da ne bih zaradio previše (10 KM je po stranici). Da se vratim malo onom hinjavom smislu... Svatko svoj pronađe na različit način, ali smisao studenta je da završi fakultet i da zatim gradi budućnost koja ne bi trebala biti samo sebična i materijalna. Jer ako mi more dosadi za pet dana, sve će. Negdje sam čuo da ostvarenje jedne želje i fantazije samo rađa novu, zato je cilj ustvari naći onu neostvarivu koja se konstantno pozitivno nadograđuje i korisna je.... Jedino što ne može dosaditi je konstantna gradnja, prijatelji, ljubav, rad i stvari koje donose zadovoljstvo svima, a na kraju i priznanje te samoaktualizaciju onome tko ih radi, ali ne preko gaženja drugih.... Nisam ni sentimentaljan, ni papak, niti se šalim. Samo smatram da treba raditi da bi došli do nečega, a to se ne može ako se ne dobije želja za tim na fakultetu... Kakva je korist od studenta koji izađe sa fakulteta na rubu živaca, a nema pojma o ničemu jer sve one besmislene nizove podataka ili bar većinu je zaboravio 35 sekundi nakon ispita?

Ako je student izašao sa fakulteta bez dodatnih sposobnosti koje je naučio sam, ili u njih uložio napor koji profesori na našim fakultetima nisu, (a većina nas izlazi), jedino što mu preostaje jeste gurnuti prst u anus i pokušati povratiti, a svi znamo da se tu ne gura prst ako pokušavaš povratiti... No on to nije video u praksi, a podaci su mu se malo pomiješali...

Zato učiti, učiti i samo učiti, jedino tako možeš razlučiti što je dobro, a što nije, što se može učiniti, a što ne smije (TBF)...

P.S. Nadam se da će se profesori koncentrirati na to da svoje znanje prenose na efikasniji i moderniji način, koji odgovara mozgu mlađih ljudi koji su opterećeni ovim stoljećem i bombardirani informacijama sa svih strana. S druge strane nadam se i da se neće koncentrirati na moj identitet, pa da moj smisao života postane zatvorska kupaonica.

Što je to TURNUSNA NASTAVA?

DALIBOR ARAPOVIĆ
Medicinski fakultet Mostar

Mnogo se galame diže u zadnje vrijeme na fakultetima u Hrvatskoj radi uvođenja turnusne nastave. Gorljivi zagovornici i okorjeli protivnici nude argumente pro i kontra. Ovim člankom ću pokušati pokazati sve dobre strane takvog modernog načina studiranja.

Izvjesno je da će se na Sveučilištu u Mostaru u dogledno vrijeme na svim fakultetima izvoditi turnusna nastava. Za sada je to slučaj samo na Medicinskom fakultetu na kojem se taj vid studiranja pokazao ne samo racionalnijim i kvalitetnijim nego i studentima dražim. Turnusna nastava je organizirana tako da se jedan predmet sluša u kompletu kroz ca. 3-8 tjedana ovisno o obujmu nastavnog gradiva tog predmeta, zatim je studentima ostavljeno ca. 10-15 dana da kući spreme to gradivo, kako bi potom odmah izašli na ispit. Nakon tog ispita se sluša sljedeći predmet pa onda isti proces. Mnogi će se zapitati kako je moguće spremiti ispit za desetak dana? Odgovor: i nije moguće! Tih deset dana je ostavljeno više kao ponavljanje i izravnavanje i posljednjih nejasnoća, a učilo se tijekom nastave po povratku kući svaki dan redovito, minimalno dva-tri sata! Turnusna nastava prisiljava studenta na svakodnevni rad, maksimalno udubljivanje u materiju i koncentriranje samo na određeni predmet, a omogućuje studentima da imaju mirne ljetne praznike koji počinju već krajem lipnja ukoliko se marljivo učilo. Za one malo manje marljive koji nisu položili ispit odmah po održanoj nastavi postoje ljetni i jesenski rokovi kao i svugdje, da mogu nadoknaditi zaostatak. Student koji je pao na ispitu omah po odslušanoj nastavi iz jednoga predme-

ta ide normalno dalje, sluša sljedeći predmet i polaže ga, i sve tako redom, bez obzira što nije položio predhodni. Kao što rekoh postoji ljeto i zima. U početku je malo teško navići se na svakodnevno učenje, ali nakon tjedan-dva to postane potpuno normalan dio života. Ostane vremena i za izlaske, svakodnevno ispijanje kave i hobije, samo treba vrijeme dobro rasporediti. Na Medicinskom fakultetu su studenti odlično prihvatali taj način studiranja i oni marljiviji i oni malo manje marljivi.

Takva nastava je već prisutna na renomiranim svjetskim Sveučilištima kao npr. Harvardu. Svi medicinski fakulteti osim osječkog i mnogi drugi nemedicinski u Hrvatskoj trenutno uvode taj sustav. Mostarski MF je bio pokretač ideje i pilot projekt, na što smo posebno ponosni. To je i europski trend kojem će Mostar

morati udovoljiti što radi studenata, što radi ekonomičnosti takve nastave.

Problem na ostalim fakultetima na Sveučilištu (ne znam jeli na svim) je taj da su profesori neprilagodljivi. Neki bi željeli tijekom cijele godine vladati na svojoj katedri i biti viđeni na fakultetu, što im turnusna nastava uskraćuje. Dapače, u jednom trenutku bi na fakultetu mogla voditi nastavu samo četvorica profesora (za četiri predmeta sa četiri godine), a ostali bi čekali svoj red u akademskoj godini. Mislim da je promjena iz jednog u drugi sustav sigurno zahtjevna ali sve se može kad se hoće.

Kako sada stvari stoje vjerojatno je da će uskoro Sveučilište prihvati taj oblik nastave. Studentima će u početku promjena biti malo neobična, ali olakšat će im dugoročno gledano najljepši dio života pri čemu će primiti i kvalitetnije znanje.

Studenti govore

Damir Gilja. Ne slažem se s odlukom, jer nije primjerena razini prosječnog standarda studenta. Ovakva opterećenja mogu prihvati samo bogatiji studenti koji su svoju sreću već potražili u inozemstvu.

Josip Čuljak. Što bi nam ga ukidao Paddy kad ga možemo sami ukinuti! I najmanje financijsko opterećenje studenata pri ovakvom standardu društva, vodi obrazovnoj diskriminaciji kakvu smo trpjeli u komunizmu. Još bih ovdje napomenuo da nisu iskorištene sve mјere koje su nam na raspolaganju u borbi protiv županija "neplatiša", koje su svojim neodgovornim ponašanjem jednim dijelom i dovele do ovakve situacije.

Ankica Brica. Apsolutno se ne slažem sa donesenim odlukama, a posebno sa onom kojom se onemogууje izvanrednim studentima pravo upisa u sljedeću akademsku godinu, kad steknu uvjete upisa u tekućoj akademskoj godini.

Mario Glibić. Za očekivati je da će novi sustav predstavljati financijsko opterećenje za studente na koje se odnose ove odredbe. Iako nam je cilj da se poveća kvaliteta obrazovanja, a to se ne može bez financijskih sredstava, ipak se mora voditi računa o tome da bude u skladu s financijskim mogućnostima većine studenata. Stoga je jasno da je u ovakvoj situaciji svako rasterećenje troškova dobro došlo.

brž€, viš€, jač€

IVAN KELAVA

Ovoga ljeta dosta se prašine podizalo oko Ol u Ateni, jedni su naglašavali kako stadioni i borilišta neće biti dovršeni na vrijeme, drugi su opet isticali sigurnosnu situaciju, a bilo je i onih koji su predviđali prometni kolaps grčkoga glavnog grada. A mi smo se, sad ipak s vremenske distance, mogli uvjeriti u nešto sasvim drugačije. Ono što je bilo viđeno na malim ekranima zaslužuje svaku pohvalu. Naravno tko radi taj i griješi, pa će manje propuste zanemariti, ali općenito Grci mogu biti zadovoljni proteklim igrama kada je organizacija u pitanju.

Atena je četvrti grad koji je imao čast dvostrukog organiziranja Ol-a, pored nje tu su još Pariz, London i Los Angeles. Još treba istaći kako je Grčka s 10 milijuna stanovnika, do sada bila najmanja zemlja organizator Igara.

Finansijski gledano, proračun Ol-a je prema nekim procjenama prešao 12 milijardi USD. To će biti dodatno opterećenje za grčke porezne obveznike, koji će participirati u tom iznosu i to u njegovom većem dijelu. Zašto je proračun igara tako narastao nije teško odgometnuti. Naime, Grčka je prometno bila relativno slabo razvijena, tako da dio proračunskog novca svakako otpada na prometnu infrastrukturu, koja se, ne treba zaboraviti, djelomično financira i iz Europske Unije. Nevjerojatno zvuči, ali Grci su u sigurnosne svrhe morali utrošiti dodatnih 1,5 milijardi USD. Olimpijske igre su utjecale i na kreditni rejting Grčke. Naime trenutni kreditni rejting Grčke je A+, a to je najniži kreditni rejting jedne države unutar EU-a. Tako je Grčkoj savjetovano od strane kreditnih agencija, da smanji državnu potrošnju, pooštiri porezni sustav i smanji svoje dugove ukoliko ima namjeru zadržati postojeći kreditni rejting. Svemu ovome se mora dodati još i to da je Grčka izgubila mnoge finansijske beneficije, koje bi dobila da je sportske objekte završila u predviđenom roku. Tako su grčki

organizatori odlučili da ne grade krov nad olimpijskim bazenom zbog nedostatka vremena, a bogme i novca.

Olimpijske igre će za grčko gospodarstvo imati i pozitivne efekte. U prvom redu tu treba istaći prometnu infrastrukturu koja će tržište rada učiniti mobilnjim, a to će doprinijeti povećanju produktivnosti samog gospodarstva. Ne treba zanemariti ni turizam koji će dobiti dodatni stimulans, iako su mnogi marketinški stručnjaci reklamnu kampanju uoči samih igara ocjenjivali lošom. Olimpijsko selo Parnitha, koje broji oko 2300 apartmana, i ima oko 18000 kreveta, po završetku igara bit će dodijeljeno socijalno ugroženim obiteljima stradalima u potresu koji je pogodio Atenu prije nekoliko godina. Atena je dobila novu zračnu luku, koja je izuzetno dobro povezana s gradom, što će dodatno utjecati na razvoj grčkoga glavnog grada.

Sad se ja pitam: Je li isplativo organizirati Olimpijske igre?

Danas su Olimpijske igre zanimljive za mnoge sponzore, što proizlazi iz njihove popularnosti i praćenja preko TV ekrana. Tako je put olimpijske baklje oko svijeta sponsorirala tvrtka Samsung. Velike tvrtke koje mogu platiti svakako da imaju koristi od ovakve jedne manifestacije. One tako ne reklamiraju direktno svoje proizvode u svojim reklamama, nego svijetu šalju prigodne poruke, koje odražavaju viziju same tvrtke. A za reklamne spotove se pažljivo odabiru poznate osobe koje uživaju veliku popularnost. Mnogi ekonomski stručnjaci procjenjuju da korist od Ol-a, pritom mislim na onu finansijsku, jedino imaju upravo velike tvrtke koje Ol iskoriste za dobru promociju sebe kao globalnog igrača, čije tržište je cijeli svijet.

Da se utjecaj na olimpijskim igrama može kupiti svjedoči i primjer s Coca-Colom, koja je imala ekskluzivno pravo na prodaju vode na svim stadijonima i borilištima, kao i na svim tiskovnim

konferencijama. To nas ne treba čuditi ako uzmemo u obzir da se proračun MOO u iznosu od 40 % puni od strane sponzora. Što se tiče TV prava na prijenos iz Atene, zarada se procjenjuje na nekih 800 milijuna eura, pri tome treba kazati kako se sav taj novac uplaćuje MOO-u, koji veći njegov dio redistribuirat će domaćinu igara. Onaj dio koji ostaje namijenjen je za razvoj sporta u nerazvijenim zemljama.

Za potrebe Ol-a je izgrađen veliki broj stadiona, dvorana i raznih drugih borilišta koja će nakon igara doprinijeti razvoju grčkog sporta, što je realno za očekivati. Ali ne treba zaboraviti da izgrađeni veliki kompleksi i sportski tereni znaju po završetku igara praviti financijske probleme zemlji domaćini, tj. gradovima u kojima se nalaze. Ti kompleksi su izgrađeni za potrebe velikih natjecanja, a to podrazumijeva udovoljavanje visoke sigurnosne razine, mogućnost održavanja cjelodnevnog programa natjecanja na borilištu, veliki broj ljudi koji rade na održavanju itd. Po završetku Olimpijade takvi zahtjevi gube na svom značaju i primjera radi u

jednoj dvorani se više neće igrati 2 ili 3 utakmice dnevno već možda samo jedna tjedno. I tu nastaju problemi, veliki kompleksi počinju zadavati brige svojim stvarateljima. Tako primjerice veliki olimpijski stadion u Sidneyju australskim poreznim obveznicima guta znatna sredstva za svoje održavanje, točnije nije financijski samoodrživ. Pred otvaranje igara Atena je bila izložena prosvjedima raznih aktivista, koji su prosvjedovali protiv igara, smatrajući da se novac uložen u gradnju borilišta mogao pametnije utrošiti, a neka borilišta su smatrali i nepotrebнима.

Ako se osvrnemo u povijest može se navesti različitih primjera o profitabilnosti Ol-a. Tako su Seulске igre zaradile 290 milijuna USD, igre u Los Angelesu 225 milijuna USD, dok su recimo igre u Montrealu 1976. dovele kanadsku provinciju Quebec pred bankrot. Slično tome i posljednje Sidneyske igre bilježe gubitak, koji se naravno pokriva novcem poreznih obveznika.

Na prethodno postavljeno pitanje moguće je dati više odgovora i sa više aspekata.

Ako ovome pristupimo s ekonomskog stajališta, odgovor o samoodrživoosti igara je negativan. Iako kroz povijest imamo nekoliko primjera koji svjedoče suprotno. Ovo se posebno odnosi na relativno manja gospodarstva, kavo je i grčko gledano s globalne razine. Ol prave velike troškove, one ostavljaju iza sebe velike komplekse čiji se kapaciteti poslije igara rijetko koriste do maksimuma. Prema nekim predviđanjima Ol u Pekingu će koštati tri puta više, pa se prve procjene zaustavljaju na iznosu od 37 milijardi USD. Koliko god to izgledalo puno, moramo imati u vidu veliki rast kineskog gospodarstva, za koje taj iznos ne bi trebao predstavljati velike potешkoće. A upravo naredne ljetne Ol će biti vrlo zanimljive za mnoge sponzore koji žele probaći na kineskom tržištu, a ono broji 1,3 milijarde stanovnika trenutno, a 2008. sigurno i više.

Ako ekonomski pristup zanemarimo, a u prvi plan stavimo sport, tada Ol dobivaju zeleno svjetlo. Poruka mira i prijateljstva koju Ol kroz sport plasiraju svakako je veliki doprinos zbližavanju ljudi, različitih vjera, rasa itd.

EURO 2004

 TOMISLAV RAIĆ

Idok je studentska populacija uglavnom grijala stolice učeći za ispite, a neki na predniji od njih, već bili na zasluženom ljetnom odmoru u zemlji Vasca da Gamme - u Portugalu, održano je 12. po redu Europsko prvenstvo.

Nogometna groznica koja je obuhvatila "Stari kontinent" i širu okolicu ispunila je ono što je i obećavala!

Cijela priča počela je 12. lipnja svečanim otvaranjem i prvom utakmicom između domaćina Portugala i Grčke, inače velikog autsajdera - do tada. I gle čuda, gledajući na nogometnu kartu svijeta, "mala" Grčka dobija "veliki" Portugal pred njegovim navijačima sa 2:1. No, to nije bilo jedino iznenađenje prvenstva, jer ona tek slijede. Već nakon razigravanja po skupinama od dalnjeg natjecanja oprostile su se tri nogometne velesile i bivši Europski prvaci: Italija, Njemačka i Španjolska. Nažalost, među iznenađenja (svakako pozitivna) EURA 2004 nije spadala Hrvatska.

Unatoč našim silnim željama i nadama dalje od natjecanja po grupama nije uspjelo. A i teško je bilo nakon remija sa Švicarcima očekivati bilo kakav podvig protiv Engleza i Francuza koji su se uz Portugal i Grčku, iz skupine A, plasirali u daljnje natjecanje. Skupinu C obilježile su skandinavske zemlje, Švedska i Danska, koje su pokraj jedne Italije i Bugarske našli svoje mjesto u četvrtfinalu, iako će njihov mođusobni susret, i remi 2:2, zauvijek ostati enigma posebice talijanskim navijačima. Razigravanje u skupini D ili skupini "smrti", može se opisati katastrofalnim nastupom reprezentacije Njemačke i atraktivnim nastupom Češke koja je uz Nizozemsku izborila daljnji nastup. I 'ko je tada pomislio da od sada na scenu nastupaju favoriti, teško se prevario!

Grčka, koja je čitavo jedno desetljeće izbivala sa velikih nogometnih natjecanja, gazila je sve po redu (dobro, nije gazila ali je prolazila). Tako je preko glavnog favorita Francuske i reprezentacije s do tada najboljom igrom na prvenstvu, Češke, došla do finala. S druge strane ždrijeba, Portugal je zaigrao na kartu domaćina, te uz ogromnu podršku svojih navijača izborio ulazak u finale pobojdama nad Engleskom i Nizozemskom. Dan D, tj. finale bilo je zakazano za 12. srpanj na stadionu Luz (stadion Svetlosti), gdje se dogodila repriza s početka prvenstva, s tim da je ovaj put Grčka dobila sa 1:0 i napravila jedno od najvećih, ako ne i najveće iznenađenje u povijesti nogometa.

Tako su Grci reći čemo nadmudrili, jer nadigrali nisu, ostatak Europe. Preostaje nam samo čestitati im, i nadati se da čemo i mi jednom tako nadmudriti ostatak Europe, a možda i svijeta. Tko zna?

Najznačajniji sportski događaji na Sveučilištu

SPORT NA SVEUČILIŠTU, A I DALJE...

BOJAN ČERKUĆ

Dragi moji, proteklo je mnogo vode Neretvom od našeg zadnjeg susreta. I u međuvremenu su se dogodili značajni sportski događaji, kako na našem sveučilištu, tako i diljem svijeta. Red bi bio da se prvo osvrnemo na velike dosege domaćeg (čitaj: sveučilišnog) sporta. Kao i svake godine i ove godine u organizaciji Studentskog zbora Sveučilišta u Mostaru održan je malonogometni turnir, te po prvi put basket turnir. Ove godine naša nogometna ekipa nije mogla nastupiti zbog objektivnih razloga (čitaj: odlazak na apsolventsko putovanje). Ipak je jedna od ekipa ponijela naše ime unutar svog naziva – Soldo Metali SEF, te smo na taj način bili prisutni, kako kažu: ako ne tijelom, onda duhom! Što se tiče tehničkih podataka turnira, oni su kako slijedi: Nastupilo je ukupno šesnaest ekipa, u kojima su bili zastupljeni studenti svih fakulteta. U tri tjedna gledatelji su mogli uživati u majstorijama velikih majstora malog nogometa. Na kraju najbolji, najspretniji i najsretniji su bili članovi ekipe "Kiks", koji nisu "kiksali", već su se naprotiv okitili lovorkama i zasluzeno postali nositelji titule najbolje ekipe turnira. Taj njihov uspjeh je popraćen i nagradama: peharom i svotom od 100 000 (slovima: sto tisuća) konvertibilnih feninga. Drugo mjesto je pripalo ekipi "Foto Video Pehar", a u borbi za treće mjesto ekipa "Soldo Metali SEF" je poražena od ekipe "Mikas". Za najboljeg strijelca turnira proglašen je Josip Zelenika, a kao najbolji golman nagrađen je Ante Čolak. Turnir je igran na terenima Sveučilišta u Mostaru, a podatke o prosječnom broju gledatelja nismo mogli dobiti, iako po nepotvrđenim informacijama i priloženim slikama možemo zaključiti da je odziv bio na zadovoljavajućoj razini.

Pored nogometnog održan je po prvi put i turnir u basketu, na kome je učestvovalo 14 ekipa. Turnir je završen za jedan dan, a pobijedila je ekipa Rafaela, drugo mjesto je osvojila Gala aqua, a treća je bila ekipa Emotivne cicije.

Prebirem po glavi i pokušavam se sjetiti da li je bio još neki sportski događaj... Ne... tu je kraj našoj pustolovini u potrazi za izgubljenim sportom na Sveučilištu. Prelazimo na vijesti iz ostalih segmenata. Preko BiH do Sjevera. Što se BiH tiče najznačajnija sporedna stvar na svijetu je zagrijala atmosferu u gradu na Neretvi. Zrinjski je kupio što se kupit moglo, i krenuo u juriš na osvajanje šampionske titule u godini kad slavi 100. obljetnicu postojanja. Tako da smo svjedoci nogometne renesanse u Mostaru. Trenutno stanje obećava, te se može naslutiti da će se prvak odlučiti između Željezničara i Zrinjskog. Dokad će ova renesansa trajati, vidjet ćemo. Ja se osobno nadam što dulje...

U proteklom razdoblju su se održala i dva velika natjecanja: Europsko nogometno prvenstvo u Portugalu i Olimpijske igre u Ateni. O prvom će vam nešto više pisati moj kolega, a ja ću se osvrnuti na Olimpijadu. Olimpijada se vratila korijenima. Domaćin Grčka je postavila slogan igara: Dobrodošli kući! U vrijeme trajanja igara mogli smo pratiti natjecanja iz raznoraznih disciplina, nekih malo zanimljivijih, nekih malo manje, te nekih koje bih ja (da me se pita) izbacio s liste olimpijskih sportova. Mi ćemo ovu olimpijadu pamtitи po veličanstvenom pothvatu zlatnih rukometara predvođenih Linom Červarom. Kolike količine živaca su nam samo popili, ali smo se na kraju svi zajedno veselili i nazdravljali tom uspjehu. Sjetit ćemo se i Duje Draganje i njegovog maestralnog finisa za olimpijsko srebro. Ljube i Marija i njihovog ruskog ruleta za broncu. Malo manje ćemo se sjećati vaterpolista i ostalih koji se nisu mogli okititi nekom od kolajni. Pored svega toga ja bih se ipak zapitao kuda sve to ide. Ni ove igre nisu prošle bez skandala. Doping, doping i još malo dopinga. Izgleda da je nova krilatica olimpijade: Tko će se brže, bolje i jače "urokatи" nekim od mnogobrojnih sredstava sa crnog tržišta. Pitam se koliko vrijedi pobjeda, ako nije izborena na pošten način. Ne razumijem te tzv. sportaše koji koriste takva sredstva i onda se diče da su najbolji pojedinci na svijetu. Znaju li da su oni idoli mnogih mladih generacija? Što klinci onda mogu zaključiti iz toga? – Samo varanjem možeš doći do cilja?! Mislim da se to ne poklapa s onim da je važno sudjelovati, a nije važno pobijediti. Nova krilatica bi trebala biti: Važno je sudjelovati, a još važnije pobijediti i to ne birajući sredstva pri tom.

Velikani hrvatskog sporta

TOMISLAV RAIĆ

Goran Ivanišević rođen je 13. rujna 1971. godine u Splitu, u gradu koji slovi za "najsportskiji" na svijetu. Već sa pet godina uzima reket u ruke ne sluteći da će ga upravo ta, tada još, igračka dovesti na krov teniskog svijeta i učiniti ga jednim od najboljih sportaša koje je Hrvatska imala. Iako je posjedovao ogroman talent, put do slave nije bio nimalo lagan.

Godine 1987. Goran s nepunih šesnaest godina igra svoj prvi Grand Slam i to u Wimbledonu, turniru za koji će biti vezan veliki dio njegove karijere. Krajem te iste godine Goran se pojavljuje i po prvi put na rang-listi na 954. mjestu, no tu se nije dugo zadržao. Osvojio je 22 naslova u pojedinačnoj konkurenciji i 9 u parovima, među koje se ubrajuju turniri poput onoga u Stuttgartu, Tokiju, Münchenu..., no njemu svakako najdraži je Wimbledon 2001. godine. Vratimo li se desetak godina unazad i prisjetimo svih Goranovih priča vezanih za Wimbledon bit će nam jasno zašto mu je baš taj naslov najdraži. Naime, godine 1992. on igra svoje prvo finale u Wimbledonu i nakon teških pet setova gubi od Agassija i to više zbog svog neobuzdanog temperamenta, nego protivnikove superiornosti. U finalu će igrati i '94 i '98, ali bez uspjeha, oba puta bolji od njega bio je Pete Sampras. I kako to obično biva, posebice u našim krajevima, napuste te svi. Nitko više od Gorana nije očekivao ništa, još kada se tomu pridodaju ozljede za mnoge je priča gotova. Ali za neke nije.

Goran kojemu je pobjeda značila sve u životu, u kojemu je proradio dalmatinski "dišpet" vratio se i to na velika vrata. Na turnir 2001. godine došao je s pozivnicom, a otišao kao jedan od najvećih pobjednika Wimbledona, pobedivši Raftera u pet setova. Jedna poznata britanska TV-kuća tu pobjedu opisala je velikim naslovom "Najljepša ikad ispričana

priča". I bili su upravu, sjetimo se samo slavlja na terenu i velikog dočeka u Splitu.

Goran je nastupao i za reprezentaciju Hrvatske, te u godinama rata bio jedan od najboljih "veleposlanika", koji je svoju zemlju promicao na gotovo svim krajevima svijeta. Njegov najveći uspjeh što se reprezentacije tiče su dvije brončane medalje sa Olimpijskih igara u Barceloni '92, i to u pojedinačnoj konkurenciji i u parovima zajedno s Goranom Prpićem.

Svoju karijeru što se profesionalnog tenisa tiče okončao je u lipnju ove godine, a gdje drugo nego u Wimbledonu, u trećem kolu porazom od L. Hewitta. No, igrati tenis nije prestao, nego kao i većina tenisača njegove generacije, nastavio igrati u seniorskoj konkurenciji.

Na kraju možemo reći: Bravo Gorane, za sve uspjehe i ono što si učinio za svoju zemlju, te poželjeti mu puno sreće u životu nakon tenisa.

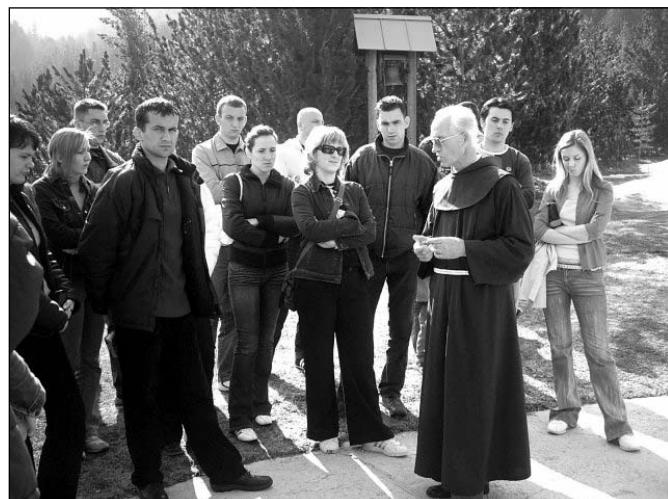
Matica hrvatska Mostar

Odjel za mlade

IVANA RAMLJAK

Matica hrvatska jest najstarije kulturno društvo, koje je stoljećima od svog osnutka vršilo jednu ulogu u kulturnom životu Hrvata. I kao što vjerojatno znate, baš ta Matica hrvatska – Ogranak Mostar, već šest godina organizira kulturnu manifestaciju u našem gradu pod nazivom "Dani Matice hrvatske". Na samom početku, vjerojatno ni sami organizatori nisu slutili da će danas ona dostići takve razmjere. Ona je danas, može se s pravom reći prava riznica gdje se okupljaju vrhunski glazbenici, velikani književne riječi, likovni i dramski umjetnici. No, ono što je zasigurno najvažnije jest da je ova manifestacija prihvaćena od publike, svih ljubitelja kulturnog stvaralaštva, te je kao takva postala najveći kulturni događaj ne samo za ovaj grad nego i za cijelu BiH.

U ovom kratkom osvrtu željela bih vas pobliže upoznati s mladim ljudima Matice koji ne samo da učestvuju aktivno u realizaciji "Dana Matice hrvatske" nego svojim radom tijekom cijele godine zasluzuju našu pažnju i prostor.

Odjel za mlade Matice hrvatske osnovan je krajem studenog 2003. godine. Do sada okuplja 65 članova mlađih od 30 godina koji su uglavnom studenti Sveučilišta u Mostaru (pravni fakultet, ekonomski, pedagoški, medicinski, građevinski), fakultetski asistenti, srednjoškolski profesori, mlađi učitelji...

Djeluju kao neformalni oblik organizacije koji svoj rad obavljaju isključivo kroz zabavu i druženje. Odjel Matice formalno zastupaju pročelnica Ivana Sivrić i tajnik odjela Goran Ćavar. Djelatnost odjela odvija se u smijeru zadovoljavanja sljedećih ciljeva:

- poticanje interesa mlađih ljudi za hrvatsku kulturnu i umjetničku baštinu;
- očuvanje starih hrvatskih običaja Hercegovine;
- očuvanje vlastitog identiteta uz poticanje nacionalne i vjerske snošljivosti;
- otvaranje većih mogućnosti duhovnog izričaja za mlađe,
- izgradnja zajedništva i druženja među mlađima uz proširivanje njihovih interesa;
- vršenje utjecaja na uvjete i načine rada pedagoških ustanova u smislu njihovog poboljšanja;
- poticanja stvaralačkih sposobnosti kod mlađih;

Do sada su ostvarili cijeli niz projekata od kojih ćemo istaknuti samo neke:

"Božićna priča" - gdje su mlađi Matice organizirali prikupljanje igračaka za djecu na Odjelu pedijatrije Kliničke bolnice u Mostaru za koje su tom prilikom organizirali i maleni Božićni igrokaz i interaktivno druženje.

"Stopama Mijata Tomića", gdje su organizirali edukativni dvodnevni izlet na Blidinje u sklopu kojeg su posjetili povijesne lokacije i upoznali se s legendama i poviješću kao i s prirodnim blagodatima toga kraja. Želeći svoje iskustvo podijeliti sa širom javnošću napravili su i dokumentarni film, u suradnji s HTV-om Mostar, pod nazivom "Stazama Mijata Tomića".

Organiziraju i redovita predavanja za studente od kojih izdvajamo predavanja: "Neki oblici afričke kulture" predavača Jozе Vasilija i "Interpersonalna komunikacija" fra Ike Skoke.

Želeći razviti kulturu riječi i knjige organiziraju tjedna druženja pod nazivom "Klub knjige". Redovito prieđuju i edukativna druženja "Bonton za danas" gdje nastoje probuditi temeljne norme lijepog ponašanja kod mlađih.

Sve ove mlađe ljude povezuje želja za realizacijom vlastitih ideja, razmjenom i stjecanjem nekih novih znanja. Nastoje sve to ostvariti kroz povremene izlete, ugodno druženje i dobru zabavu. Ako i Vi imate slične potrebe, slobodno dođite na njihov sastanak koji se redovito održava utorkom u 19 sati u prostorijama Kluba Matice hrvatske Mostar (u "plavoj zgradi") i ispunite pristupnicu za članstvo.

Ganga ili ti HERCEGOVAČKI BLUES

RENATO PEJIĆ

Medicinski fakultet Mostar

Pokušajte razmisliti koliko često vam se desi da upalite radio ili TV prijemnik, a tamo vas odmah dočeka melodija neke dalmatinske pjesme. Zatim nastavite pratiti isti program i vrlo vjerojatno ćete uskoro uživati u ugodnim zvucima slavonske tamburice, a nije isključeno ni da ćete čuti nešto tipa "Suza za zagorske brege". No, potom se pokušajte sjetiti kad ste posljednji put čuli da s TV-a odzvana hercegovačka ganga. Vjerojatno već i sam spomen takve mogućnosti kod mnogih izaziva podsmijeh. Kao, pa što bi to naše seljačko zavijanje, nama na sramotu, uopće tražilo na takvom mjestu? Pritom se nitko ni ne zapita odakle nama to "zavijanje"? Je li to odraz našeg barbarstva ili samo dokaz da naši stari nisu bili muzikalni poput Dalmatinaca ili Slavonaca? Činjenice pak, go-

vore potpuno drukčije. Niti su naši stari bili nekakvi primitivni divljadi, niti su bili manje muzikalni od ostalih svojih sunarodnjaka. Ganga je jednostavno nastala kao posljedica teškog stanja u kojem su naši preci bili prisiljeni stoljećima živjeti. Dobro je poznato kako je teška bila turska ruka za one koji su živjeli pod njom. Po red danka u krvi, kulućenja i još čitavog niza apsurdnih i izrazito diskriminirajućih zakona nametnutih nemuslimanskoj raji od turskog osvajača, postojao je i zakon koji je spomenutima zabranjivao pjesmu prigodom različitih proslava poput svadbi, svetkovina i sl. O tom teškom vremenu osim narodne predaje imamo i pisana svjedočanstva hercegovačkih franićevaca, nositelja i čuvara hrvatske kulture i tradicije u tim stoljećima istorije. Takva represija bila je preteška za sve, pa čak i za čvrste Hercegovce. U želji da barem malo poboljšaju svoj položaj naši

stari su bili prisiljeni poslati svoje izaslanstvo k sultanu u Carigrad, ne bi li ishodili barem malo lakši život za sebe. I uistinu, sultan se "smilovao". Vjerojatno htijući pred naš puk postaviti "nemoguću misiju", dopustio je pjesmu na javnim mjestima ali samo pod uvjetom da pjesmu ama baš nitko ne čuje. To je dakle trebalo sličiti pokušaju da se napravi pomfrit ali bez krumpira. No nije dovitljivost osobina Hercegovaca samo u zadnje vrijeme. Naime, ljudi su se dosjetili da bi jedan čovjek mogao pjevati dok ostali viču tako da se ne može čuti ni što se pjeva pa ni pjeva li se uopće! I ganga je bila rođena! Naša tradicionalna pjesma prema tome, nije spomenik našem barbarstvu, nego našoj genijalnosti i hrabrosti i to je nešto što bi ama baš svatko morao znati! Ako je "blues", glazba američkih crnaca, koji gotovo da se sastoji od jednog refrena koji se stalno ponavlja te koji je glasovno neizmjerno manje zahtjevan od naše gange, mogao steći poklonike u čitavom svijetu, onda to i naša pjesma i te kako može i zaslужuje! Baš poput bluesa, ganga je glazba za dušu koja daje čovjeku snagu onda kad mu je najteže, te izvlači iz njega ono nešto iskonsko što nikakva tragedija ne može slomiti. Stoga budite ponosni kada vidite da starac zapjeva gangu u unukovim svatovima, jer tu pjesmu nosi čitav vulkan emocija i neizmjerne hrabrosti, kroz njezine stihove pršti ponos onih koji u unukovim svatovima nisu smjeli pjevati.

P.S. Ako želite saznati nešto više o gangi posjetite www.imota.net. Tu možete pronaći dosta interesantnih podataka o gangi, njenim vrstama, porijeklu itd.

Poplava filmskih festivala u BiH

ANITA GILJA

Sarajevo film festival

Ovog ljeta smo imali priliku uživati u jubilarnom desetom Sarajevo Film Festivalu. Od 20. do 28. kolovoza na sedam lokacija i u dvanaest programa prikazano je oko 180 filmova iz cijelog svijeta i tako je potvrđeno da ovaj festival zaista ima ulogu najvećeg i najutjecajnijeg u cijeloj regiji. Festival je otvoren svjetskom premijerom filma Pjera Žalice "Kod amidže Idriza". Festival su posjetili brojni profesionalni glumci, a preko 300 akreditiranih novinara pratilo je događanja na festivalu.

Jedan od uvaženih svjetskih redatelja Mike Leigh je rekao da je sarajevski festival "nova zvijezda na kalendaru europske filmske scene".

Program se sastojao od Regionalnog programa, Panorama, Novih tokova, Dječjeg programa... Regionalni program je natjecateljski dio specijaliziran za filmove iz ove regije kojima veliki festivali ne ostavljaju mnogo prostora.

Ovogodišnji natjecateljski program u kojem je prikazano devet filmova je putovanje kroz epohe, stavove, kroz različite umjetničke pristupe. Odluku o nagradama donosio je žiri kojeg su činili Mike Leigh, P. Scarlet, D. Dumbrava, Pjer Žalica i Larry Kardish. Nagradu za najbolji film (25 000 €) dobio je film "Mila from Mars" iz Bugarske. Specijalnu nagradu žirija dobio je hrvatski film "Ta divna splitska noć", a Marija Škaričić iz ovog filma dobila je nagradu za najbolju glumicu. Najboljim glumcem proglašen je Milan Točinovski za ulogu u filmu "Kako sam ubio sveca".

Saša Lošić je na ovom festivalu premijerno predstavio svoj filmski orkestar. Ovaj koncert nosi simboličan naslov "Hotel Europa" i jako je zanimljiv projekt kojeg svakako treba vidjeti.

Festival dokumentarnog filma u Širokom Brijegu

Od 9. do 11. rujna u Širokom brijegu održan je filmski festival dokumentarnog filma, u gostoljubivoj atmosferi domaćina, uz besplatne ulaznice za sve posjetitelje, te besplatno točenje piva posjetiteljima. Bosanskohercegovački film "Sarajevski pas" autora Harisa Prolića osvojio je grand prix festivala. Pobjednički film govori o patnjama jedne obitelji koja se punih deset godina nakon rata ne može pomiriti s činjenicom da je izgubila sina.

Širokobriješki Dani filma najprije su zaživjeli kao revijalna manifestacija koja je prezentirala novitete iz hrvatskog filma, da bi ove godine prerasla u trodnevni mediteranski festival dokumentarnog filma.

U natjecateljskom dijelu programa prikazani su dokumentarci iz Španjolske, Italije, Grčke, Srbije i Crne Gore, Bosne i Hercegovine te Hrvatske. U popratnom programu, između ostalog, širokobriješkoj publici predstavljena su dva dugometražna dokumentarca ("Fahrenheit 9/11", Michela Moorea i "Sretno dijete" Igore Mirkovića te dugometražniigrani film Zrinka Ogreste "Tu".

Treći festival kratkog filma Mostar 2004

Film klub Mostar je od 16. do 13. rujna organizirao treći po redu međunarodni Festival kratkog filma. U natjecateljskom dijelu festival nudi 16 autorskih radova pristiglih iz Hrvatske, Srbije i Crne Gore, Makedonije i Slovenije. Autora iz BiH bilo je troje.

Prvi dan festivala zajedno su otvoreni i Omladinski kulturni centar Abrašević i 3. festival kratkog filma. U okviru festivala održala se i Women's night, gdje su prikazana tri dokumentarna filma, glazbeni spotovi,igrani filmovi – selekcija sa Lady Festa u Beču.

Radovi najboljih autora bit će prikazani na festivalima u Berlinu, Italiji i Francuskoj, s kojima jedini BiH Festival kratkog filma surađuje.

BIZNIS, SPEKTAKL I MARKETING U GLAZBI

JELICA ĆURIĆ

Teološki institut Mostar

Što se sve ne čini radi novca?! Novac vrti svijet, vrti glave, vrti drveće, vrti motore i koješta drugo. Sve to se i može prihvati dok se god novac ne upeštja u umjetnost. E, tada razum staje. Umjetnost je postojala, reći će mnogi, odmah po stvaranju svijeta, bila je prisutna u stvaranju svijeta, bila je prije čovjeka i s prvim čovjekom i prva je udarila temelje i načinila Razumnog čovjeka ili Homo sapiensa. Homo sapiens se razvio toliko od toga temelja i odmaknuo se od istog, te stvorio novac i uveo ga u temelj svoga sapiens, da je oskrnuo osnovnu vrijednost umjetnosti i napravio od nje nešto jako slično prostitutki, a svi znamo epitete i funkciju navedene osobe. U ovome navrat-nanos sklepanom članku osvrnut ću se na najprošireniji oblik umjetnosti, dakle, na glazbu. Glazba se pojavi na hi-fi uređaju i ostalih komponenata za proizvodnju zvuka uvriježila kao sastavnica kulture čovjeka i prečesto njegova jedina okupacija. Pojavljivanjem radio uređaja smanjilo se zanimanje za literaturu i sport. Glazbu čujemo posvuda i kao sastavni dio medija toliko je ovladala svakodnevicom da smo to prestali primjećivati. Krenimo s analiziranjem biznisa u glazbi od njegovih samih početaka: U sedamdesetima, točnije s rockom s kojim je umjetnost postala "plemenita sportašica", a prestala biti umjetnost. Tijekom sedamdesetih godina rock zvijezde (Stonesi (kapitalističke svinje), Led Zeppelin, Who, Pink Floyd...) postali su nešto poput putujućeg cirkusa. Njihovi konvoji kamiona s opremom obilazili su svijet uzduž i poprijeko trčeći za titulom "najvećeg spektakla". Glazbenici postaju neka nova kasta bogataša, a zbog težnje glazbenika za bogatstvom rock je napravljen bezdušnim glazbenim pravcem. Glazba općenito postaje okićena žudnjom da se zgrne što više novca, ubije vrijeme i prožive nove avanture koje sa sobom donose turneve. Dok je glazba imala svoje

dostojanstvo i nije bila tjerana u komercijalizam, dakle, kada je bila l'art pour l'art glazbenici su za svoje svirke uzimali zanemarive svote novca. Kada su ga nakon nekoliko godina obeščastili i komercijalizirali isti glazbenici su za jednovečernju svirku u trajanju 1,5 – 2 sata znali uzimati svote preko 50 000 USD za večer svirke. Dakle, rock je od svirke za 1000 dolara postao multimilijunski biznis. Pomalo svi poznati glazbeni pravci izuzev jazz-a, bluesa i soul-a kreću putem ovog gesla: "Glazba je sporedna stvar, a glavno pitanje je kako napraviti posao!". Vrlo važan dio poslovne strategije kojoj je svrha prodati masovne iluzije je stvaranje imidža glazbenika ili grupe. Glazbenik i grupa moraju imati najpogodniju sliku s kojom će se mlađi slušatelji, u traženju svoga JA, zdrušno poistovjetiti. Menadžeri se pobrinu da se heroj publike ne pojavljuje u liku koji odudara od njegova imidža. Rijetki su glazbenici koji su uspjeli svoju istinsku osobnost nametnuti kao svoj imidž. Od svih glazbenika svijeta takve se može nabrojati na prste jedne ruke. Da se ne bi oteglo ovo pljuvanje i da se ne ljute rockeri nakratko ću se osvrnuti i na ostale glazbene pravce i postupke određenih glazbenika u poslu i vrsti glazbe kojom se bave. Polazim od one najgore vrste, a to je HIP-HOP (po hercegovački HIP-HOP se kaže STRMU-BRDU) i RAP. Čovjek s prosječno istačenim osjećajem za lijepo i normalno kada čuje ovo vjerojatno poželi da je taj dan pojeo zdjelu stakla. Pravac ili vrsta glazbe prepun razgoličenih, masnih, nakićenih, razuzdanih i divljih tipova koji na određenoj glazbenoj komponenti psuju, truju, potiču i utječu na abnormalno ponašanje potencijalnog slušatelja. Pravac ili vrsta glazbe koji ili koja je prepuna tipova i tipusa koje vratlome natječući se tko će bit mahnitiji, agre-

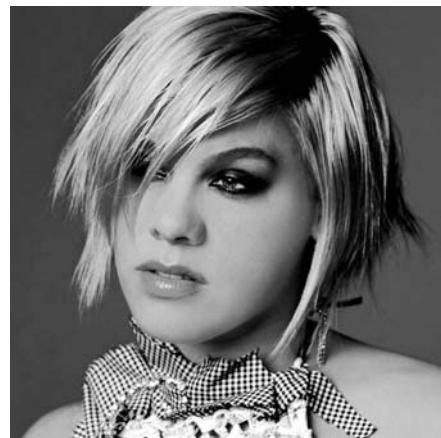
sivniji, lajaviji i kao produkt svega navedenog, koje, naravno, kod iste vrste ljudi i upali, dobiva se veća naklada i prodaja nosača zvuka. Primjeri: Eminem – o njegovim istupima, scenama i budalaštinama suvišno je govoriti jer i vrapci na granama znaju koliko Marshall Mathers mrzi svoju mamu, tatu i suprugu Kim. Prilikom jednog nastupa napuhao je gumenu lutku na kojoj je pisalo ime njegove supruge te je vitlao po pozornici i gazio je izgovarajući riječi koje nema smisla pisati jer će ih cenzura pozderati. Udaranje novinara, prijetnje, psovanje i pokazivanje gole stražnjice jedino su što ovaj čovjek umije i zna. U svojim stihovima promiče nasilje i potiče anarhiju i, naravno, uvijek se nađe fin broj idiota koji će to slušati i dosljedno danom tekstu ponašati se po receptu Marrella Mathersa. Ima još milijun stvari a premalo prostora. Lajvac kojem nitko ništa nije sveto. Mlataranjem jezika, razvratnim nastupima i provociranjem svega i svakoga donio je spektakl na glazbenu scenu i svojim nenormalnim poнаšanjem podigao prodaju svog nosača zvuka na višemilijunska nakladu. Još jedan primjer s ovoga područja je markantni gospodin Sean Combs alias Puff Daddy ili

sada poznatiji kao P. Diddy. Najveći šminker među rapperima i hip-hopoperima, redovito okružen dobrim komadima kojemu nikakav problem nije izvući pištolj usred noćnog kluba prepu nog ljudi i mahati tim pištoljem kao da je privjesak za ključeve. Sve je to izazvalo neposredno prije izdavanja svog nosača zvuka i dobro se izrekla mirao. Ovaj incident je završio i na sudu, te je P. Diddy oslobođen uz upozorenje i ništa više. Sve

vijesti glazbenih programa bile su ispunjene kadrovima s njegovog suđenja i promovirale ga instant budalama poput njega koji su nastavili upijati ekscese NAJ-zvijezde kao sružva vodu i tako se i ponašati. Isti gospodin osim glazbom bavi se i kreatorskim poslom u kojem niže velike uspjehe ne poradi kakvoće ili izgleda krpa koje kreira nego zbog toga što je on zločesti dečko američke glazbene scene, a znamo da Ameri ništa drugo i ne prave osim zločinaca i ubojica. Spomena vrijedna je činjenica

da se njegove modne linije mogu bez problema porediti s linijom naše domaće etikete – Vrapčići fashion. Ipak, meni najzanimljiviji trik za zaradu je bio baš od P. Diddyja kada je potkraj devedesetih godina prošlog stoljeća izdao singl "I'll be missing you" u spomen svom prijatelju Notoriusu B.I.G-u. Naime on radi obradu Policeovog hita iz osamdesetih godina prošlog stoljeća (izvorni naziv: I'll be watching you) te izmjenjenim tekstom pjeva svome prijatelju koji je stradao u međuraperskom obraćunu. U pjesmi tuguje, plače, tuče glavom o zid i crnjači za prijateljem te postiže veliku prodaju tog singla koju su kupovali svi hip-hoperi da sačuvaju tračak sjećanja na Notoriusa te da svi sustavno i kolektivno nariču za ugasлом zvijezdom estradnog neba. Međutim, P. Diddy je nakon milijunske prodaje singla i višemjesečnog haranja po svim svjetskim top ljestvicama zdušno zaboravio svog frenda Notoriusa odmah čim je podigao lov u prodaje CD-a. Važno je spomenuti da od silaska tog spornog singla s glazbenih top ljestvica nikada više nije otiašao na prijateljev grob. Pravi frend!!! Idemo malo i do POP pravca i njegovih ikona. Mariah Carey – od imidža (iskalkuliranog) fine cure iz susjedstva koja je u prošlom stoljeću pjevala obradu velikog

Nilsonovog hita "Without you" dojagmila se imidža hodajućeg nemoralja. Cura je nakon uspjeha obrade hita "Without you" koji joj je donio svjetsku slavu očekivala bolji položaj na sceni, te se razočarala kada je vidjela da njena zvijezda na estradnom nebu polako gasne. Zatečena tim razočarenjem napušta svog muža, šefa Sony muzice -Tonija Mottolu, i bježi u svijet trke za novcem. Imidžom fine djevojke nije postizala mnogo te je počela nositi stvari koje su više otkrivale nego pokrivale pojavljuvati se u društvu poznatijih muškaraca i slične

stvari. Kada joj ništa od ovoga nije uspijevalo povećati prodaju radnog materijala cura prije izlaska novoga albuma preko svog glasnogovornika izjavlja da je imala jak slom živaca i da jako malo veže s realnošću. Izide CD, dobro se proda i Mariah čudesno ozdravi i sveza ponovo s realnošću. Mora se priznati za ovu pjevačicu da je vrstan vokal, da je krasni prekrasna boja glasa i da ima zavidne sposobnosti u pjevanju, ali isto se mora priznati da ju osim glasovnih sposobnosti krasiti i ptičji mozak. Britney Spears – teen zvijezda i najveća obraćenica s normalnog na razvratno. Od djevičanski nastojane pjevačice koja je, navodno trebala biti uzor svim mladim tinejdžerkama pretvorila se u predivan primjer prodaje duše vragu za veću svotu love. Zvijezda koja je stasala u Mickey Mouse klubu zajedno sa svojom najvećom konkurenticom danas Christinom Aguilera, te sa svojim, sada već bivšim dečkom, Justinom Timberlakeom. Dok je bila u vezi s njim punila je stupce novina i časopisa govoreći o svom uvjerenju da će do vjenčanja biti djevica. Prije izlaska svog pretposljednjeg albuma prekinula je s Timberlakeom i u jednoj emisiji MTV-a s osmijehom na licu govorila je o veličini spolnog uda svog bivšeg dečka. Nakon te scene i izjave prodaja albuma naglo je porasla i dobila mnoga priznanja i nagrade. Tu završava era njenog djevičanstva i metamorfoza u vamp ženu. Početni stadij je bio furka na Pamelu Anderson dok nije pronašla svoju crtlu i svoj stil, koji je gotovo smion kao i Pamelin. Neposredno prije izlaska svojeg posljednjeg albuma Brit se udala na brzaka i isto tako se brzo i raspala. Taktika je bila svjetska za promoviranje novog albuma. Digla buku, napravila scene i prodala radni materijal kao što niko nije. Dalje: Christina Aguilera – nimalo ne zaostaje za svojom konkurenticom Britney. Simpatično za obje pjevačice je to da se u biti natječu koja će razvratnija biti, a ne koja će napraviti nešto radi čega ih se na kraju smatra pjevačicama. Christina – X-Tina: Na većini njenih spotova redovito se može sresti na stotine golih stražnjica i komade kojima male krpe prekrivaju stražnja mesta. Njeni spotovi su u nekim zemljama bili zabranjeni za prikazivanje. Prije izlaska svog posljednjeg nosača zvuka u jednom intervjuu objavila je pričicu iz svog djetinjstva koja je govorila o višegodišnjem fizičkom i psihičkom zlostavljanju. Naime, njen tata je redovito tukao i maltretirao Christinu, njenu sestru i majku. Nakon

ovog priznanja lijevala je suze na litre i jecala. Intervju je bio više puta prekidan da bi zvjezdica došla k sebi. Nedugo za tim intervjuom pojavio se na tržištu njen novi album i prvi spot u kojem polugola skače po ringu. Taktika sigurne prodaje albuma bila je takva da ju se podje žaliti zbog obiteljske drame i onda - raspali. Cinik bi rekao da joj je taktika otprilike ovakva: Tata me znao prebiti kao kravu u kupusu. Kupite moj novi album da mi rane na duši zarastu. Pod istim štosovima je promociju albuma imala i Pink. Sredstva do bolje zarade se ne biraju, pa tako imamo i lude slučajeve do brze love. Primjer Anastacije Kirkland. Prekrasna pjevačica Anastacia u naletu krize inspiracije i prolaznosti objavljuje da ima karcinom dojke i da se na duže vrijeme povlači iz svijeta glazbe. Anastacia lansira takvu vijest da bi za vrijeme dok nije u elementu popularnosti održala korak s galopirajućom masom lažova – glazbenika. Zviznu cura priznanje u javnost kako je smrtno bolesna, povuče se na navodno liječenje i nakon nekoliko mjeseci umjesto s izlijecenim tumorom na svjetlo svijeta zabave izide s novim albumom. Svi bili tužni što postoji mogućnost da sutra možda nećemo moći čuti predivni crnački glas otpjevan iz ošita bjelkinje, kad ona se pojavi s materijalom za dvosatno

d u š e n j e .

Žena ozdravila i svi se čude tako brzom oporavku. Ovakvih primjera ima bezbroj, ali u svakom slučaju premaši mjesto da se opisu svi biseri koje ljudi prosipaju po blatu. Žalosno je da jedna od ljepših umjetnosti grca i guši se u utrci za novcem i spektaklom, a zaboravlja se osnovno pravilo umjetnosti: UMJETNOST RADI UMJETNOSTI. Zatiranje temeljne ideje umjetnosti svelo je Art na nivo prostitutke. Čestitke svim glazbenicima i onima koji se bave organizacijom glazbe zbog nepresušnog talenta i poriva za uništenjem temeljnih vrijednosti. Nije mala stvar napraviti od umjetnosti izvor prihoda, ali s određenim brojem kretena ujedinjenih u jednoj ideji komercijalizma to je itekako moguće.

Studiranje u Zagrebu

IVAN PETROVIĆ

Ekonomski fakultet Zagreb

Kad sam dobio naoko lagan zadatak da predstavim svoj novi fakultet, grad u kojem će boraviti idućih godina, znao sam da to neće biti nimalo lako. Kao i kod mnoga toga, pa tako i kod pisanja tekstova najteže je započeti. Ja sam odlučio u opusu raznih tema, događaja... predstaviti svoj radni dan, ili više njih pa će vam vrlo vjerojatno na taj način najbliže predstaviti život i studiranje u Zagrebu. Neću se baviti usporedbama u odnosu na studiranje i život u Mostaru, jer nam je to svima dobro poznato.

Svaki radni dan započinje ustajanjem oko 7 i 30. Do fakulteta imam oko 40 minuta vožnje tramvajem tako da mi odlazak i truskanje u tramvaju najteže padaju. Moram priznati da za to postoji par razloga, kako zbog gužve tako i zbog toga što sam se prvi dva mjeseca vozio na crno, zbog poznatih studentskih razloga (nedostatak love) što ne bih preporučio budućim naraštajima. Dakle, ljudi kupujte karte. Evo i ja sam nabavio mjesecnu nakon par mjeseci švercanja. Kad dođemo do fakulteta prvo naravno navratimo do kafića, popijemo kavu, pojedemo neki sendvič, pročitamo novine pa onda idemo u "naš mali grad". Tako od milja zovemo faks, kako zbog svoje veličine i sadržajnosti, tako i zbog dijelova zgrada koji su podijeljeni na sektore: istok, zapad, sjever i jug. U našem malom gradu imate sve ili gotovo sve što je potrebno jednom studentu. Od kioska na samom ulazu, sa dnevnim i tjednim novinama, pićem, grickalicama i sl., preko suhe menze gdje možemo nešto na brzinu pojesti (pizzu, hamburger, štrukle, desetak vrsta kolača i sokova), do menze gdje ručamo (koja je jedna od naj-naj u gradu). Svaki dan na liniji imamo desetak ponuđenih menija koji su veoma ukusno spremljeni, i kada bih ocjenjivao uvjete studiranja u Zagrebu menze bi bile pri samom vrhu.

Na katu iznad menze se nalazi velika čitaonica i knjižnica u koju svaki put

navratim kada sam na faksu. Veoma su dobro opremljene. Tu se može slobodno učiti, čitati razne poslovne knjige, znanstvene časopise, poslovne tjednike koji su pristupačni za svakodnevnu uporabu, kako na hrvatskom tako i na engleskom i njemačkom jeziku. Kod čitaonice je također i računalna sala koju mogu koristiti studenti fakulteta, ali koja nema pristup Internetu. Nove računalne sale s pristupom Internetu su u fazi obnove i uskoro bi se radovi na njima trebali završiti.

Što se tiče upisa na fakultet, odabira studija, te smjerova na višim godinama, o tome ne bih pisao (trebalo bi dosta vremena i stranica da se sve predstavi). Napomenuo bih samo da na trećoj godini imate čak 12 smjerova, a za sve ostale informacije posjetite službenu stranicu fakulteta www.efzg.hr.

Ljubaznost i pristupačnost profesora i asistenata su epiteti koji zaista krase Ekonomski fakultet u Zagrebu (uvijek ima par iznimki). Odnos profesor-student je zaista više nego dobar i može poslužiti kao primjer svim konzervativnim profesorima koji se još uvijek smatraju nedodirljivima. Fraza da je profesor tu zbog studenta, a ne obratno, je na našem fakultetu najbolje opravdana. Domišljatim predavanjima, ispričanim na zanimljiv i prihvatljiv način profesori pokušavaju zaintrigirati svakog studenta koji je prisutan. Dosta se vremena na predavanju posveti pitanjima studenata, a ovdje su studenti puno slobodniji i imaju puno više pitanja za profesora nego u Mostaru (prva usporedba). Boljоj

komunikacijsi s profesorima doprinose i konzultacije koje se održavaju par sati u tjednu, a u njihovo vrijeme možete pitati profesora sve što vam nije jasno u vezi s predmetom. Pozitivna je stvar što su u vrijeme konzultacija uvijek redovi ispred profesorovih vrata, pa bi se moglo reći da je aktivnost studenata na zadovoljavajućoj razni (naravno uvijek može bolje).

Za kraj bih ostavio noćni život u metropoli, a on je zaista raznovrstan. Nabrojat će samo par mjesta gdje je, recimo, meni bilo zaista zanimljivo. Brazil - noćni klub na Savi, gdje je atmosfera odlična uz vrlo dobro glazbu (kad sam ja bio, bili su hitovi 70-ih i 80-ih, strani), zatim do njega Sidro također sa sličnim sadržajima. U centru ima popriličan broj zanimljivih mesta za izaći, a ja bih istaknuo Tvornicu gdje budu zanimljivi koncerti, Močvaru, i par kafića u Tkalcicevoj. Na Savi u Studentskom centru ima par kafića gdje je atmosfera tijekom tjedna uzavrela (Roko, Smash, Petica). Spomenuo bih i kina kao često odredište izlaska studenata, a nabolje je ono u SC-u jer je ulaz simboličnih 10 kuna, dok su cijene u gradu između 25 i 30 kunića.

Tu su i kazališta koja također daju popust za studente, pa za 25 kunića možete ići u Kerempuh ili Gavellu.

Za kraj bih rekao da sam nabrojio samo jedan manji dio od raznih pogodnosti koje se nude za vrijeme studiranja u Zagrebu. Za sve one koji možda žele, ali su u nedoumici prebaciti se ili ne, ja bih rekao Da i samo Da. Nećete se pokajati?

STARI MOST

SAŠA KLJAJIĆ

Davne 1945. godine Ivo Andrić je zapisao, da su mostovi mnogo važniji nego kuće i svjetlijii nego hramovi, jer ih svi koriste i jer pripadaju svima.

Stari most na rijeci Neretvi u Mostaru, djelo je turskog graditelja Hajrudina. Sam most građen je od 1557. do 1566. godine. Gradili su ga domaći majstori. Stoga možemo reći da je Mostar dobio ime po mostarima - čuvarima mosta. To je most nadaleko poznat zbog svoje osobite ljepote. Širok je 4,55 m, raspon njegovog luka je 27,34 m, a visina nad redovitim stajanjem je 18 do 20 m.

Bijeli kameni luk, jedinstven po ljepoti i graditeljskoj vještini pravo je čudo arhitekture turskoga doba. Nekad se na mjestu Starog mosta nalazio drveni most koji se prestao koristiti zbog ne-pouzdanosti i krhkosti. Sa obje strane mosta izgrađene su kule, kao njegovi čuvari. Na desnoj obali – kula Halebija izgrađena u 17. stoljeću. U njoj su bili smješteni vojska i zatvor. Napravljena je u cilju obrane sa zapada.

Kula Tara, također izgrađena u 17. stoljeću nalazi se na lijevoj obali i opasana je velikim bedemima. Koristila se kao skladište baruta.

I posljednja, a ne manje važna kula Herceguša izgrađena u 15. stoljeću služila je za obranu drvenog mosta.

Po Starom mostu grad Mostar je i čoven. Postao je simbol po kome se grad pamti i prepoznaće. Bio je inspiracija za mnoge pjesnike i slikare, provocirao znatiželju znanstvenika, osobito graditelja. Do 1882. godine bio je jedini most na rijeci Neretvi u nje-

nom srednjem i donjem toku. Danas izgleda da je Stari most pravljen da mu ljepota bude iznad svrhe, da začuđuje i zadivljuje, da obraduje te da zanese podjednako i Mostarce i turiste.

Tradicija skokova s mosta stara je koliko i most. Oni najhrabriji prepusta-ju se ljepoti Neretve koja ostaje ledena i tijekom najvećih vrućina. Jedni skaču strmoglav, drugi sjedeći a la turka, a neki opet skaču udvoje, utroje. Turisti iščekuju smione mladiće koji se natječu tko će izvesti najlepši skok sa samog ruba Starog mosta. Najveća atrakcija skokova održava se svake godine 4. srpnja.

Oni koji su živjeli pokraj njega sva-kodnevno su ga prelazili. Bio im je mje-sto za zakazivanje susreta, oko njega su doživljavali prve ljubavi i prva velika razočarenja.

U Starom mostu su se sjedinjavale sve tradicije i njegova suština jeste susret i spajanje. Kao i most, i ljudi koji su živjeli oko njega susretali su se i spa-jali. Stari most je spajao ljudе, narode i civilizacije.

KAVA - šalica profinjene arome i nezaboravnog okusa

JOSIPA ČARAPINA

Kažu da je šalica kave uvijek aromatična pustolovina - i razočarenje, jer joj uvijek dođe kraj.

“Idemo li na kavu?” pitanje je koje koristi ama baš svaki student, a odgovor je obično potvrđan. Zadovoljstvo koje nam pruža ispijanje tog crnog napitka možda i nije jednak zadovoljstvu sjedenja u mostarskim kafićima i prepričavanja zanimljivih događaja, ali svakako je isprika za sastanke na Starom veležovom poslijepodne (a možda i “tijekom”) predavanja. Njena prva dobra strana - I KM. To je prihvatljiva cijena za uvijek “plitak” džep studenta (možda je to i razlog zašto je tako volimo?!). Osim što je tako čudotvoran, pa nakon jedne ispjene šalice lijeći glavobolju, taj očaravajući napitak ima dosta korisnih i ljekovitih djelovanja, bar tako kažu brazilski znanstvenici. I to vam je ekonomija - dobra strategija povećava i uspjeh.

Pošto im je potražnja za kavom pala, brazilski znanstvenici su proveli istraživanja kojima bi utvrdili pozitivne strane kave, za što je sve dobra (naravno loše strane će “zaboraviti” napomenuti), da bi tako potakli potrošače da je što više konzumiraju. Također je veliki pomoćnik za vrijeme ispitnih rokova kada je potrebno što dulje ostati budan i to vrijeme koristiti za učenje. Doduše previše kave izaziva nervozu, čak i nesanicu. Pošto je prosjek ispijenih kava za odraslu populaciju pet šalica dnevno, može se u to vrijeme malo i pretjerati, jer na kraju krajeva nesanica je tada i potrebna, dok nervoze ionako nema.

Ipak sam malo pretjerala, pa ne piju baš svi kavu, neki piju cappuccino, neki nesscaffé, neki bijelu kavu, ali uglavnom ona je prisutna. Espresso kava, koju studenti najviše konzumiraju, je šalica vrele kave iz aparata. Otac espresso kave, Francesco Illy osnovao je 1933. talijansko udruženje za kavu ILLY, i kaže: “Espresso

Ona jeste porok, ali porok izvanrednog okusa, koji svojom osobitom aromom jednostavno poziva na još jedan gutljaj.

(pa bi kod vježbača mogla prouzročiti dehidraciju). Isto tako, šalica kave nakon jela sagorijeva masti, potiče probavu, te brzo vraća energiju. Osim što je ugodna za nepce može biti ugodna i za oko. Tako je poslužila za dekoraciju stolova u caffeu “Central”. Nije dobra za zube, ali zato

mora sadržavati devet vrsta kave” (kvalitetno, zar ne).

Osim nekih dodataka koji su uobičajeni kao što su: šećer, mlijeko, slatko vrhnje, slag, cimet, kava se također piće i u kombinaciji s alkoholom.

Još jedna pozitivna stvar kod kave je da povećava izdržljivost vježbača. To će obradovati sportaše koji uživaju u ovom aromatičnom napitku. Istraživanje australijskih znanstvenika pokazuje da i male količine kofeina pomažu da se trajanje vježbe produži za trećinu. Istraživači sa Sportskog instituta otkrili su da kofein potiče mišićne na korištenje masti umjesto ugljikohidrata kao izvora energije. Ako se umjesto vode, uz isti intenzitet vježbe, pije kava ili kola omogućeno je produljeno bavljenje sportskim aktivnostima. Ali oni i upozoravaju da pića koja sadržavaju kofein imaju diuretički učinak

uvijek u džepu imajte “Orbit White”.

Eh, što ćete, svi mi imamo svoje dobre i loše strane, pa tako i kava. Neki ljudi koriste kavu da bi se što dulje mogli posvetiti svom poslu, a drugi je ne smiju koristiti radi posla. Jedan stručnjak za parfeme, ili kako ga profesionalno zovu “Nos” ne smije konzumirati: alkohol, cigarete, jake začine, pa tako ni kavu, jer mora imati istančano osjetilo njuha, a ono se može oštetiti ako konzumira neki od ovih proizvoda.

Eto, ma koliko loših strana imala mi je se ipak ne odričemo. Ona jeste porok, ali porok izvanrednog okusa, koji svojom osobitom aromom jednostavno poziva na još jedan gutljaj.

Kažu da je šalica kave uvijek aromatična pustolovina - i razočarenje, jer joj uvijek dođe kraj. I ovom tekstu sada je kraj, pa ‘ajmo na kavu’.

Mala noćna priča

MAJA PEHAR

Promatrao ju je iz prijajka kako gori u plamenu ritma neke nepoznate, ali zavodljive pjesme. Izgledala je predivno, tamna u crvenom, kao divlja mačka usred džungle – na svom prirodnom terenu. Muškarci su se skupljali oko nje u koncentričnim krugovima, baš kao što u divljini grabežljivci oprezno i nenaometljivo prilaze plijenu. Ona se samo smjala svjesna moći koju je nad njima imala.

On nije bio jedan od onih koji su joj se pokušavali približiti. Znao je da i divlja mačka, baš kao i svaka druga, uvijek juri za onim plijenom koji joj predstavlja najveći izazov. Samim tim sve što je nadohvat

Ne znam ni koliko je puta Marijana oblačila crvenu haljinu koju je on toliko obožavao i plesala samo za njega, gorila za njega... Znam samo da su to bili oni trenuci u životu kad je i hodanje po snijegu nalik lebdenju. Uživala je u svakom trenutku koji su zajedno provodili, ljubav muškarca dala je njenoj ljepoti još izražajniju dubinu, nikad joj se više muškaraca nije ponudilo, nego tijekom tog vremena – muškarce, kao i sve parazite, privlači sreća na tuđem licu – misle ako su bliže onima koji su istinski sretni i sami će pokupiti dio tog blaženog stanja.

On ju je obožavao promatrati. Nekad bi je probudio njegov pogled, nasmiješila bi mu se i ponovno zaspala, ujutro bi ga zatekla u istom položaju kako je gleda.

Činilo joj se da mu je pogled na nju hranila i bila je sretna zbog toga. Bezbrojne su

fatalnu rečenicu: Nije do tebe, do mene je – Bože, kada bi bar jedan od njih unio malo originalnosti u sve to, ne bi joj tako teško čitava priča pala!

On je ostao za njom znajući da je moralno tako biti. Nikako drugačije. Pa nije mu prvi put da ovo radi. Par divnih mjeseci, par lijepih uspomena, i to je to.

Zašto se onda nikako nije mogao pomiriti s mišljem da je izašavši iz ovog stana otišla zauvijek i iz njegova života. Stajao je na otvorenim vratima još satima čekajući...

Učinilo mu se kao da je na trenutak vrijeme stalo, i da se sve – danas, jučer, sutra prelilo u taj trenutak – trenutak kad ju je video ponovno. Nešto ga je već dugo tjeralo da posjeti ovaj grad, da prošeta starim ulicama, i više nije mogao odolijevati tom porivu u sebi. Plesala je, baš kao kad ju je prvi put ugledao, izvijajući tijelo u ritmu, goreći u crvenom plamenu odsjaja sa svoje haljine. Bila je još ljepša nego što ju je pamlio. Ništa se nije promijenilo, i dalje je masa muškaraca, opijena, pokušavala doprijeti do nje. Opijen, krenuo je u njenom smjeru, očekujući da im se pogledi susretu i baš kad mu je bila na dohvatu ruke pogled joj se susreo s njegovim. Na trenutak sve je bilo kao nekad – njen osmijeh, pogled, pokret tijela prema njemu... I onda magija je stala – ona je gledala kroz njega, ona se smiješila nekom drugom, ona se kretala prema nekom drugom! Njega nije ni primijetila. Okrenuo se da vidi kome je upućeno ono što je nekad bilo samo njegovo. Visok muškarac za šankom pozva je rukom, prišla mu je onim svojim korakom mačke, i otišli su zajedno, zagrljeni.

Surova istina ga prostrijeli, ništa nije isto – vrijeme nepovratno prolazi i nosi svoj danak sa sobom...

Te noći Marijana je lako zaspala. Bila je zadovoljna. Nije se više pitala što je s novim bajkama i novim prinčevima kad naiđu stari. Sad je znala da bajke jednom proživljene, jednom završene i preboljene ne vrijedi ponovno živjeti. Osjećaj nikad više nije isti. Opustila se. Sad će je njen novi princ u sasvim novoj bajci imati potpuno za sebe. Nije se brinula što će biti ako i ova bajka završi, uostalom uvijek postoji nova bajka, pa nova... A slutila je, u jednoj od njih neće sresti samo princa, već "pravog" princa.

Usnula je bezbrižno i baš kao svaka prava mačka prela je u snu.

Noći u crvenom

ruke postaje nepoželjno. Čekao je svoj trenutak. I promatrao.

Marijani je s vremenom dosadiloigrati se s "dječacima" oko nje i krenula je po piće. Ples je nikad nije mogao umoriti, ali glupi i isprazni razgovori su joj u sekundi mijenjali raspoloženje. Voljela je zavoditi, voditi igru, uživala je dok joj se dive, ali ponекad bi poželjela jednostavno biti zavadena, oteta, obuzeta, diviti se, biti istinski, duboko i strasno voljena. Nije ni slutila da je ovo njezina noć. Pogledi su im se sreli i to je bilo to. Ništa više. Ništa manje. Bajka je započela.

Koliko je bajka trajala, i prozori svijeta zamagljeni ružičastom bojom, ne znam.

ulice obišli te zime, zagrljeni, oduševljeni svakim kamenom kao da ga nikad prije nisu vidjeli, kao da to nisu one iste ulice kojima su bezbroj puta prije prošli.

Tu večer kad je ušla u njegov stan vidjela je spakirane kuferne. Shvatila je. Zato nije zvao, zato se nije javljao, zato se nije pojavljuvao na njihovim mjestima.

Stajao je nasuprot njoj s pogledom krvca.

Zašto? – čula je svoj glas kao krik usred neke zaglušujuće buke što je počela tunjati u njenoj glavi.

Moram. Ne mogu više. Nije do...

Prije nego je uspio dovršiti rečenicu izjurila je iz stana. Znala je priču. Znala je

Priredio: HRVOJE JOZINOVIC

UIndiji je, u posljednje vrijeme, sve češća praksa da se Coca-Cola koristi kao pesticid u tretmanu nasada čilija i pamuka. Iako su stanovnici ove zemlje prilično siromašni, čini se da je Coca-Cola bolji izbor od Avanta, Tarcera i Nuvotrona, najzastupljenijih, ali i puno skupljih pesticida u Indiji. Jedna litra koncentriranog pesticida košta oko 10.000 rupija, dok litra Coca-Cole proizvedene u Indiji košta tek oko 30 rupija.

Prema navodima lista The Guardian, na stotine farmera iz indijskih pokrajina Andhra Pradesh i Chatisgarh priznalo je da se preorientiralo na uporabu Coca-Cole, jer osim što je jeftinija, uspješno ubija nametnike, a i manje je škodljiva za usjeve pa tako i za ljude. Očekuje se da će sve veći broj indijskih farmera postupiti na sličan način povodeći se njihovim primjerom, jer Coca-Cola je izgleda "the real thing".

Inače, Coca-Cola se u posljednje vrijeme suočava sa sve žešćim optužbama da

Zanimljivosti

Coca-Cola ubija bube bolje od pesticida

njihova gazirana pića sadrže udio pesticida koji je znatno veći od dopuštenog, a to se ne odnosi samo na Indiju nego i na druge zemlje među kojima je i EU, u kojima je zakonski limit dosta niži od onog u SAD-u. Uzrok je najvjerojatnije onečišćena podzemna voda koja se koristi u proizvodnji gaziranih pića.

Izgleda da Coca-Cola "tajni" sastojak nije uzrok pomora kukaca i drugih nameštnika, jer farmeri tvrde da i druga gazirana pića djeluje na sličan način, a jedan od vodećih indijskih agrikulturnih analitičara, Devinder Sharma, smatra da je pravi uzrok tome šećer kojeg ima jako puno u gaziranim pićima. Naime, prema njegovim riječima farmeri u Indiji tradicionalno koriste slična "slatkasta" rješenja kako bi privukli

crvene mrave koji se hrane larvama na njihovim usjevima.

Postoje informacije o uporabi Coca-Cola na različite načine i u različite svrhe, kao što su čišćenje vjetrobranskog stakla, otklanjanje mrlja hrde i sl.

Prema očekivanjima, Coca-Cola je reagirala priopćenjem za javnost u kojem se navodi: "Poznat nam je jedan izolirani slučaj u kojem je farmer možda koristio gazirana pića kao dio rutinskog tretmana svojih usjeva. Gazirana pića ne djeluju poput pesticida, ako se njima tretiraju usjevi ili tlo. Ne postoji znanstveni temelj za takvo nešto, i uporaba gaziranih pića u takve svrhe bila bi potpuno neučinkovita".

Ako slučajno pijete neko gazirano piće, dok čitate ove novine – Živjeli!

Kviz, kviz, kviz...

Dio pitanja iz finala studentskog kviza Genius, koji se održao u lipnju 2004.

ABC pitanja:

1. Hrvojev misal čuva se u:

- a) Fojnici
- b) Heilderbergu
- c) Istanbulu

2. Tko je upalio olimpijski plamen u Atlanti 1996.?

- a) Muhammed Ali
- b) Pele
- c) Maradona

3. Koja je kemijska formula leda?

- a) H₂O (l)
- b) H₂O (s)
- c) H₂O (g)

4. Samuel L. Jackson ne glumi u filmu

- a) Matrix
- b) Pakleni šund (Pulp Fiction)
- c) Jurski park

5. Ukulele je:

- a) optički instrument
- b) medicinski instrument
- c) žičani instrument

6. Na čijoj se zastavi nalazi Kalashnikov AK-47 i motika?

- a) Čada
- b) Angole
- c) Mozambika

7. Britanska unutrašnja tajna služba je:

- a) MI5
- b) MI6
- c) Scotland Yard

8. Poligraf služi za otkrivanje:

- a) visokog tlaka
- b) dubine mora
- c) laži

9. Peškerija je:

- a) ribarnica
- b) mesnica
- c) pekarnica

10. Što od navedenog nije sisavac?

- a) sredozemna medvjedica
- b) salamander
- c) kit

Putovanja:

SAD: Kako se zove crtani lik koji karakterizira vojsku SAD-a?

Ujedinjeno Kraljevstvo: Koji je prekomorski teritorij Ujedinjenog Kraljevstva na arapskom poznat kao Tarikovo brdo?

Italija: Kako se naziva zajednica Hrvata koji već pola tisućljeća žive u središnjoj Italiji?

Francuska: Koji je francuski nacionalni moto još od vremena Revolucije?

Hrvatska: Tko su bili Njarnjasi?

Luksemburg: Koji titulu nosi vladar Luksemburga?

Irska: Kako su Rimljani nazivali Irsku?

Rusija: Kako se naziva ruska eksklava, sa statusom oblasti, okružena Poljskom i Litvom, bez teritorijalne povezanosti s Rusijom?

Priredio: MARIO GLIBIĆ

Grčka: U kojem se grčkom gradu od 1928. održava paljenje Olimpijskog plamena?

Njemačka: Nivea, Labello i Hansaplast su proizvodi koje njemačke tvrtke?

Odgovori:
 ABC: 1-C, 2-a, 3-b, 4-a, 5-c, 6-c,
 7-a, 8-c, 9-a, 10-b
 Putovanja: 1 - Uncle Sam/Ujak Sam; 2 - Gibraltar; 3 - Moliski Hrvati; 4 - Slobođa, Jedinakost, Dubrovniku; 5 - Kazališna državina u Baratu; 6 - Veliki Vojvoda, Dalmacija; 7 - Hibermia; 8 - Kaliningrad; 9 - Olimpiji; 10 - Beiersdorf.

HT::ISDN novosti !!!

- Cijena novog HT::ISDN priključka 30% niža,
- U tijeku je akcija u kojoj možete zamijeniti svoj analogni priključak za ISDN besplatno. Akcija traje do 31.12.2004. godine. Zato požurite i iskoristite brojne pogodnosti koje Vam pruža HT::ISDN.

www.ht.ba

 HTMOSTAR
HRVATSKE TELEKOMUNIKACIJE D.O.O. MOSTAR

**FRAM
ZIRAL**

**GRAFIČKO
PODUZEĆE
MOSTAR**

NUDIMO mogućnost kupovine i narudžbe potrebne literature za studente, uredski materijal i galeriju (rokovnici, kemijske olovke i upaljači).

Tiskamo knjige, tjednike, brošure, plakate svih formata, svu blokovsku robu
Kopiramo i uvezujemo knjige, brošure i diplomske radove.

TISKARA

88000 Mostar
Put za Aluminij b.b.
tel./faks: 036/351 281, 351 282
priprema: 036/351-284

ZNANSTVENA KNJIŽARA

88000 Mostar
Mätze hrvatske b.b.
tel.:036/325 988
faks: 036/333 563
Radno vrijeme 8-20
Subotom 8-16
e-mail: fram@fram.ba
www.fram.ba

RECHARGE!

prirodna energija kad je najviše trebaš

